

Ціна 3.00 дол.

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ

Vol. XLI

КВІТЕНЬ-ТРАВЕНЬ — 1990 — APRIL-MAY

№ 482-483

diasporiana.org.ua

NOWI DNI

A Ukrainian Monthly published
every month except August by
the Nowi Dni Co. Ltd.
in Toronto, Ont., Canada

Адреса «Нових Днів»:

NOWI DNI

P.O.Box 400, Stn „D“
TORONTO, ONT., CANADA
M6P 3J9

Second Class Mail Registration Number 1668

International Standard Serial Number

ISSN 0048-1017

Editor-in-Chief: M. Dalney

Business & Advertising manager:

A. Horhota

1 YEAR SUBSCRIPTION — РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА:

CANADA: \$25.00

U.S.A.: \$23.00 US

OVERSEAS — ЗАОКЕАНСЬКІ КРАЇНИ

\$23.00 American or equivalent

Avio — \$60.00 American or equivalent

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

AUSTRALIA — АВСТРАЛІЯ:

F. Habelko, 61 Lawson Ave.,
Frankston, 3199, VIC. Australia

GR. BRITAIN — ВЕЛ. БРИТАНІЯ:

Mr. A. Bondarenko,
78 Kensington Park Rd.
London W. 11, England

U.S.A. — СПОЛ. ШТ. АМЕРИКИ:

Чикаго і околиці:

Mr. D. Hrushetsky, 2635 Spruce Street
River Grove, Ill. 60171, USA

Бостон і околиці:

Mrs. L. Dijak, 115 Connel Dr.
Stoughton, Mass., 02072, USA

Засновник і редактор 1950-1969 П. К. Волиняк

Видає Спілка „НОВІ ДНІ“ з обм. відповідальністю

Мар'ян Дальний — головний редактор

Редколегія: Лл. Бондарчук, Тоня Горохович, Василь Гришко,

Дмитро Кислиця, Олексій Коновал.

Адміністратор і Оголошення — Ада Горгота

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Микола Щербак — ВИБРАНІ ПОЕЗІЇ (2)	1
Юрій Бурштинець — ОСТАННІЙ ЛИСТ	3
Т. Матвієнко — ВИЗВОЛЕННЯ ЛИТВИ	3
Інас Омеляненко — ЛИСТИ ВІД НЕВІДОМОЇ (1)	4
Галина Ковба — ГЛАСНІСТЬ ЧИ ВИБІРКОВА КРИТИКА?	8
М. Дальний — НА БЕРЕГАХ ВИБОРІВ В УКРАЇНІ	11
Сергій Козак — ІВАН ДРАЧ: «ВІДРОДЖУЙМО УКРАЇНУ»	12
Юрій Мушкетик — «...І ПРОМЕТЕЙ МОЖЕ СТАТИ ТИРАНОМ»	15
Петро Карпенко-Криниця — У СПРАВІ УКРАЇНСЬКО-ЄВРЕЙСЬКИХ ВІДНОСИН	18
Степан Чечет — КОЛИ Ж БУДЕ ТА ПРАВДА?	22
Сергій Дяченко — СТРАШНИЙ МІСЯЦЬ — «ПУХКУТЕНЬ»	25
Микола Григорчук — СВ. П. КАТЕРИНА БРАНКА-КРИВУЦЬКА ...	29
Н. Кравчук — ЄДНІСТЬ ДУМОК З ВІРНИМИ	30
Василь Шуркевич — УСПХІВ ТВОЇЙ ТВОРЧІЙ КАР'ЄРІ... ..	32
Ю. Соловій — МАНІВЦІ «ІДЕОЛОГІВ»... ..	33
Ю. Мопяницький — КОМПОЗИЦІЯ	35
Х. Велигорська-Сеньків — ВИСТАВКА МИСТЦІВ У ТОРОНТІ	36
Марія Гарасевич — РЕТРОСПЕКТИВНИЙ ОГЛЯД ЖИТТЯ І ПРАЦІ	38
Ф. Миколаєнко — НА ЗАХИСТ КРАСИ	40
Леся Стадниченко — ЩО МИ БАЧИЛИ І ПОЧУЛИ В УКРАЇНІ	41
Ірина Богун — ГЕТЬМАНСЬКИЙ ДАР	43
Неван Грушецький — ЗЕМЛЯ І НЕБО (гумореска)	45
Ю. Соловій, Ю. Марчак, о. Василь Зінько і ін. — ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ	47

На першій сторінці обкладинки: ХОРТИЦЯ. Вдалині — міст через
Дніпро. Фото: Лл. Стадниченко.

• Передруки і переклади дозволені за поданням джерела. • Статті з поданими іменами авторів не конче висловлюють погляди редакції. • Незамовлених матеріалів редакція не повертає. • Редакція не відповідає за зміст платних оголошень і застерігає собі право виправляти мову та скорочувати надіслані матеріали.

Література, наука, мистецтво, суспільне життя**З АНТОЛОГІЇ «НОВИХ ДНІВ»***Микола ЩЕРБАК***ВИБРАНІ ПОЕЗІЇ II***Поезії із збірки «Багаття» (1959)***ЧАР-ЗІЛЛЯ****I***...То дай мені таке зілля,
Щоб тебе забути.**Народня пісня*

Уже б пора забуть, так ні ж
Ти мучиш серце до нестями
Нічними снами і неснами
І краєш душу, ніби ніж...

Ти увижаєшся мені
Стежиною в зеленім житі,
Де линули дитинства дні,
Дощами тепло перемиті.

То снишся світлим джерелом,
Що нам — пригадуєш? — обом
В яру між травами несміло
Під вечір тихо хлюпотіло.

То блисне в лісі озерце,
Де вітер шарпа рвійно тіні.
Мигне лице, чиєсь лице
У соняшнім палахкотінні...

Замріє в даліні курінь,
Повитий степовою млою,
А над сріблостою рікою,
На березі — цвітінь, цвітінь...

А он видніється й село...
І я здригнуся, я пригадаю...
І я вже — Боже мій! — не знаю
Чи це було, чи не було...

Як я хотів би все забуть,
Щоб легше стало — дай отрути
Чи зілля — горе перебути —
Мутну чужинну каламуть...

II*Є у мене таке зілля —
Холодная м'ята,
Як дам тобі напитися,
Забудеш, де й хата.**Народня пісня*

Я вип'ю все... Ну, дай же, дай
Холодну чи гарячу м'яту.
Та чи забуду рідну хату —
Душі дитячої розмай,

Де я побачив Божий світ,
Де радісно коло дитяти
Схилялася ласкава мати
Під шум зелених верховіть.

А в тиші вечора німій,
Коли у небі зорі зріли,
Привітливо вогні горіли
В тій хаті і в душі моїй...

Ну, дай же, дай! Я вип'ю все
Чи чорні чари, а чи зілля.
Я хочу трунку, не похмілля!
Нехай те вітер рознесе!

III*Є у мене таке зілля —
Вище перелазу,
Як дам тобі напитися,
Забудеш відразу.**Народня пісня*

Я пив... Я пив... Не помага...
Стоїш ти в латаній свитині,
Немов свята біля святині,
Моя вітчизно дорога!

Вже пробував і сон-траву
А ти все снишся, снишся, снишся...
Моя ти нене, усміхнися
Мені не в сні, а наяву!

ЗОЛОТІ ВОРОТА

(Із циклу «Київ»)

Сяє сонцем княжа позолота,
І мов знов із вікової мли
Височіють Київські вали
І проміняють Золоті Ворота.
Ніби чути на Великім Полі
Гуп копит, і крик, і тупіт ніг —
Утікає дикий печеніг,
І лунає слава на Подолі.
А Дніпро розкинувся по обрії —
Не спинить ні бурі, ні вітрам!
І ідуть у Київ, як у храм,
Після бою русичі хоробрі...
...В надвечір'я соняшна заграва
Заливає київську блакить,
І, здається, знову гомонить
Яра велич князя Ярослава.
То за муром, сивим і заснулим,
Рветься в гору, повен через край,
Золотоворітський водограй
І шумить, сумує за минулим...

ВЕЛИКА П'ЯТНИЦЯ

(Із циклу «Вірші віри»)

Немов було це, Боже, не за морем,
Не там сичання чулися зміїні,
Твоє розп'яття, повне болем-горем,
Твою, Ісусе, невтишиму муку,
Твій, Боже, смуток, розпач і розпуку
Кати вчинили в нашій Україні.
Уже не дні, Ісусе, не години —
Віки туман і морок над землею,
Пливе пітьма полями України,
Як і тоді в далекій Галилеї,
І люди бродять пустокою без роду,
А ворог сіє сім'я зловороже...
Коли ж мине, коли ж мине, мій Боже,
Велика П'ятниця мого народу?!

Поезії із збірки «Волошки», 1969 р.

СОНЯШНИК

Він виріс гінко біля хати,
Серед городини в цвіту
І, мов хотів найвище стати,
Підвів голівку золоту.
Підвівсь, заглянув у віконце
І тінь залишив на стіні.
— Вставайте, діти! Сходить сонце!
Он там, у синій даліні!

Он там, он там засяло світло, —
Де Україна — рідний край! —
З-за чорних хмар воно розквітло
І звеселило небокрай!
Він став, немов би на коліна
І голову схилив на схід,
На схід, на схід, де Україна,
Неначе мати край воріт.

ЛАСТІВКА

Прилетіла ластівка
Рано на весні
З голубою ласкою
В тихій вишині.
З голубою ласкою,
З піснею в садку,
З хвилькою-грайливкою
В соняшнім ставку...
Всюди повно щebetу,
Гомону й тепла...
Ластівка на криличках
Радість принесла!

Із збірки «Пахощі суцвіття», (1982)

НЕЗБАГНЕННІСТЬ

Старенька стріха, призьба і вікно...
На грядці квіти, вмивані россою,
А на леваді стежкою ясною
Вибілюється чисте полотно.
Достиглі вишні, як шумке вино,
Киплять на сонці згуслою смолою.
Внизу струмок, затінений вербою
Проміння ловить у прозоре дно...
Коли ж огорне ніч верхів'я саду,
І сонні трави, і німу стіну,
І мати світить свічкою лампаду, —
Я довго-довго мрію, не засну...
Чи хто збагне її, небесну владу,
Порив душі і тиху таїну?...

КИЇВ

Зійди на гори, вийди подивиться —
Господня ласка світиться кругом!
І, ніби скарби над святим Дніпром,
Приховує минуле Хоревця.
Як Шеків щит — висока Щековиця,
І гори Кия, оповиті сном...
Що їм ще сниться: юний бурелом?
А чи прийдешне зорянисто сниться?...
І лебедіє Либедь у долоні —
Як спека палить спрагнені уста!
Чому дзвінкі струмки сюди не линуть?

Коли у сяйві княжого хреста,
Як Божого благословення вияв,
Зависочіє синьогорий Київ?!...

У ВЕРБНИЦЮ

(Із циклу «Провісні проміння»)

Син Господній ішов по землі
Мов небесним привіллям,
І стелила дорогу юрба
Пальмовим гіллям.

А як прийдеш, Ісусе, до нас
Провісною весною,
Ми постелим блакитний Твій шлях
Золотою вербою.

Ми завітчаєм цвітом з ланів
Кожну-кожну стежину,
Лиш прийди, о Спасителю наш,
У святу Україну!

БИТТЯ СЕРДЕЦЬ

(Із циклу «Іван Франко»)

*Зустрівшись з Іваном Франком, композитор
Микола Лисенко обняв письменника і в пори-
ві вигукнув: «Франко — це святий!»
(Із спогадів акад. Сергія Єфремова)*

Як важко йти цим бескидом стрімким!
Та легко руки тиснути в любові!
«Франко! Святий!...» — у зустрічі-обнові
Вони застигли в захваті святім!

Здавалося — засяяв сонцем дім,
Коли прийняв у королівським Львові
Двох велетнів — у музиці і слові —
Двох чародіїв у чутті одним.

І той, що землю прославляв піснями,
І той, що з мужністю ламав граніт,
Хмеліли із нестримної нестями!

Биття сердець великих — цілий світ
Бринів, як відсвіт і дзвінки октави,
На верховині у промінні слави!

МАКСИМ РИЛЬСЬКИЙ

(Із циклу «Світ і відсвіт»)

Народу серце й розум — відсвіт мрій!
Ішов крізь бурю й сніг, журбу і смуток...
Який він був, дорібок і набуток?...
Посіяв жито, а зростав пирій...

В землі своїй бував він сам не свій,
Чуття пресвітлі бгав у темний жмуток...
А скільки мав на житнищі закруток,
Що їх заплутував облудний лиходій...

Як марилося про синю далечинь,
Життя своє непроданим прожити,

У тишині бурхливий світ творити,
І хоч у затінку минути тинь!

Не зміг... Не зміг... Але якби зумів,
Який він був би, той поетів спів?!

Юрій БУРШТИНЕЦЬ

ОСТАННІЙ ЛИСТ

*Мабуть кинув Тебе я, Вітчизно, навіки
І дороги не видно звідсіля назад.
До впадоби припали міста превеликі
й хмарочоси у сяйві вечірнім каскад.*

*А з літами приплили і сірі турботи.
Дні далекі майнули, мов марево стріч
І я ходжу щоденно у тузі глибокій,
Що я, мабуть, не гляну Тобі вже до віч.*

*Може, ранок багряний співаючи в лузі
Там зустріне вигнанців моїх ще синів
І Тебе я, хоч згорблений злиднями, в тузі,
Хоч у мрії згадаю, як сон золотий.*

Т. МАТВІЄНКО

ВИЗВОЛЕННЯ ЛИТВИ

*П'ятдесят літ — це є аж двоє поколінь
Лишайного життя, гіркого прозябання,
Бо нищились згори трудів тяжких надбання
Рабами голизни диявольських велінь.*

*Ні їжі, ні взуття, ні одягу... Молінь
Не знав звіринець рад: в політиці — довбання,
Партійним батогом людей слабих стьобання;
Отарности обух і власних дій — малінь.*

*І час такий настав: воскресла міць народу
І об'єднала всіх високих і низьких;
Спів гордий душ піднявся, доріс до небозводу;
І радість процвіла по вулицях дзвінких.*

*«Бай! Бай! Ю-Ес-Ес-Ар!» Закінчено кріпацтво,
Неволю, вандалізм, терор, сліпе жебрацтво.*

13-те березня 1990 року, м. Скарборо

ВІД РЕДАКТОРА

Дорогі читачі! З уваги на несподівану й небажану перешкоду, я не зможу видати окреме число «Нових Днів» за місяць травень, тому випускаю це подвійне число за квітень-травень. За можливі неогляди — вибачте.

Бажаю всім веселих Великодніх Свят і приємної весни. До зустрічі в червні!

Ваш Мар'ян Дальний

ЛИСТИ ВІД НЕВІДОМОЇ

I

Добрався Василь Павлович у своє рідне село старим розхлябаним автобусом. Висів у центрі біля мурованої крамниці, де колись, ще за його пам'яті, була хата директора школи. Довго стояв на одному місці, жадібно докруги роздивляючись. Все тут тепер змінилось до невпізнання: немає ні вигону, ні старої школи, зникло колгоспне подвір'я з його конюшнями, великою коморою та кузнею, біля якої він хлопчиком частенько простоював, слухаючи передзвін ковальських молотків. Головна вулиця, що простяглася від одного боку села до другого, була заасфальтована, а бокові і далі лежали в пиліюці та вибоїнах. Зникли майже всі солом'яні стріхи, за якими він стужився на чужині. Тепер хати були під шифером, якісь, ніби обскубані кури.

Згодом до Василя Павловича підійшли кілька чоловіків та дві старенькі жінки. Привіталися, почали розпитувати хто він, звідки та чого приїхав до їхнього села. Ніхто його, звичайно, не впізнавав. Та і йому ці люди були незнайомі. Коли Василь Павлович назвав своє ім'я, сказав чий він син, у якій країні проживає, люди враз помовкли, насторожились. Потупцювали кілька секунд на одному місці, дехто неголосно вимовив: «То щасливого вам гостювання» і один по одному розійшлися.

Василь Павлович підняв із землі торбу, подивився на нову школу, що виблискувала проти сонця великими вікнами, і рушив вздовж вулиці на свій куток. Напівдорозі він помітив, що церкви їхньої більше немає. На її місці виросла широка братська могила з білим біля неї пам'ятником жінки, що тримає над головою рушницю. Ліворуч колись тут стояв гарний будиночок контори, туди далі — сільбуд, побудований з дерева знесеної дзвіниці. Будівлі ці також зникли. На їх місці розстелився чималий майдан з червоною трибуною посередині.

Поминувши кілька дворів, Василь Павлович звернув у бокову вуличку, спустивсь до потічка, що в'юнився між кущами високої берегової трави, і покрученою стежкою пішов до бувшої батьківської садиби. Стежкою цею він бігав колись до школи. Не хотілося йому тоді ходити вулицею, робить великий гак, тому він гасав навпростець берегами та городами. Стежка тепер була не така втоптана, як у роки його дитинства, часом лише вгадувалася між недавно скошеною травою і купками виритої кротами землі.

Василь Павлович ішов повільно, до всього придивлявся, з боєм в серці згадував своє далеке-далеке дитинство, молодість. По обидва боки потічка лежали густо засаджені, порослі бур'янами, городи. Там далі з-поміж гілля садів визирали хати, хлівчики, невеликі купи гною. Десь безугаву кукурикав голосистий півень. «Наче найнявся», подумав

Василь Павлович, прислухаючись до голосу півня ніби до чогось рідного, за чим він безмежно скупив. Згодом його увагу привернула хатина, що примостилася на горбочку сюди, ближче до берега. Василь Павлович зупинився і довго не відривав очей від потемнілого солом'яного даху, що місцями поріс мохом, та двох квадратних віконць. На його обличчі майнула ледве помітна усмішка — згадалася осінь сорок першого року й дядько Махтея — сільський швець, що колись жив у цій хаті. Коли Україну захопили гітлерівські орди і фюрер вирішив, що тубільцям більше чотирьохкласної освіти не потрібно, Василь Павлович — тоді його в селі звали просто Васею — від безділля пішов до дядька Махтея у науку (як він жартома казав: «У шевський ВУЗ здобувати вищу освіту»). Вчився щетину у дратву засукувати, латки латать та прибавати березовими цвяшками підошви з гумових опон. Шевцем, він безперечно, не збирався бути, але невдовзі виявилось, що ця немудра наука стала йому у великій пригоді. Коли Василя Павловича забрали в Німеччину і він опинився в селі, де не було шевця, заробляв цим ремеслом тютюнець та стару недоношену одержу.

Стежка пішла вздовж високих молодих осокорів, мабуть не так вже й давно посаджених. Ліворуч, у видоліні під самим горбком, серед густих бур'янів та кущів бузку, що вигнався високо понад стріхою, він упізнав хату Загородніх. Хата, видно, здавна пусткувала. На причілку дах провалився, біля вивода зяяли голі крокви. Від хліва залишилися самі розвалені стіни. Писали йому, що скоро після закінчення війни, коли тут шалів голод та нелюдські злидні, дядька Загороднього вбили сільські бандити за торбину борошна, згодом померла і його жінка, ротятя дядина Парасочка. А яка доля стрінула їхніх п'яťох дітей, що роз'їхалися з села ще перед війною, ніхто толком так і не знав. Як гірка пам'ять по їхній великій родині, самотньо догнивала серед зарослів напіврозвалена пустка.

Василь Павлович підвів очі на пагорб, що показався крізь стовбури осокорів, побачив за ним верховіття батьківського садка. У серці боляче заніло... почав тьмаритися зір. І, можливо, від миттєвого напливу почуттів він і розплакався б, але помітивши людей, що стояли у березі навпроти їхнього колишнього городу, зупинився, перечекав, поки відпустить у горлі. Зустрічатися саме тепер йому ні з ким не хотілося. Він навіть озирнувся, як би цих людей обминути. Та крім берегової стежки іншої дороги тут не було. Поправив пасок від торби, що почав в'їдатися в плече, вирівняв спину і пішов далі.

З-поміж людей Василеві Павловичу кинулась в вічі одна жінка. Запнута білою хусткою, у кофті-безрукавці, мішкуватій спідниці та стоптаних валянках з халявами майже до колін, жінка скидалася на кремезного чолові'ягу. Руки її, що виходили з плечей ніби два товстих корені, були обпалені сонцем та вітрами. Певне, немало найтяжчої роботи було перероблено цими м'язистими рука-

ми. Вона навіть стояла якось не по-жіночому. Здавалося, під нею були не ноги, а дві товсті колоди.

Кроків за десять від людей, не зупиняючись, Василь Павлович зняв капелюх, вклонився головою жінкам та низенькому худому чоловічкові, що лежав на купці сухого сіна й димів цигаркою.

— Доброго здоров'я вам! — сказав і став приглядатися то до одного, то до другого, надіючись хоч кого-небудь з них впізнати.

Йому відповіли хором, а потім одна з жінок у довгому хвартусі з напханими щавлем кишеньками та в стоптаних сандалях на босу ногу, усміхнувшись поморщеним обличчям, вигукнула:

— А ось і кум мій у гості приїхав!

Василь Павлович озирнувся, подумав, це вона до когось, хто стоїть у нього за плечима.

— Та чого ви оглядаєтесь? — здивувалася жінка.
— Це ж ви, ви мій кум.

Нічого не розуміючи, він підніс брови, ткнув себе пальцем у груди, мов би запитуючи: «Я?...»

— Ви, ви! — сказала жінка і кивнула головою на підтвердження своїх слів. — Чи хіба забули, як ми з вами весною сорок другого у наймолодшої дочки дядька Карпа дитину хрестили?

У ту ж мить Василь Павлович згадав те, про що чомусь не згадувалося понад сорок років. Трапилось диво: ця подія лежала закодованою в пам'яті, ніколи не давала про себе знати і враз вигулькнула, ніби інформація на екрані комп'ютера, коли притиснути відповідну кнопку. Перед очима з'явилося давно минуле — обряд хрещення у церкві, дитя, загорнене у велику плетену хустку, від якої тхнуло нафталином, запах ладану, тихий голос старенького священика.

Після знайомства та недовгої розмови кума запросила Василь Павловича до неї на завтра поговорити.

— Ондечки моя хата, — показала рукою на другий берег. — Бачите хлівець стоїть біля груші, шифером критий? Отак прямо межею поміж городами і йдіть. Не забудьте ж, куме. Дуже мені хочеться з вами побалакати.

Перекрутився Василь Павлович неспокійну ніч у батьківській хаті, власниками якої тепер були чужі люди, і наступного дня перед полуднем пішов у гості до своєї куми. Надворі нестерпно пекло сонце, в хаті стояла приємна прохолода і вони годин зо три не піднімалися з-за високого саморобного стола, що стояв на покуті під невеликою, кустарної роботи, іконкою якогось святого. Кума застелила стіл чистою полотняною скатеркою, поставила миску курячої печені, маринованих грибів, принесла в тарільці свіжі огірки, цибулю, молоденький часник, нарізала «казьонного» хліба. У гранчасті стакани налила самогону, від якого потягло гострим смородом алкоголю, сказала:

— Вип'ємо, куме, за ваш приїзд на батьківщину.

Василь Павлович самогон лише пригубив, понюхав краєць хліба, став закусувати свіжим огірком. Кума свій випила до дна. Пристукнувши порожнім стаканом, промовила:

— Ех куме, куме... Не дивуйтесь, що ми залишаємо свою нудьгу оцею нечистою. Пообідаємо, розкажу вам, як я свій вік змарнувала. Висповідуюсь... Та коли б то лише я одна, а то ж всі ми тут підряд за своє кляте життя так настраждались, що як подумаєш — бери віршовку і на суху гілляку. Тепер хоч хліб та до хліба є, а що тут коїлось у повоєнні роки, згадувати жах.

За обідом кума все припрошувала їсти, дивувалася, чому це у Василя Павловича такий «скверний апетит». Звідки ж їй було знати, що від побаченого та почутого в Україні йому не те, що не до їжі було — часом жити не хотілося.

Пізніше, на прохання Василя Павловича кума розповіла про своє життя, починаючи від того дня, коли їх було вивезено до Німеччини. Повернулася вона в рідне село не в сорок п'ятому році, «а трохи пізніше, — одбувала повинність». Що це була за «повинність», він знав. Сотні тисяч «остовців» — новітніх невірників фашистського нашествия на Україну, повернувшись після закінчення війни «на рідину», спочатку потрапили в жорстокі лабети «атечественних» концтаборів, тюрем та трудових колоній. До рідних гнізд добилися вони аж через кілька років.

Батько куми загинув на війні, мати померла у другу повоєнну весну. Куму привітала порожня хата з обваленими стінами та високі бур'яни на подвір'ї. Сіла вона в кутку на лаві, гірко виплакалась у самотині, засукала рукави — треба було якось жити... Пізніше вийшла заміж за інваліда, що повернувся з війни без руки, родила двох дівчаток та хлопчика. Хлопчик помер на третьому році, чоловік, як і безліч інших, спився на смерть, залишив жінку мучитися з малими дітьми.

— Зійшлися ми оце недавно, сільські баби, жалітися одна одній на свою долю та й давай підщитувати, скільки в селі отаких, як я, було. Набралося більше шістдесяти... — продовжувала кума якимсь відчуженим, ніби могольним голосом. — Спливло життя осінньою сльотою. Ні помочі ні від кого, ні ласки чоловічої не зазнали... Діти наші ще замолоду із села повтікали, щоб в колхозі не мучитись, а ми, як ті сліпі кроти, риємось по городах, бо це ж і собі треба та й дітям на тій їхній платні не з медом живеться, чим можемо, помагаємо. Пхаємо гірку біду зі всіх сил та журиємось, хто ж нас до смерті догляне...

Кума шморгнула носом, кілька разів жалісно схлипнула, а потім враз гупнула головою об дошки столу і зайшла в нестримним риданням. Василь Павлович не кинувся її заспокоювати, умовлять. Біль цієї жінки був безмежним, ліком для нього стане хіба що сира земля. Він мовчки дивився на її сиву голову з акуратно закрученою «кордулею» на потилиці, що поверталася то в один, то в другий бік, бачив як здригалися плечі під запраною кофтою і пробував збагнути хоч малесеньку частку того горя, з яким судилося отаким як вона іти через життя від коліски до самої могили.

Згодом кума вмовкла, розтерла тремтячими

пальцями сльози по зморшках спопелілого лица, важко зітхнула і підвела почервонілі, ще мокрі очі, на свого гостя.

— Вибачайте... — сказала тихим голосом. — Поки не згадуєш, ніби забувається, а згадаєш — стриму немає.

Вона помовчала, втерла кінчиком фартуха носа.

— Дочки мої у Києві живуть, — озвалася знову. — Обидві замужні, по трійко дітей у кожної. Так ото як прийде осінь, я викопаю город, курей поріжу, наберу картоплі та всякої всячини і до них на зиму їду. Літом на селі ще с'як-так, порпаюсь по хазяйстві, за роботою нема коли думати, а настане зима, снігами все кругом позамітає, самому між чотирма стінами сказитися можна. Не одно вже гріх на душу взяло, голову в петлю застромило.

Вже на подвір'ї, прощаючись, Василь Павлович запитав:

— А де тепер ті люди, у яких ми дитину хрестили? Яка доля спіткала нашу куму?

— А я й сама толком не знаю. Довго вони в селі не жили, десь виїхали. Чоловік нашої куми зимою сорок третього помер, а вона по війні чи то в Білій Церкві, чи в Києві була, а потім по ній і слід прохолов, мабуть, померла. Дочка її — наша хрещениця — також померла...

З важкою душею пішов Василь Павлович від своєї куми. Як ця жінка витримала, перенісши стільки біди, сама-одна в роки страшного повоєнного лихоліття вигодувала та вивела в люди своїх дітей — лежало поза межами людської уяви.

Пам'ять про той каторжний час передаватиметься з покоління в покоління. Влада, як і в голод тридцять третього року, не прийшла на поміч селянам, навпаки — грабувала їх до останньої нитки. Села обклали нечуваними податками. Мало того, що кожна домашня тварина, кожне паршивеньке курча було на обліку — описали й овочеві дерева. За кожне поокремо доводилося колгоспникові платити податок. Вродить воно чи ні, гроші держава всерівно здер. А не маєш з чого платити, присуне в хату уповноважений, подивиться на голі стіни, обнишпорить все кругом, загляне в скриню і забере останню, приготовану на смерть, сорочку. На гіркі сльози та волання «Змилуйтесь, товаришику... Ради Бога — змилуйтесь, не беріть — у чому ж мене поховають?» — уповноважений, підсолуючи матюком, визвіриться: «А ти, бабка, што, в рай собіраєшся? Подохнеш — голой где нібудь загребуть! Пользи с тебе государству всьорамно нікакой». І от тоді зникли на Україні сади. Люди вирубували все до пня, спалили. Іншого виходу не знайшлося. І коли прийшла весна, на місці виплеканих ще дідами та батьками садів, не вишні та яблуні стояли у білому пахучому цвіті — стирчали із землі пеньки, ніби куцо обрубані руки тих, хто ці сади колись насаджував.

Вузенькою стежкою між двома рядами високих соняшників, що понаставляли свої жовтогарячі голівки до сонця, Василь Павлович опустився у берг, сів біля замуленої, колись широкої та довгої,

копанки, в якій підлітком ловив карасиків, закурив. Перед очима все ще стояло обличчя куми, бачив її спрацьовані жиливі руки з широкими долонями та короткими пальцями. Під нігтями і кругом них в'їлася земля, та це чомусь не сприймалося Василем Павловичем як неохайність, а служило свідченням чорних безпросвітніх буднів, з яких ніколи не вилазили колгоспники.

КРЕДИТОВА СПІЛКА «СОЮЗ»

Кредитова Спілка „Союз“ запрошує Вас стати членом і бути співучасником збільшеної допомоги громаді!

Кредитова Спілка „Союз“ старается дати найкращу обслугову для всіх фінансових потреб!

Кредитова Спілка „Союз“ платить найкращі ставки на відсотки за реченцеві депозити!

Кредитова Спілка „Союз“ вповні до Ваших послуг!

Просимо звертатися до нас у всіх потребах!

2299 Bloor Str. West,
Toronto, M6S 1P1
Tel.: 763:5575

406 Bathurst Str.,
Toronto M5T 2S6
Tel.: 363:3994

31 Bloor Street East
Oshawa, Ontario
L1H 3L9

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ WEST ARKA BOOK & GIFT STORE

ОЛЬГА І АНДРІЙ ЧОРНІЇ
і син АНДРІЙ — власники

- Книжки, журнали, газети, пластинки машини до писання.
- Різьба, бандури, вишивки, полотна і нитки до вишивання.
- Обруси і полотна з українськими візорами в гуртовій і подрібній продажі.
- Біжутерія, кераміка і кришталі.
- Висилка пачок до всіх країн.

«ВЕСТ АРКА»

2282 Bloor St. W. Toronto, Ontario M6S 1N9
Tel. (416) 762-8751

Василь Павлович не добув у рідному селі дозволених ОВІР-ом семи днів — просто не вистачило сил. Переночував дві ночі і зіхав першим автобусом до районного містечка, а звідти добрався до Києва.

Після цих гірких відвідин він почувався втомленим, пригніченим. Село його потрапило в число тих сіл, яким випав трагічний кінець — незабаром воно зникне з лиця землі. Села такі на офіційній мові звуться «неперспективними», а на людській — вимираючими. Молодь повтікала в міста, доживуть свого віку старі люди і не залишаться на цьому місці ні по них, ні по предках їхніх ні сліду, ні пам'яті...

Повернувся Василь Павлович з України ніби з похорону свого найкращого єдиного друга. Минали тижні, а він все не міг прийти до себе. Почав навіть рідше показуватись на людях, бо кожного разу, коли до нього зверталися «Так розкажіть, що ж ви бачили на батьківщині», він знову потрапляв у стан душевного пригнічення.

Проживши понад чотири десятиліття поза межами рідної землі й будучи в курсі справ про те, що відбувалося й відбувається вдома, у нього створилось, як він тоді думав, досить близьке до правди уявлення про тамтешню дійсність. Виявилось, це була лише маленька доля справжнього стану, що існував тепер на Україні. Сімдесятилітній непереривний терор, на якому держалася влада, залишив по собі таку страшну непоправну руїну, уявити яку лежало поза межами нормальної людини. Духовне всюдисуще рабство з його пагубними наслідками Василя Павловича буквально перелякало. Найстрашнішим у всьому цьому було те, що народ довели до такого стану, до якого жорстокий хазяїн доводить свого собаку: він її б'є, а собака, повзаючи на животі, лиже ноги свого ката.

Надіявся Василь Павлович на «перестройку» та гласність, що з благословення Горбачова мала б стати тим поштовхом, який в недалекому майбутньому виведе країну з всепаралізуючого застою, матеріальної та духовної кризи, дасть можливість хоч частково піднятися до рівня вільних народів. Та й тут він помилився. Покоління, народжені та вирощені в неволі, ніколи не позбудуться психічного скалічення, яке паралізує в людині бажання самостійної дії, так само як горбатий не зможе випрямити своєї спини і, хоче він того чи не хоче, а муситиме лягти з своїм горбом в домовину. Перебудуватися, піти цілком протилежною дорогою, вичавити з себе раба було рівнозначним випустити на волю в'язня, що народився і провів своє життя за тюремними ґратами. Таку людину зовнішній світ перелякає, вона у ньому розгубиться, свобода для неї стане страшніша неволі. Володимир Висоцький дуже влучно висловився про це у одній із своїх пісень: «Вчера мне дали свободу, что я с ней делать буду?»

Існувало ще й інше, над чим замислювався Василь Павлович: що робитимуть у цьому безголов'ї народи національних республік зшиті насиллям

«єдиної і неделімої» соціалістичної імперії? Залишаться надалі в загальносоюзній шлеї, чи вибухнуть сліпим гнівом заворушень? Зокрема молоді робітники, студенти, міста...

Останнє було не лише ймовірним, а й неминучим. Національні невдоволення покищо озивалися далекими заобрійними громами, над країною бродило передгроззя великих соціальних зворушень. Запалими, по-мертвецькому застиглими очима з напівпорожніх крамничних полиць визирала примара голоду, робітничий клас після сімдесятирічної німої покори знову піднімав голову. Лживе братерство народів спалахувало ненавистю до «старшого брата», «союз нерушимих республік советских» почав давати тріщини. Народи вимагали національної свободи, самобутності, виходу із складу імперії. На придушення демонстрацій влада кидала армію, отруйливим газом та саперними лопатками на площі Руставелі вбивали тих, хто осмілювався виступити проти довголітнього насилля. Над країною нуртували смертельні грозові хмари, морським шквалом закіпав гнів невірників.

Україна, найбільш покірنا і слухняна зі всіх республік, голосом поетів та письменників вимагала і свого розкріпачення, свободи: повернення рідної мови, культури, історії — всього того, що з м'ясом виривалося ціною життя незліченних тисяч тих, хто був витоком національної свідомости. Верховні плантатори девжави назовні відбивалися порожніми фразами, за кулісами чинився безупинний спротив, виконавцями якого були здебільшого місцеві безбатченки-малороси — споконвічна язва на тілі української нації.

Не одну безсонну ніч провів Василь Павлович задумуючись над майбутньою долею свого народу. Його це турбувало понад усе на світі, бо нікого й нічого у своєму житті він не любив такою незгасною тривожною любов'ю, як свою вічностраждальну батьківщину. Для нього Україна була початком і кінцем усього його життя.

(Закінчення в наступному числі)

ДОБРОДІЙНЕ ТУРНЕ СОЛІСТІВ КИЇВСЬКОГО ТЕАТРУ ОПЕРИ І БАЛЕТУ ІМ. ШЕВЧЕНКА

25-го лютого ц.р., у великій концертній залі театру королеви Єлисавети в Торонто, успішно й з почуттям великої національної солідарности закінчилося 6-тижневе турне солістів Київського Державного Академічного Театру Опери і Балету ім. Т. Шевченка. Весь дохід з концертів цього високої класу колективу був призначений на лікування дітей, що потерпіли в наслідок чорнобильської катастрофи.

Мистецький успіх цього рідкісного турне треба завдячувати очевидно самим нашим столичним артистам, але немалу роль в моральному і матеріальному успіхові виступів виконав Торонтський єпарх УКЦ Владика Ізидор, взявши на себе опіку і патронат над цією мистецькою групою.

Галина КОВБА

ГЛАСНІСТЬ ЧИ ВИБІРКОВА КРИТИКА?

В Радянському Союзі — гласність і перебудова. Ці слова відомі сьогодні в цілому світі і перекладу не потребують. Вони — мов символ, мов прапор, який підняла найбільша країна світу в знак того, що вона змінює свій політичний курс.

Людям дозволили говорити правду. Таке людське, таке природне прагнення, як жити за законами правди, в Радянському Союзі возведено до рівня доблесті. Це називається гласністю.

Коли ми вперше почули це слово, усвідомили його значення, то не знали, що з ним робити, з чого починати. В душі у кожного накопилось стільки болю і образ, і водночас так довго затуляли нам рота, що люди розучилися говорити.

Перші сміливіші публікації пішли, звісно, з центральної, тобто московської преси. Пам'ятаю, як жадбно люди вчитувалися в кожне слово. Накидалися на газети, мов голодний на хліб. Ми п'яніли від того читання. Людині, яка не пережила такої історії все те важко зрозуміти.

Слово «гласність» вимовляли по-різному: зі страхом, з іронією, з викликом. У нас в Україні, все більше зі страхом. У газетах критика подавалася дуже помірковано, дуже виважено. Пояснення цьому далеко шукати не треба, хто хоч побіжно знає багатотраждальну історію України — однієї з найбільших і найбагатших республік Радянського Союзу. Ця чудова земля має фактично усі підземні і наземні природні багатства, населена трудолюбивим, талановитим народом: сьогодні на Україні проживає понад 50 мільйонів людей, доля яких залишає бажати кращого. Не вистачає основних продуктів харчування — м'яса, молока, цукру, масла, овочів і фруктів (територія розташована на одних географічних широтах з Канадою). Густа мережа атомних електростанцій, хімічних комбінатів отруюють землю і воду, забруднюють повітря, поступове відмирання національної мови і культури внаслідок нав'язування Росією своєї мови — ось ті основні проблеми, які спричинили в Україні кризову ситуацію.

Ця земля віками гноблена, починаючи з навали татаро-монголів у XIII столітті. Надія на самовизначення і самоврядування з'явилася в 1918 році, коли Україна здобула державність, була визнана рядом західних держав як суверенна і незалежна, та це тривало коротко. Україна стала складовою частиною Радянського Союзу з перспективною швидкими темпами прийти до світлого майбутнього всього людства — комунізму. Вірячи у той недалекий рай на землі, а також в права, записані в конституції, республіка з небувалым натхненням стала виявляти все, що було кращого в народі.

Стали підніматися традиції й духовність, люди йшли з пісню на роботу і поверталися, співаючи. З'явився оригінальний український кінематограф,

який сьогодні називають поезією в кіно. Започаткувався самобутній театр, який міг би стати врівень із світовими зразками. Особливо врожайними були ті роки на літературні таланти. Сьогодні можна лише подивуватися, якої сили духу є мій народ, коли він міг раптово спалахнути таким буйним цвітом за сприятливих умов.

Той короткий період називають тепер ренесансом.

Та на зломі 20-х і 30-х років почала насувати чорна хмара — сталінський кривавий терор. Образно кажучи, квітку, що почала було розцвітати, жорстко заламали. Штучний голод 1933 року, винищення інтелігенції в Сибіру та розстрілами на місцях, масовими залякуваннями українському народові зламали хребет.

На цьому тлі вільно проростали такі потворні явища, як корупція, брехня, крадіжки у державних масштабах. Суцільна русифікація українського народу, повна залежність від Москви у вирішенні будь-яких питань стала довершенням епох терору Сталіна та гнилого застою Брежнєва.

Ось з таким багажем вступив український народ у нову політичну смугу — в гласність і перебудову.

На рейки, як кажуть в СРСР, революційної перебудови і гласности країна стала в 1985 році, а навесні 1986-го сталася катастрофа на атомній електростанції в Чорнобилі. Чому я ставлю поруч ці дві події? Перша дала право говорити правду, друга дала тему розповісти правду. Тема гірка і трагічна, але тим необхідніша була потреба сказати людям правду.

Якою була ця правда, як проявила себе на практиці новонароджена гласність, сьогодні знає увесь світ. І все ж ми не хочемо, не маємо права не згадувати ще і ще раз про той час. Нам не сказали правди ні в перший день, ні на другий, ні по сьогоднішній день ми не знаємо всієї правди.

Сигнал тривоги пролунав, як відомо, із західних джерел, про катастрофу заговорив увесь світ. Ми змушені були її визнати, але при цьому всіляко гальмували правдиву інформацію, зафарбовували темні кольори в світліші.

Чому немає жодного знімка про те, як гасили пожежу в перші дні, немає жодного репортажу про те, як евакуювали населення міста Прип'яті? Може, журналісти виявилися неповороткими? Ні, я знаю репортерів, які кинулися на місце події в перший же день, намагалися проникнути через кордони військових. Їх не пустили. Здається, через п'ять днів з'явилися перші кадри на телебаченні — коли надійшла вказівка з Москви.

Як, наприклад, дізналася про аварію на Чорнобильській АЕС я, живучи в столиці України Києві, за 90 кілометрів від Чорнобиля? Жили ми з сім'єю в комунальній квартирі. Для канадця то диво нечуване (бодай ніколи й не дізнались, що то таке). Нас 4 сім'ї жили в одній великій квартирі, кожен у своїй кімнаті чи двох, користувались спільною кухнею, ванною й туалетом, а також телефоном. Вранці зустрічаємось коло плити з сусідкою Галею й вона каже буденним голосом, що в Чорнобилі на атомній станції щось сталося, бо її Василя (він міліціонер) викликали серед ночі на службу. Дзвонила я друзям, колегам по роботі, телефонували мені, передавали, хто що чув, ще без ноток тривоги, бо не відали нічого. Оце й усе «радіо».

тир, дитсадків, бібліотек та святинь наших — церков та музеїв. Показує біль тих, хто страждав і вмирав, і байдужість тих, хто приховував правду (Яка в цьому потріба?!). Викриває змовницьку ганебну поведінку медиків — як не прикро про це писати. У спеціально створеній в Києві клініці для обстеження й лікування потерпілих від аварії, а також для вивчення наслідків опромінення, хворі не отримують належного не тільки лікування, а й обстеження, не можуть дізнатися про стан свого здоров'я. Записи про перебіг хвороби зберігаються в першому (секретному) відділі. Тих, хто настійно добивається результатів захворювання, «осмикують», помовч, мовляв, а то... У кадрі — пацієнти, які з обуренням розповідають про це, про своїх друзів і знайомих, які вмирають, будучи до недавня здоровими. Багатьом за станом здоров'я необхідно надати статус інваліда з належними пільгами, але лікарі відмовляють. На екрані хворі з клініки, які показують свої молоді голови, з яких жмутами випадає волосся, а паралельно — лікарі, що запевняють: «Цього нема, тому що цього не може бути.» Все газд, чудова маркізо...

Після показу виступав письменник, лікар за фахом Юрій Щербак. Він доповнив фільм розповідями про власні спостереження, про те, що ніхто не збирався й не збирається доводити до відома людей медичних рекомендацій щодо радіації. А вони необхідні, бо наслідки вже дають про себе знати. В Житомирській області неподалік від Чернобиля він на власні очі бачив поросят з чотирма очима, які народжуються в четверто* (...) все це — «розкопування могил». Незаслужено покарані випроваджуються посмертно, винуватці караються посмертно. Народ мусить знати свою правдиву історію, щоб творити майбутнє, але він хоче знати й правду, почути відповіді і на насущні, сьогоденні питання. Він хоче знати історію й одночасно творити нове життя. Десь в народній гушці щось діється, десь створюються неформальні об'єднання, піднімають голос правоборці, патріоти. В пресі цього не прочитаєш, а якщо й прочитаєш, то лиш одностороню думку тих, хто має доступ до преси і лише за вказівками.

Ось один приклад. Я працювала в популярній в столиці України газеті «Вечірній Київ», яку видає міський комітет Комуністичної партії України. Не стану тут говорити про рівень гласності в цьому друкованому органі, про атмосферу, в якій працюють журналісти в період перебудови — це могло б стати темою окремої статті. Хочеться пригадати лише кампанію цькування одних з перших по «відлизі» неформальних об'єднань — так званого Українського культурологічного клубу (УКК). Членом клубу не була, не розмовляла з його організаторами, навіть не знайома з статутом, а знаю про нього лиш з сторінок своєї рідної газети та з оповідей людей, що знали трохи більше. Знаю, що це група людей, об'єднаних в організацію (ніде формально не зареєстровану, бо не дозволили), мета якої відроджувати українську культуру й духовність, боротися за утвердження демократії й конституційних прав на Україні. Але, певно, є в їхній програмі щось таке, що не співпадає із загальнодержавною політикою «дружби народів СРСР», коли проти них повелася така боротьба.

Перша стаття у «Вечірньому Києві» мала широкий відгомін. Не скажу, що позитивний. В статті перева-

жав лайливий тон, глузування, неаргументовані звинувачення — одним словом якась брудна мішанина в дусі застійних часів. Писалося, що УКК — це зборище кримінальних злочинців, що вони звертаються на зборах «панове», а не «товариші», і що хочуть відродити щось мертве, недарма ж стаття називалася «Театр тіней».

На ранковій «літучці» дехто з працівників газети засудив сам стиль написання статті, як нечесний, в дусі застійних часів. Та редактор Віталій Карпенко, колишній працівник Центрального комітету Компартії України, з властивою йому нетактовністю поставив критикуючих на місце: ви що, мовляв, за націоналістів? (Після виборів він став ще й депутатом Верховної Ради України — Ред.).

До редакції посипалися листи. Читачі справедливо вимагали дати можливість надрукуватися й УКК, щоб люди самі могли розібратися, що то за націоналісти, чого вони хочуть? Писали в усі усюди й самі члени Українського культурологічного клубу, просили дати їм можливість виправдатися. Та їхні листи в редакції читав лише сам шеф і вони десь зникали в його дубовому столі. Історія набула розголосу. Авторів статті, євреєві за національність, приписали усі гріхи його нації.

Редактор вирішив запросити УКК в редакцію на зустріч з журналістами. Та тими «щасливчиками» виявилися лише кілька людей з партійного бюро. Нам же, решті, редактор з цинічною грайливістю сказав: «Вам там буде нецікаво, краще проведіть час в кафе за чашкою кави».

У своєму інтерв'ю про гласність в українській пресі з відомим українським письменником і публіцистом Володимиром Яворівським я торкнулася питання газетних публікацій про УКК. В. Яворівський відверто сказав, що така «дискусія» недопустима в період гласності, що це не що інше, як гра в одні ворота. Це інтерв'ю було надруковане в журналі «Журналіст України», але слів про УКК в ньому не було. Я запитала редактора журналу Юхима Райгородецького, що ж крамольного було в тих словах письменника? Він полплекав мене по плечу: «Невже ти не розумієш, за чією вказівкою нападають на УКК?»

Спочатку можна було подумати, що народ, голодний на правду, задовольниться тією кісткою, яку на решті отримав. Згори спустили теми для розмови: можна говорити про це і про це, але далі носа не суньте. Та в глибинах українців ворухнуться інше життя, воно також хоче мати право голосу. У Києві, Львові видаються позацензурні журнали, тільки прочитати їх на Україні вдається хіба що одиницям. Вони заборонені, бо їхні матеріали не збігаються із загальною лінією партії.

Тому коли ми на Україні говоримо про широку гласність, ми, м'яко кажучи, перебільшуємо. То швидше вибіркова критика.

*У цьому місці бракує повної (сьомої) сторінки машинопису статті. Мої однорічні намагання якось отримати «загублену» сторінку, досі, на жаль, не дали результату. Тож друкуємо статтю Галини Ковби з цією прикрою прогалиною, бо й ця прогалина краще ілюструє загальну ситуацію в Україні у п'ятиріччя «гласності», ніж ряд дуже «вчених» чи заучених лекцій. — Редактор.

27 квітня, на другий день по аварії, коли реактор викидав у повітря смертоносні нукліди, ми святкували доччині іменини, скликали дітей. Після застолля усі пішли в парк на Володимирську гірку — святе місце, де 1000 років тому була хрещена Україна-Русь, бавилися, грали в м'яча. Накрапав теплий дощик, проростала молода травиця. Діти раділи сонцем, першому дощу, всьому живому. А тимчасом на їхні голови падали радіоактивні елементи.

1 травня — загальнодержавне свято в СРСР. В усіх містах і селах відбуваються святкові демонстрації трудящих (колись в них могли брати участь усі, згодом — за пропусками лише люди, визначені в партійних комітетах за місцем роботи. «Демократія»!). На Хрещатику — центральній вулиці Києва, на високих трибунах стояли провідник Комуністичної партії України Щербицький і Ко, і по-батьківському всміхаючись, махали рукою дітям, що йшли в колонах демонстрантів і несли їхні портрети.

Правда, своїх дітей партійці з верхніх ешелонів влади вивезли відразу після аварії. Серед народу прокотилася хвиля невдоволення і паніки. І з Москви була дана вказівка повернути вельможних нащадків назад, інакше доведеться розплачуватися партійними квитками. Для тих, хто користує з своєї влади, здоров'я власних дітей і внуків так само дороге, як і партійні квитки, тож бо вчинили за принципом: сіно ціле і вівці ситі. Дітей не повернули, зате оголосили евакуацію усього молодшого населення з ближніх до реактора районів, у тому числі й з Києва. Але то сталося десь через два тижні після аварії.

...Вечорами люди накручували радіо й ловили «голоси» з Америки, Західної Німеччини, Англії, щоб потім передавати новини з уст в уста. Часто в тій інформації число жертв і розміри трагедії перебільшувалися, але люди схильні були вірити словам із-за кордону, аніж своїй рідній пресі, бо за довгі роки звикли до брехні, а жадана «гласність» щось не поспішала втілюватися в життя.

То було три роки тому. Нехай. Ми лишень вчилися говорити, лиш напіврозтулили рота. Що ж сьогодні?

Повернімося до того ж Чернобиля, бо його називають своєрідним індикатором, який показує рівень гласности в республіці. В грудні минулого року я бачила кінофільм, знятий на українській студії імени О. Довженка режисером Роланом Сергієнком «Поріг». — Два роки після Чернобиля! З ініціативи режисера й ініціативної групи — працівників атомної електростанції, що брали участь у створенні фільму, — його демонстрували в невеличкому залі якоїсь школи на околиці Києва для журналістів, письменників, а головним чином для самих енергетиків, яких спеціально запросили. Демонстрували так би мовити нелегально, бо дозволу показувати цю стрічку на екранах кінотеатрів чи на ТВ режисер не отримав.

Шкода, що нашого пишучого брата було мало на перегляді. Про цей фільм треба було трубити в усіх засобах масової інформації. Надзвичайно правдивий і викривальний, він стоїть ніби в опозиції до тих тиражованих в пресі і на телебаченні сценах «масового героїзму радянських людей на ліквідації наслідків аварії». Фільм Ролана Сергієнка показує не тільки героїзм, бо поряд з виявами справжнього патріотизму, ми знаємо, що була й військова команда, і вульгарне

КРЕДИТОВА СПІЛКА «БУДУЧНІСТЬ»

ДЛЯ ВАШОЇ ВИГОДИ ТА ПОСЛУГ

- дарові обслуги за електрику, газ і телефон
- едукативні та пенсійні конта
- термінові депозити
- реєстраційні пенсійні пляни
- моргеджові позики
- особисті позики
- позики на авта
- лінія кредиту
- вогнетривалі скриньки
- грошові перекази
- подорожні чеки

і багато більше!

140 BATHURST STREET, TORONTO, 363-1326
2253 BLOOR STREET WEST, TORONTO, 763-6883
4196 DIXIE ROAD, MISSISSAUGA, 238-1273

Звертайтеся до нас завжди з повним довір'ям.

ARKA LTD

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

Книжки, журнали, часописи, шкільне та бюрове приладдя, різьба, вишивки, нитки, панамы, образи, вишивані блузки, кераміка, платівки та касетки, друкарські машинки, обручки й заручинні перстені, різдвяні та великодні прибори, великий вибір дарунків.

575 Queen St. West. Toronto, Ont.
Tel.: (416) 366-7061 Canada M5V 2B6

YAR HALABAR

YAR'S KID'S THINGS

CHILDREN'S CLOTHING AND FURNITURE

Дитячі убрання і меблі

2314 BLOOR ST. WEST
TORONTO, ONT., M6S 1P2

(416) 767-7860

заохочення довгим карбованцем. Фільм показує і людську нищість — мародерство, пограбування квар-

CONSULTEC LTD.
consulting engineers

4180 Dundas St. W., Toronto, Ont. Canada M9X 1X8
Tel. (416) 236-2426 Telex: 06-984797

Инж. ЮРІЙ А. ОХРИМ
Президент

- Консультативна інженерська фірма міжнародного засягу.
- Виконує всі фази планування, будови і перевірки більших індустриальних проєктів у Канаді, США, та в інших частинах світу.

BABY POINT LOUNGE

343 Jane St., Toronto

tel. 767-2623 або 231-6739

**ПРИЄМНЕ І ВИГІДНЕ ПРИМІЩЕННЯ НА
ВСЯКІ ОКАЗІЇ**

- Повна кухонна обслуга.
- Українські й інші страви,
в наших або інших залах.

**БУДЬТЕ ГОСТЕМ НА ВЛАСНОМУ СВЯТІ!
ПРО ВСЕ МИ ЗА ВАС ПОДБАЄМО!**

**«Ваші вклади та позички
в чужих фінансових установах
збагачують їх власників
і не дають ніякої користі
українській справі**

**Ваші вклади та позички
в українській кредитовій кооперації
збагачують українську громаду
і допомагають
українській культурі»**

УКРАЇНСЬКА КРЕДИТОВА СПІЛКА

UKRAINIAN CREDIT UNION LIMITED

295 College St., Toronto	922-1402
2397 Bloor St., Toronto	762-6961
225 The East Mall, Etobicoke	233-1254
3635 Sawthra Rd., Mississauga	272-0468
247 Adelaide St. S., London	649-1671
38 Jackson Avenue, Oshawa	571-4777
1093 Ottawa St., Windsor	256-2955

Користайтеся з наших фінансових послуг!

НА БЕРЕГАХ ВИБОРІВ В УКРАЇНІ

Не всім читачам, ні навіть не всім авторам-співробітникам відомо, що процес видання кожного числа «Нових Днів» забирає в наших невітшних умовах пересічно три місяці часу. Тож не дивно, що віддаючи це квітнєве число журналу до друку, ми ще не знаємо остаточного вислїду перших справжніх виборів народних депутатів до місцевих Рад і до Верховної Ради Української республіки.

Знаємо, що далеко не в усіх місцях розлогої України підготовка до виборів проходила без надужит з боку виборчих комісій й антинародного партійного апарату. Також знаємо, що проти цих надужит і махінацій відважно протестували провідники українських громадських організацій — Дмитро Павличко, Юрій Щербак, Вол. Яворівський і інші, що в день виборів не допущено на Україну ні міжнародних спостерігачів, ні навіть кореспондентів.

І все ж таки, навіть за таких умов Західна Україна вже в першій фазі виборів 4-го березня значною більшістю голосів послала до Верховної Ради найкращих кандидатів, які захищали демократичну платформу Народного Руху України за суверенітет нашої батьківщини. Серед вибраних — і недавні страдальці концентраційних таборів, такі як Левко Лук'яненко, Михайло Горинь, Вячеслав Чорновіл, і ті, що залишаючись «на волі» і працюючи в умовах брежнєвсько-сусловського зашморгу навіть в агентурній КПУ, спричинились своєю поставою не менше до радикальних змін «в імперії зла». Таких було багато й саме до них належить провідний український поет і голова Народного Руху України — Іван Федорович Драч, прізвища якого ще минулого року було не допущено навіть на список кандидатів до Верховної Ради.

Остаточний вислїд цьогорічних виборів в Україні вважаємо справою другорядною. Головне те, що сучасні справжні провідники українського народу, виховані в таких нелюдських умовах, виявили не лише свою національну свідомість, але й політичну зрілість, не піддалися емоціям, зуміли створити — майже без доступу до все ще контрольованих апаратами засобів масової інформації — не лише національну, а й міжнаціональну єдність свідомішого населення України.

Ми ще не певні як розвинуться дальші події в СРСР і в Україні завтра. Але ми гордимось тим, що саме «Нові Дні» належали до перших українських публікацій, які припинили на своїх сторінках згубну довголітню українську громадянську війну і спрямували свій зір та зір своїх читачів не на гірке минуле, а в краще майбутнє.

Через таку непопулярну донедавна позицію ми не могли створити для свого видавництва ані «визвольних фондів», ані «залізних фунда-

цій», але думаємо, що ми спричинились до створення чогось набагато важливішого: атмосфери співпраці всіх конструктивних сил України і її діаспори. Переконали в цьому, передаю слово Іванові Драчеві, Сергієві Козакові і іншим та спокійніше йду знову під хірургічний скальпель.

М. Дальний

ІВАН ДРАЧ: «ВІДРОДЖУЙМО УКРАЇНУ!»

За що Львів висунув кандидатом у народні депутати Івана Драча?

Богдан КОТИК, голова Львівського міськвиконкому, кандидат у народні депутати УРСР по Радянському виборчому округу № 262 м. Львова:

— Мабуть, передусім, тому, що львів'янам найбільш імпонує його громадянська та політична позиція. Так, у Львові є й свої письменники, і можна було б мати серед них свого депутата. Але І. Драч — це особлива сьогодні постать на фоні тієї ситуації, що склалася в Україні, а львів'яни з особливою симпатією ставляться до перебудовчих ідей, підтримують подвижників національного відродження, діячів демократичного напрямку. Саме ці чинники, які найбільше й хвилюють, асоціюються у львів'ян з іменем І. Драча. І йдеться в даному разі не лише про відомого поета, а також, і, може, насамперед про його громадянську позицію, його принципи і суспільну активність як голови Народного руху України за перебудову. Звідси й прихильність до нього усіх прогресивних і демократичних сил України. Чи оберуть Івана Драча? Зараз, гадаю, навряд чи знайдеться львів'янин, який би сумнівався у цьому. Прикро тільки, що цього не сталося навесні торік. Львів'яни почувають цей моральний борг і, думаю, сповна віддають його 4 березня.

Вячеслав ЧОРНОВІЛ, член виконавчого комітету Української Гельсінської Спілки, голова Української незалежної видавничо-інформаційної спілки, кандидат у народні депутати УРСР по Шевченківському виборчому округу № 264 м. Львова:

— Львів, мабуть, був зобов'язаний висунути кандидатом Івана Драча. Звичайно, у нього достатньо авторитету, щоб перемогти і в інших регіонах. Але для Львова це було питання принципу. Ми всі пам'ятаємо, що у місті діялося в квітні минулого року, коли наша бюрократія робила все, щоб не допустити І. Драча, бо його ім'я асоціювалося з Рухом. І раптом він балотується у Львові і має всі реальні можливості стати депутатом СРСР. До речі, ті, хто тоді побоювався самого поняття Рух, сьогодні, ставши кандидатами у народні депутати, внесли Програму Руху в свої передвиборчі програми. Отже, тоді був використаний реакційний закон, усі сили, щоб не сталося — не пропустити І. Драча. І це ім'я стало на якийсь час символом — символом боротьби нового зі старим, символом усього про-

гресивного і демократичного. І тут потрібна була просто справедливість, Львів повинен взяти реванж. Я вірю в цю перемогу.

ЗА І. ДРАЧА СЬОГОДНІ у Львові агітувати не треба. Львів сам розбирається і знає: хто є хто? «Ви самі йдете до нього, самі його хочете, вас не треба агітувати, і хай він буде завжди з вами» — саме так, дуже точно, відповідно до атмосфери однієї з зустрічей, звернувся до виборців авторитетний в республіці літературний критик Тарас Салига — довірена особа І. Драча. Щирість, величезна зацікавленість, взаємоповага, відвертість, якась дивовижна теплота і зичливість — усе це прикметності численних зустрічей-спілкувань кандидата з виборцями Артемівського округу № 259. Загалом же, стосунки Івана Драча зі Львовом — то джерело своєрідного дослідження в контексті теми «Людина і Місто». Це два отих духовних поля, що живлять і збагачують одне одного. Він — львів'ян, вони — його. Не випадково свій авторський вечір у театрі імени М. Заньковецької Іван Федорович почав саме так:

— Коли я замислююсь над значенням Львова в історії України, я згадую оте прекрасне есе Михайла Коцюбинського про Івана Франка, якого дуже любив Коцюбинський і про якого сказав, що це те велике астральне тіло, яке гріє всю Україну. І мені думається про те, що Галичина та Львів справді оте астральне солярне тіло, яке завжди гріє всю Україну. Воно віддає всі свої сили, свою кров, свою енергію на національне відродження усіх інших наших регіонів. Отака сила і дивовижна відданість цього краю! Я думаю лише про те, а чи вистачить тих сил, аби пробудити всю нашу Україну?... Не відродивши національного, нічого не відродимо!

— Ваше ставлення до ідеї «територіального патріотизму»?

— А чому б не радіти з того, щоб ми виховували і шанували і патріотів Волині, й Слобожанщини, й Полісся, й Буковини, й Донбасу, і нашого прекрасного степу. І, таким чином, з усіх цих патріотизмів усе ж таки буде витворюватися ідея й почуття всезагального, всеукраїнського соборного патріотизму.

— Іване Федоровичу, ви — киянин, чому балотується у Львові?

— Одна така записка прийшла до мене і на київському нещодавньому вечорі. Я тоді відповів киянам, що львів'яни на першотравневій демонстрації носили мої портрети, і багато виборців уже знають Драча «з портретів». Через те я схилиюся до Львова.

— Львів чекає однозначної та чіткої відповіді: хто для вас Іван Мазепа?

— Для мене Іван Мазепа — великий українець, гетьман України, надзвичайно цікавий поет, людина рідкісної долі, яка так багато зробила для історії України і яку ми так ганебно впродовж останніх десятиліть цькували. Напевне, жодна історична постать у нашій історії не мала такої слави серед західноєвропейських письменників. Думаю, що все це прийде і до нас.

— Чи вважаєте правильним хвалити Щербицького в некролозі? Писати: «...визначний партійний і державний діяч, який віддав багато сил справі...»? Але ж реальність свідчить про інше...

— Я можу тільки приєднатися до автора записки. Але нехай у цей бурхливий час у наших душах перемаже християнське. Не будемо говорити про людину, яку щойно поховали.

— Як ви оцінюєте нещодавній виступ митрополита Філарета по радіо?

— Газета «Вечірній Київ» zorganizувала зустріч за «круглим столом». Там я розповів, що до керівництва Руху звернулися вже представники чотирьох громад автокефальної церкви. Я сказав тоді, що РПЦ і сам Філарет займають якусь воєвничну позицію щодо автокефальної церкви. Рух висловив свою позицію й на підтримку УКЦ, робить усе, щоб відновились Українська автокефальна православна церква, яку знищив Сталін.

— Чорнобиль, хімічні комбінати — чи не 33-й рік для України?

— Усіх нас болоче ранить ситуація з розташуванням на Україні атомних станцій, інших потужних і екологічно шкідливих виробництв. Рух висунув гасло: «Геть атомні станції з України!». Вважаємо, що 26 квітня мусить стати днем Скорботи. Має бути живий ланцюг з жителями Білорусії, усієї Прибалтики...

— Кого б ви хотіли бачити на чолі Президії Верховної Ради УРСР?

— Павличко, Щербак, Яворівський... Але чого ми думаємо, що саме письменник годен того. У нас в Києві є прекрасний ректор політехнічного інституту П. Таланчук, в Русі — один з кращих філософів світу М. Попович, або ж М. Горинь чи той же Левко Лук'яненко. Кожен з них міг би бути. Одначе, мені здається, це є ілюзійні речі: думаючи, що коли людина займе цей пост, то вона дуже вже так багато зможе зробити. Адже ж в такій системі, яка нині є у нас, коли Україна нічим не відрізняється, а, може, має ще менші можливості, аніж колись мала усталена і критикована віддавна Малоро-

сійська колегія, мало що можна вдіяти. Без реального суверенітету нічого не буде, і сьогодні ми всі говоримо: нам потрібна вільна, незалежна, суверенна Україна. Але думаймо й про те, що в такій Україні повинна бути також і вільна, незалежна, суверенна людина! Отоді й буде важливим, хто може займати посаду голови нашого парламенту. Бо часто так буває, що на чолі таких репрезентативних інституцій усе ж таки більше й більше всього були маріонетки.

— Як ви ставитеся до президентської форми правління у нашій країні? Є побоювання, що вона буде у нас у формі диктатури в гіршому її варіанті...

— Проблема ця надзвичайно складна. Адже ж живемо в країні з глибокою «традицією» імператорської влади, яка й до останнього часу в нас зводилась, як правило, до верховенства однієї людини. Отож і закономірні побоювання. Але разом з тим закономірне й те, що ми відчуваємо безсилля влади в даній іпостасі, коли вона багато в чому не може дати ради. Тут є і плюси і мінуси. Одначе ж ми, попри все, повинні дбати про те, що ніякі президентські ілюзії не повинні жити нас, що українці мають надіятися тільки на себе, на свій народ, повинні робити те, що хочемо і що можемо на своїй Україні. Мені здається, що це найголовніша наша надія — надія на самих себе, а не на президентську владу.

— Чи стане Рух політичною партією?

— Так, Рух може стати політичною партією. Чи треба це? Комуністична партія сьогодні дуже неоднорідна. Думаю, у нас вже найближчим часом, як і в Литві, утвориться самостійна Комуністична партія і Компартія на платформі КПРС. Маємо говорити і про сильні соціал-демократичні традиції Івана Франка, Лесі Українки.

— Якого запитання ви найбільше боїтеся?

— Я боюся запитання: коли ви почнете писати вірші?

— Яким ви бачите розвиток українсько-польських відносин?

— Найближчим часом до нас має приїхати ве-

- Спальні
- Ідальні
- Вітальні
- Домашні прилади
- Матраци
- Софи
- Декоративні вироби

1995 Dundas St. E. Mississauga, Ont.

(1 km W. of Hwy 427) Tel. 624-4411

Власники запрошують Вас відвідати найбільшу в світі українську крамницю меблів і домашнього устаткування. Приязна атмосфера. Недорогі ціни.

лика делегація від «Солідарности», з якою і будемо розглядати всі наші гострі й пекучі спільні проблеми. Усе це ми мусимо пильнувати, і при цьому обговоренні й надалі має бути в пошані гасло, проголошене на з'їзді Руху Адамом Міхніком: «За нашу і вашу свободу! За вільну і незалежну Польщу, за вільну і незалежну Україну!».

— Як ви ставитесь до того, що Рух підтримує мера міста Львова Б. Котика.

— Я ставлюся нормально до того, що Рух підтримує цього радянського працівника в даному разі, загалом людей з партійного апарату, які допомагають усім нам перейти на нові демократичні засади нашого суспільства. Ми мусимо думати про таку співпрацю, коли хочемо робити реальні справи для суверенности.

— В. С. Шевченко на сесії Верховної Ради УРСР, перед тим як повідомити про свою демісію, зачитала досить категоричне звернення...

— Думаю, що Валентина Семенівна Шевченко відчуває свою відповідальність і за чорнобильську ситуацію: вже хто-хто, а вона вже як жінка мусила б накрити своїм крилом отих діточок, що йшли на першотравневій демонстрації. Якби вона нічого такого більше й не зробила, їй вже треба було піти. І, звичайно, що в такій ситуації вона скрізь і всюди вишукує «націоналістів» та «екстермістів», б'є «на сполох» і звертається по допомогу до центру. Це зрозуміло для всіх. Але ж і підтекст цього Звернення зрозумілий — він у тому, що людина зазнала політичної поразки і не може очолювати Верховну Раду.

— Як ви ставитесь до значних і досі міграційних процесів в Україну з інших регіонів країни?

— Дуже прикро, коли бачиш що отих страждених і опромінених радіацією чорнобильських людей чогось не відселяють у так звані чистіші зони, натомість сюди до нас їдуть і їдуть з усього безмежжя Радянського Союзу. Україна мусить усе це пильнувати. Адже ж увесь час відчуваємо, як зменшуємось від того, що маємо ситуацію, де під різного роду приводами сюди переселяються люди з інших місць. Це справа українського суверенітету, і Верховна Рада України мусить про це дбати!

— Дуже просимо поділитися враженнями від зустрічей з українцями діаспори...

— Українська діаспора, напевне, як ніколи раніше, відчула новий приплив сил після того, як відбувся з'їзд Руху. Наші співвітчизники утворюють сьогодні в Канаді Товариства прихильників Руху на Україні. Такі Товариства вже утворилися в Монреалі, Оттаві, Торонто, Вінніпезі, Едмонтоні, Ванкувері... І процес цей триває. Здійснено чимало спільних справ з ними. Вже цього року, за їхньою участю також, у Києві та Львові відбудеться всеукраїнський Конгрес лікарів, згодом — економістів, інженерів, а наступного року — й світовий Конгрес українців. Найголовніше сьогодні є те, що ми розуміємо: треба об'єднуватися навколо України. Наше сьогоднішнє гасло: «Українці всього світу, єднайтеся!».

ЗАПИТАННЯ до Івана Драча — то запитання сьогоднішнього та майбутнього нашої України. І що характерно: його не запитували, що зробіте для нашого мікрорайону, району чи міста. Але його запитували: що зробіте для України, щоб та тривала мрія і проблема, якою тішиться революційний Львів, стала мрією і проблемою всієї України? Його не запитували про «ковбасу», «мило», нове будівництво квартир. І хіба не про політичну зрілість людей праці свідчить той факт, коли робітник Науково-дослідного інституту поліграфічної промисловости сказав: «Ми даємо І. Драчеві інший наказ — бути будівничим суверенної держави!». А кандидат у народні депутати УРСР по Залізничному виборчому округу м. Львова Михайло Горинь по Львівському телебаченню посвідчив: «Ми обираємо сьогодні до парламенту державних мужів, яким є й Іван Драч. І обираємо його вирішувати не львівські справи, а справи суверенної української держави».

Сотні запитань і відповідей, сподівань і зізнань єднали цими днями Івана Драча з виборцями на зустрічах у школах, лікарнях, на заводах «Кінескоп» та автобусному, у фізико-технічному та радіотехнічному науково-дослідних інститутах, на вечорі в театрі імені М. Заньковецької, багатьох інших. Сам час не виколісає вражень од цих зустрічей. Треба було бачити, що діялось на них, усе, що відбувалося, зокрема на ремонтному заводі (і добре, що кінорежисер Ю. Ткаченко відзняв усе те видиво на плівку!).

— Я дякую долі, що вона привела мене сюди! — звернувся до робітництва цього підприємства Іван Драч. — Ви дуже гарно дивитесь і світитесь на фоні нашої символіки. Як гарно і незалежно підняти прапори — перебудова дихає ними! Це є також наше національне багатство, це є наша національна історія. Не цураймося їх!

Дякую, дорогі мої львів'яни, за ці зустрічі, за ці вечори, за вашу довготерпеливість і сумління, я завжди пам'ятатиму, скільки щедрих, широчини, праці, душі віддаєте ви справі відродження України! Відроджуймо Україну!

ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ. Саме це мета мільйонів, ідея сьогоднішнього Львова. І зігриває її, як показали передвиборні зустрічі, незглибне почуття любови до свого кандидата у народні депутати — голови Народного руху України за перебудову, видатного поета сучасности. Саме воно, це почуття, гадається, й поведе львів'ян наступної неділі до виборчих дільниць.

Слово за тобою, Львове!

Сергій Козак
спецкор
«Літературної України»
Львів — Київ

**ЗРОБІТЬ ПРИЄМНІСТЬ І КОРИСНУ
ПОСЛУГУ СВОЇМ РІДНИМ ТА ПРИ-
ЯТЕЛЯМ, ПЕРЕДПЛАТИТЬ ДЛЯ НИХ
ЯК ПОДАРУНОК ЖУРНАЛ „НОВІ ДНІ“!**

«...І ПРОМЕТЕЙ МОЖЕ СТАТИ ТИРАНОМ»

Розмова заст. редактора «Літературної України» В. Плюща з першим секретарем правління Спілки письменників України Юрієм Михайловичем Мушкетиком. Збережено правопис оригіналу.

— Юрію Михайловичу, ваші міркування про нинішню суспільну думку, суспільну ідею в найширшому розумінні?

— Скільки людство пам'ятає себе, тобто ще із зафіксованих Біблією легенд, воно, живучи своїм природним життям, у тих формаціях, які склалися, плекало мрію про суспільство інше — рівності, братерства, доброти, справедливості. Про це мріяли ранні християни, створюючи свої общини (у раю всі рівні), утопічні соціалісти — Т. Мор, Т. Кампанелла, А. Сен-Сімон, Ф. М. Ш. Фур'є, Р. Оуен, паризькі комунари, основоположники наукового комунізму і ті, хто розвивав їхнє вчення. І ось сьогодні... сьогодні виявилось, що одна з найбільших надій, на яку покладалася значна частина людства, віковична мрія не виправдала сподівань. Людство приголомшене. Одні нинішні теоретики дошукуються причин, які завадили здійснити «експеримент», інші вдаються до дозування частин «соціальної матерії» (більше соціалізму — менше), одначе нової фундаментальної, всеохопної теорії в світі немає. І навіть розмови про оновлений соціалізм, принаймні поки що, залишаються тільки розмовами. Ми всі разом виявилися нездатними створити таку теорію, наш вік її не може витворити, тобто наша епоха — епоха банкрутства. Не ставлю питання, чи потрібна модель узагалі. Гасла рівності, братерства, рівних можливостей, з якими прожило життя моє покоління, мабуть-таки, непогасні, вони воскресатимуть знову й знову, але в якому вигляді, в які теорії виллюються, ми не знаємо. Фактично людству блукати між двох полюсів — спроби рівного розподілу матеріальних благ, суспільного володіння засобами виробництва і приватної ініціативи, володіння приватного, яке, як стверджує чимало сучасних теоретиків, дає людям змогу відчути себе незалежними. Очевидно, сьогодні нам додає скепсису й наше безсилля зупинити руйнування навколишнього середовища, природи. Про що передовсім можемо думати, скажімо, ми, кияни, хіба не вибиває з наших голів усі інші думки та, що в нас в узголів'ї стоїть поруйнований Чорнобиль і лежить Київське море, наповнене радіоактивним глеєм, що радіаційна пляма повільно насувається на нас, що ми всі отримуємо по 6,5 бера на рік, й по всій Україні вже майже не лишилося чистих місць, земля забруднена якщо не радіонуклідами, то іншими вельми шкідливими промисловими відходами, нітрами... і так майже по всьому світу.

**ВЕЛИКИЙ ВИБІР
НАЙНОВІШИХ ЖІНОЧИХ
МОДНИХ ОДЯГІВ**

DANYA

FASHION SHOPPE
2378 BLOOR STREET W.
TORONTO, ONT., M6S 1P4
Телефон: 766-4511

ГОВОРИМО ПО-УКРАЇНСЬКИ

Купуйте продукти в наших вигідних крамницях

SWANSEA IGA SUPERMARKET

П. Божик і С. Станько — власники

2295 Bloor St. W
1094 St. Clair Ave W.
1304 King St. W.
Toronto, Ont.

arka shoes

- Великий вибір вигідного і модного взуття
- Регулярні і ширші фасони.
- Помагаємо клієнтам з відгисками та з іншими проблемами.

— ROMIKA — SALAMANDER — LA VALLE
— GALLUS — ORTHOPAEDIC SHOES

ПЕНСІОНЕРАМ 10% ЗНИЖКА

2196 BLOOR ST.W. (at Runnymede) TONY HRUBI
TORONTO, ONT. M6S 1N4 (416) 763-1851

M - C D A I R Y

- ЙОГУРТ
- ГУСЛЯНКА
- БІЛИЙ СИР
- СМЕТАНА

212 Mavety Street
TORONTO, ONTARIO
Tel: 766-6711

**У С Е С М А Ч Н Е,
Д О Б Р О Я К І С Н Е!**

— **І все таки я хочу повернутися до сфери соціальної. Тепер уже в масштабі вужчому, союзному.**

— Оптимізму не додається. У нас нині немає єдиної платформи, яка об'єднувала б і спрямовувала всіх нас. Просто-таки немає. Стара платформа розпалася. Нас усіх об'єднує тільки критика: погано і те, й те, й інше. Навіть у сферах вужчих, наприклад, в економіці, у нас немає жодної, якій би віддала перевагу більшість населення, теорії. Безліч проектів, «прожектів» — і всі сумнівні. Народ же вимагає дій рішучих, виправлення становища негайно.

Тут можна говорити й про міжнаціональні відносини, про розбалансованість окремих регіонів, галузей. Але я візьму інший приклад. З нашої сфери. Ми пам'ятаємо, скільки всіляких ідей, часом утопічних, часом неприйнятних, однак цікавих висунули російські письменники в минулому столітті (Чернишевський, Лев Толстой, Достоевський). Нічого подібного сьогодні не спостерігається. Найприкріша ситуація: російські письменники конфронтують на вельми нездоровій основі, підігруються нездорові настрої, не чуємо голосу здорового глузду. Зрозуміла річ, ситуація там теж не проста: оголився центр Росії, поля заростають бур'яном, чимало людей розбіглося по інших республіках. І... вимагають таких самих прав, як у себе на батьківщині. Справедливо, але все інше населення про подібні права й мріяти не може, так, українські школи на Кубані закриті, всі поспіль, як і друковані органи, що функціонували раніше в окремих регіонах. Чомусь наші друзі — російські літератори не хочуть звернутися до своїх братів, які розселилися по національних республіках (так, на Україні 1959 року проживало 7 млн. росіян, сьогодні їх 15 млн.), щоб вони, залишаючись російськими патріотами, в той же час шанували, вивчали культуру, історію, мову народу, на землі якого живуть, це одразу зняло б більшу частину конфліктів у багатьох республіках (Прибалтика, Молдавія, Україна).

— **Тепер я хотів би почути вашу відповідь на те саме запитання — про загальну ситуацію — стосовно нашої республіки.**

— Наше становище чи не найтяжче. І щоб його виправити, потрібно думати про єдність усіх верств населення, незалежно від національності, поглядів, дбати про суверенітет для всіх, у нас же поки що дуже мала єдність навіть між людьми корінної національності — українцями. Національна самосвідомість українця надзвичайно низька. Вона приглушувалася, руйнувалася впродовж століть. Людина, яка підносила голос на захист свого народу, оголошувалася зрадником... свого ж народу. Може навести численні приклади. Скажімо, з історії давнішої — гетьман Петро Дорошенко. Обраний законним шляхом, він звернувся до царя Олексія Михайловича з проханням не порушувати Переяславські (Березневі) статті. І одразу ж став небажаним для царського уряду. Оскільки Росія і Україна тоді

спільно вели війну з Польщею, то Дорошенко на той час провадив тяжку війну на правому березі Дніпра. Порушуючи ті ж таки Березневі статті, царський уряд, за спиною українського уряду, уклав з Польщею відоме Андрусівське перемир'я, яке розкрало Україну на дві частини, за тим перемир'ям Правобережна Україна залишалася за Польщею, і в ній... залишався Дорошенко. А по цей бік швиденько садовлять на гетьманський стілець догідливого Многогрішного. Осаджений у Чигирині польськими військами, військами боярина Ромодановського та Многогрішного, а далі Самойловича, Дорошенко прийняв турецьку протекцію, що, звичайно, не робить йому честі й за що його суворо осудив український народ. Наші ж сучасні історики, які жодним словом не обмовилися про поведінку царського уряду, оповідають тільки про останнє.

Не менш трагічна доля наказного гетьмана Полуботка, який також спробував боротися проти обмеження російським царизмом автономії України, вимагав скасувати заборони виборів гетьмана, був запрошений Петром I до Петербурга, цар-лицедій зустрів його привітно, а сам тим часом послав на Україну своїх посилачів збирати проти Полуботка «компромат». Полуботко був закатований у Петропавлівській фортеці.

В усіх поспіль працях радянських істориків про ту ситуацію сказано, що Полуботок обстоював за собою «монопольне право гнобити народні маси України». Так, Полуботок був власником хуторів і мнужив свої багатства, але ось у такий спосіб (буцімто цар і бояри були власниками меншими) перекреслювалися його домагання справедливості на арені політичній.

На такій «історії» ми зростали. І чи ж не дивно, що в нас сьогодні немає самостійно мислячих, усебічно розвинених політичних діячів, здатних робити власні концептуальні погляди, теорію. В усі попередні роки будь-яка спроба самостійної думки рішуче придушувалася, наші «теоретики» «виростали» на погромах та на фальсифікації (Маланчук, Шамота).

Світлини на нашому обрії тільки одкриваються. Зустрічаючись з виборцями, спілкуючись з іншими кандидатами в депутати, бачу, як пробуджується народ, пробуравлюється думкою в сфері, про які раніше й не здогадувався, бачу людей освічених, глибоких, готових віддати себе служінню народові. Ви скажете, надто похмуру картину намалював вище, що в такому випадку немає просвітку? Чому ж? Потрібно вертатися до природного життя, природного стану, до тих законів, які виробили батьки. Життя повинно плинути і виробляти закони.

Понад три століття проіснувала Запорозька Січ, послуговуючись неписаними законами, які ми називаємо звичаєвим правом. Кошовий (і вся старшина) обирався кожен рік з двома звітностями посеред року. Скажете, що ж він міг зробити за рік? А він робив одне — пильнував, щоб дотримувалися закони. Бо хіба то добре, коли верховна особа дик-

тує всім, який спосіб господарювання їм обирати і навіть як і що сіяти (пшеницю чи кукурудзу) і які закони впроваджувати в мовознавство. З того добра не буде. Кошовий не мав права осібно приймати послів, їсти і спати повинен був тільки в тому курені, в якому ходив рядовим козаком, і було ще цілий ряд найсуворіших регламентацій. До речі, це вже для інших роздумів, на Січі не було приватної власності на землю та на засоби виробництва, земля була власністю всього Коша Запорозького і козаки-хлібороби (гніздюки, сидні) орендували її.

Впевнений, ви не думаєте, що я закликаю вертатися в сімнадцяте століття, чи агітую запозичити устрій Запорозької Січі для нашого суспільства, це було б просто сміховинно, однак шкода, що на наших початках цей досвід, як і досвід афінської демократії, не був врахований. То більше: древні застерігали — навіть Прометей, якщо дозволять умови, стане тираном.

— Сесія Верховної Ради УРСР, на якій приймали Закон про мови в Українській РСР, трансливалася на всю республіку, за її роботою спостерігали тисячі телеглядачів, бачили й спробу «торпедувати» проект Закону. Чи не розказали б ви про це докладніше?

— Щодо «торпедування», то воно почалося значно раніше. Адже до сесії працювала комісія, яка виробляла проект «Закону про мови», далі проект двічі обговорювали на спільному засіданні комісій по культурі, міжнаціональних відносин та правовій комісії Верховної Ради УРСР. Були настійні намагання провести закон про дві державні мови в республіці, пам'ятаю, як під час дебатів голова виконкому однієї міськради заявив, що «так можна добалакатися і до української державності». Тоді я нагадав йому рядки з гімну «Живи, Україно, радянська державо», а також про те, що Україна є рівноправним членом ООН. Він дуже здивувався, що живе в державі. Тут є над чим подумати. Потім на сесії закон «обкушували» з усіх боків. «Посильний внесок» зробив перший секретар Одеського обкому Компартії України Г. К. Крючков. Очевидно, Крючков стане в одному ряду з певними постаннями, що їх український народ запам'ятав назавжди. Сподіваюся, новий склад Верховної Ради УРСР ще повернеться до цього закону. Однак сьогодні мене не менше непокоїть те, що закон і рекомендації, розроблені комісією при Раді Міністрів УРСР, фактично в житті не впроваджуються. Нещодавно комісія вирішила заслухати на своєму черговому засіданні керівників областей, міністерств і зажадати від них серйозної роботи. Водночас певні кола вперто й настійно рухають уперед ідею про загальносоюзну, загальнодержавну мову, ясна річ, тоді буде дві державні мови: номер один і номер два, і перша знову поглинати другу (а це ще один крок до відродження націонал-шовінізму, про що з таким боєм говорив на останньому Пленумі ЦК КПРС академік С. С. Шаталін). І це в той час, коли саме життя веде нас

NON STOP

LOT
пропонує одне
безпосереднє сполучення
Монтреал — Варшава. Відліт
з Мірабел у вівторки і п'ятниці.
Пропонуємо також сполучення
до Риму, Банкоку. Делі і до
більшості європейських
столиць. Сердечно
запрошуємо.

За ближчими інформаціями телефонувати
в Монтреалі: (514) 844-2674
в Торонто (416) 364-2035

POLISH AIRLINES

1000 Sherbrooke St. West
Suite 2220
Montreal, Que. H3A 3G4
Phone Montreal (514) 844-2674 Toronto (416) 364-2035

ПОСИЛКИ НА УКРАЇНУ!

УВАГА ВАЖЛИВЕ ПОВІДОМЛЕННЯ!

Фірма „Українська Книга“ в Торонто і „Внешпосилторг“ із Радянського Союзу підписали договір про висилання повнооплачених посилок — подарунків від індивідуальних канадців та організацій своїм рідним і друзям, проживаючим в СРСР.

Українська громадо! Всі митні, поштові та інші оплати можна заплатити канадськими долярами без додаткових оплат тих, хто їх отримує.

„Українська книга“ має філіали у Вінніпегу, Едмонтоні, Ванкувері, Монтреалі.

Українська книга,
962 Блур стріт, захід,
Торонто, Онтаріо. M6H 1L6.
Телефон — (416) 534-7551.

Ukrainska Knyha,
962 Bloor Street West,
Toronto, Ontario. M6H 1L6.

ЛАСКАВО ПРОСИМО!

до прийняття якнайширшої суверенності республік, до федерації справді самостійних держав, до вивільнення від диктату центру.

— Ви входили до комісії, яка розслідувала таємницю Биківнянського лісу. Як вдалося спростувати хибні висновки двох попередніх урядових комісій?

— Це вже була четверта комісія. А точніше, оновлена третя, окрім мене, з нових людей туди увійшли П. Толочко, В. Кузнецов, ще кілька осіб. Насамперед ми поїхали в Биківню й зустрілися з місцевими жителями. Й одразу стало зрозуміло, що там поховані жертви сталінського терору. Було проведено нові розкопки. Та що там... Сумно, трагічно, що всі попередні комісії пішли на таку фальсифікацію. Адже досить було розкопати одну могилу, і все ставало очевидним. Розкопували, дивились... і писали супротивне тому, що бачили. Про деталі цього, останнього, розслідування писав кореспондент «Литературной газеты» Сергій Кисельов, який був присутній на наших засіданнях.

— Ваше ставлення до Народного руху України за перебудову. Які в нього, на ваш погляд, перспективи?

— Всі організації, об'єднання, котрі не ведуть пропаганди проти існуючого ладу, а також пропаганди війни, тобто не роблять того, що заборонено Конституцією, мають право на існування. Рух також, а якщо хочете, то й насамперед, тим більше, в нас у республіці немає ніяких інших альтернативних партій масових організацій. Я є одним з членів ініціативної групи по створенню Руху та виробленню проекту його програми. Мені імпонують заяви багатьох комуністів, які говорять про співпрацю з Рухом. Коли ми говоримо про суверенність республіки, то маємо на увазі суверенність широку, для всіх, хто проживає на Україні, а також всіх прогресивних сил у ній, усіх громадян, хто хоче добра собі й своїм дітям, хто щиро вболіває за перебудову.

ДМ. ГНАТЮК І ІНШІ В БАФФАЛО

Ще 27-го січня ц.р. в залі української автокефальної православної громади в Баффало, можна сказати, нагло і несподівано, відбувся цікавий концерт одного з найкращих колись співаків України Дмитра Гнатюка, молодій солістці Київської опери Ірини Даць, відомого гумориста Андрія Мороза й 10-членного ансамблю «Рідні наспіви» Київської філармонії.

Дмитро Гнатюк є членом Народного Руху України за перебудову, але працює виключно як мистець і хоче показати світові українське мистецтво, особливо у виконанні молодого покоління.

Цю цікаву мистецьку імпрезу (чи ширше турне?) спонсорувала УАКРада, на жаль, з чієїсь вини так незкоординовано, що не було часу надрукувати навіть програмки. В половині березня, коли пишуться ці рядки, майже ніхто не знає чи згадана професійна група буде виступати і в інших містах Америки, чи вже повернулася до Києва.

НА АКТУАЛЬНІ ТЕМИ

Петро КАРПЕНКО-КРИНИЦЯ

У СПРАВІ УКРАЇНСЬКО-ЄВРЕЙСЬКИХ ВІДНОСИН

Це не стаття «живцем похованого», як сказано про мене в одній публікації, отже фактично вже мертвого майже чверть століття на щастя й тріюмфальну радість деяких українськомовних «всезнаючих», згідно з моєю термінологією, ідіотів — це протест і розпачливий крик душі моєї.

Як відомо, хоч і не всім, свого часу, не важно з яких міркувань, єврей Яків Сусленський задумав поправити далеко неприязні відносини між українцями й євреями, організувавши в Ізраїлі Товариство Єврейсько-Українських Зв'язків. З 1983 року це Товариство почало видавати багатосторінковий кварталний громадсько-політичний та літературний бюлетень «Діялоги», який був доступний, на жаль, лише обмеженій кількості осіб. Я знав, що з цього Товариства нічого не вийде, не допустять, після чого проблема українсько-єврейських відносин може ще більш ускладнитись (мій лист про це був надрукований у «Діялогах»); знаючи також, що Україна, як Україна, теоретично (не забарюється й жадлива практика) уже викреслена з книги життя, тому, довідавшись із преси про адресу незнайомого мені Сусленського, я одразу ж написав, що лише ідіот може не турбуватися чи толерувати трагічну ворожнечу між моїм і єврейським народами й, оскільки таких (є серед них і «всезнаючі») не бракує з обох сторін і то протягом уже кількох століть, я хочу, щоб твоя шляхетна ідея створення єврейсько-українського Товариства перетворилася в справжню реальну практику, принесла реальну користь, для чого хочу запропонувати щось аж так нечуване щоб бодай якимось подіяло на їхні мозки й серця, якщо все це є у них — пропоную в межах Товариства, у присутності авторитетних представників од українців і євреїв, організувати своєрідну урочистість і, на спеціально обладнаному жертovníку єврейсько-українського співжиття, пропоную принести самого себе в жертву самоспаленням в ім'я, освяченого моєю жертвою, початку не якихось спекулятивних, а навічно-справжніх на решті людських відносин, поки що бодай між впливово-значнішою частиною обидвох народів. Я готов до цього й очікую позитивної відповіді.

Сусленський моєї, серйозного поета серйозної пропозиції, серйозно не сприйняв, слушно, по своєму, написавши, що треба не вмирати, а жити, сприяючи активній діяльності нашого Товариства — пропозиція за межами моїх суттєвих можливостей, хоч дещо й пробував але... І от пройшов певний час. Крім дечого іншого, також і своєрідний дорадник і друг Леніна та всіх наступних вождів «безпомилкової партії» (згідно з її ж власною ре-

клямою) «классовий враг» — єврейський мультимільйонер Гаммер привозить з Москви в Ізраїль на кількарічний уже процес Дем'янюка, з якого (Дем'янюка) роблять українського «Ейхмана», аж такі «оригінальні документи», що, певними силами серед євреїв, процес перетворюється на вакханалію ненависти до всієї української нації, на нього приводять навіть підрастаючу єврейську молодь, щоб знала й наочно бачила хто їхній справжній «ворог». Тим часом у деяких містах не тільки України, а й навіть... Південної Америки з'являються не російські з гаслом «Бей жидов, спасай Россию!», а якісь українські терористи, які, нібито плянують... єврейські погроми. Українська діяспора мовчить, не реагує. Про діяльність Товариства Єврейсько-Українських Зв'язків, пару чисел «Діялогів» якого я мав, також нічого бажаного не чути. Озиваюсь до відповідної особи в США з проханням вислати мені наступне число «Діялогів» (їх, виявилось, появилася вже понад 10 чисел), запитую про діяльність Т-ва й отримую відповідь: «Ваше передбачення виявилось пророчим, Москва процесом Дем'янюка (одним лише процесом?) знейтралізувала наше Т-во й невідомо тепер чи щось у нас вийде». З великими труднощами пишу Якову Сусленському, якого, маючи спільні з ним бажання, вважаю своїм близьким другом, також запитуючи про товариство. У відповіді він нарікає на українську пресу, яка «дружньо не друкує» його матеріалів, обурюється «відношенням української діяспори до нашого Т-ва й особисто до мене».

Обурливе відношення навіть уже й особисто до Сусленського мене також обурило, попросив його негайно ж уточнити, здеталізувати це, протестувати. Надійшла (дещо процитую) відповідь: «...Є українці, які розуміють значення Т-ва й щиро поважають мене, але керівництво української діяспори, а під його впливом і більшість українців Заходу до мене і до нас наставлені вороже. Можу підтвердити документально, що КУК вважає мене троянським конем (чийм і з якою метою і, якщо це справді так, то все це згідно з відомостями чиеї

контррозвідки?) і попереджує українців щоб відносились до мене з підозрою. «Новий Шлях» (Торонто) вмістив образливу статтю антисемітки Р. Окуневої*, яка назвала мене агентом Мосада й газета відмовилася надрукувати моє спростування (якщо, додам, це не «двобій» двох розвідслужб, то чим і як інакше «Новий Шлях» пояснить таку «демократичність»?). Герой-антисеміт (чи справді? Не кожен же, хто не любить якогось єврея, не погоджується в чомусь із євреями тощо, є обов'язково антисемітом) Йосип Тереля, виступаючи в Англії ображав і назвав мене агентом КГБ (а що, додам, важливішого робиться в нинішньому світі без відома й відповідного асистування зокрема цих, лише цих двох справжніх розвідслужб — КГБ і Мосада?). Погано відкликався про мене й другий (герой-антисеміт?) Петро Рубан, виступаючи в Австралії... Українська преса за рідкими винятками (отже не «дружньо» — П. К.-К.) — «Нові Дні», Торонто — і, додам, «Українські вісті» в Детройті та ще одна газета — не друкує моїх статей... Процес Дем'янюка поглибив і розширив провалля (нові — що ж, єврейська сторона сприяє поглибленню й розширенню цього провалля!) між нашими народами... Українська діяспора безнадійно відстала від сучасності, вона політичний труп і тому доля Дем'янюка для неї важливіша, ніж доля України»...

Від себе додам: а чи українськомовне «всезнаюче» теля розуміє в цьому контексті значення слів «доля України»? Бувши на місці Сусленського, я особисто, взявшись за таку важливу справу як ліквідація прірви між двома народами, не звертав би жодної уваги на щось, десь, колись не відповідно сказане чи написане про мене, а при цьому запитую й «керівництво діяспори»: Чи доцільно для всіх нас щоб і нині продовжувалась існувати ворожнеча й ця прірва між українським і єврейським народами? Якщо мій друг Сусленський, виявляється, аж подвійний агент, не подобається, — зробіть його своїм потрійним, або домагайтесь не подвійного, але не можна ігнорувати почин Сусленського, саму ідею початку людських відносин між дво-

FOR COURTEOUS FRIENDLY SERVICE

ВВІЧЛИВА І СПРИЯТЛИВА ОБСЛУГА

PHONE: 763-7333

COMMUNITY TRUST

2271 BLOOR STREET WEST, TORONTO, ONTARIO, M6S 1P1

ЗВЕРТАЙТЕСЯ З ДОВІР'ЯМ
ДО КОММЮНІТИ ТРАСТ
У ВСІХ ФІНАНСОВИХ
І БАНКОВИХ ПОТРЕБАХ

ма народами, чим повинна б зайнятися не якась окрема особа, а той же, згадуваний уже, КУК чи СКВУ але... справа з «керованою» звичайно ж «безнайдістю української діаспори» дещо складніша. Потрібно було аж появи в царстві «безпомільної партії» колишнього комбайнера, апробованого на керівника «перестройки» (не бажаю по відношенню до нього довершення того, чого не довершила Каплан** по відношенню до Владіміра Ілліча) щоб і українська діаспора дещо заворошилась і лише дещо повіяло легеньким але справжнім українським вітерцем. Однак навіть ось і тепер, за винятком «Нових Днів» та «Українських Вістей», діаспорна преса, включно з єдиним але й досі, на ганьбу діаспори, мовно неписемним щоденником «Свобода» зігнорувала таки, напр., моє *Українське Кredo й Молитву*, в якій прошу щоб Господь «усім нам розуму подав», а редколегія «Церковного Вісника» однієї з каліфорнійських парафій хоч і вмістила в своєму «Віснику» це моє Українське Кredo, але початок його, де сказано «Учуся жити у євреїв» і рядки «душу всіх зрадників по крові, всіх плебеїв, що згодні нарід свій за ласощі дусить», а також закінчення —

Якщо я зраджу Україну-матір, неборака,
Ї історію борні і предків моїх безліч поколінь,
Я, з волі Бога, десь подохну, як собака,
На смітнику історії чужім. Амінь. —

все це, перелякавшись мабуть, кількочленна парафіяльна редколегія рішуче викинула, як назавжди викинено з діаспори давно вже й мене особисто.

Не дивно, що на фоні всього цього з Товариства Єврейсько-Українських Зв'язків нічого путнього й досі не виходить, натомість, у перекладі з російської, з'являються «Протоколи сіонських мудреців» і т.п., і це в той час коли українці поклоняються єврею Ісусу Христу, вірять деякі й досі єврею Маркусу, на якого начхав недурний Ізраїль, функціонуючи як держава, зовсім не по-марксистськи, аплодують Айнштайнові — родоначальникові атомово-технологічної доби, а про нейтралізацію ворожечі та початок людських відносин між українцями і євреями «керована» «всезнайками» наша діаспора не турбується. Протестую, бо «причиною нашого нещастя не так 'наші воріженьки', але таки ми самі», як правильно, покликаючись на Шевченка, написала мені активна колись у громадському житті пані Люба Білик з міста Рочестера, справедливо додавши (цитую) «Під цю пору в Сов. Союзі більше 'гласности', як серед української діаспори».

Товариство Єврейсько-Українських Зв'язків повинно існувати, закривізуватися, принести користь! За його діяльність повинні взятися й відповідати не лише Сусленський чи якісь окремі особи-ентузіясти, а найгучніші організації діаспори, включно з нинішнім СКВУ чи майбутнім Світовим Конгресом Українців (треба додати тут — з Світовим Конгресом Євреїв також, — Ред.). Якщо в деякій пресі появляються заклики «В ногу з Батьківщиною!», якщо в багатьох містах (Чикаго, Детройт і ін.) уже існують групи сприяння Народному Рухові

України, то пора ж нарешті діаспорі й солідаризуватися з цим Рухом, який у резолюціях свого установчого з'їзду виступає «проти будь-яких форм національного розбрату, простягає свою братню руку єврейському народові» і, відкидаючи «настирливо формоване уявлення про українців як антисемітів», проголошує: «Хай живе відродження єврейського народу! Геть антисемітизм! Нехай живе братерство і взаємодопомога!»

На цьому душі моєї крик обривається... У ще не цілком насильно осліплених очах моїх воложаться сльози.

* Наскільки знаємо, Р. Окунева сама єврейка, тож не може бути «антисеміткою». Її стаття друкувалася і в «Нових Днях». Що ж до статті відомого українського поета і публіциста, колишнього редактора центрального органу Спілки Української Молоді «Авангард», тепер запротореного Петра Карпенка-Криниці, ми знаємо, що ця стаття не здобуде приятелів ані йому, ні «Новим Дням», але друкуємо її, бо це наш обов'язок — це крик не тільки його душі. — Ред.

**Про антибільшовицьку революціонерку Ф. Каплан, яка 30 серпня 1918 р. виконала атенат і тяжко поранила Леніна, не знайдете гасла ані в Українському радянському енциклопедичному словнику, ані в Енциклопедії Українознавства. Може, тому, що вона була єврейка, вибачте, — жидівка — Ред.

ЗАЯВА НАРОДНОГО РУХУ УКРАЇНИ

Ще не висохли сльози Чорнобиля, а в дім наш увійшло нове лихо — Сумгаїт. Ще не оплакали ми жертв землетрусу Вірменії, як постигли нас нові нещастя — трагедії Тбілісі, Фергани. Ми свідомі соціальної неоднозначності цих трагічних подій, розуміємо і те, що приховану пружину міжнаціональних конфліктів слід шукати не на кордонах наших братніх республік.

У нас немає ілюзій і щодо того, кому вигідно посіяти на національний розбрат, хто боїться нашої єдності, єдності народів як гаранта демократичних перетворень суспільства.

В той час, коли політичні чорносотенці «в цивільному» розклеюють по містах України листівки антиєврейського, антивірменського та антиазербайджанського спрямування, поширюють чутки, ніби РУХ готує погроми — працівники міліції виганяють з київських базарів продавців, — громадян Закавказзя, а ідеологи цих акцій в засобах масової інформації лякають довірливого громадянина «екстремізмом» ненависного їм РУХу.

Не приховуємо, так, РУХ є противником тих сил, які сьогодні насправді контролюють політичну ситуацію в країні, сил, що намагаються жити за законами вчорашнього дня.

Та ми виступаємо за відкриту парламентську боротьбу без підтасовок, інсинуацій та провокацій.

Ми категорично заявляємо про непричетність РУХу до будь-яких акцій, що сіють міжнаціональну недовіру.

У цей драматичний період нашого буття РУХ знову

й знову засуджує дії, спрямовані на нагнітання міжнаціональної напруженості. Це засвідчують наші програмні документи, це утверджуємо ми своєю практичною діяльністю.

Ми, як і весь наш стомлений, виснажений народ — за стабільність, за міжнародну злагоду, за мир і єдність! Іншого шляху немає.

Голова РУХу — Іван Драч

Заступник голови РУХу, — Володимир Яворізький

Голова Секретаріату Руху — Михайло Горинь

Tel:

(416) 763-1093

MEAT PRODUCTS LIMITED

Specialists for over thirty years

- Найкращої якості м'ясні продукти власного виробу;
- Вареники, флячки, квашена капуста та інші європейські ласощі;
- Замовлення на весілля та на інші прийняття;
- Говоримо по-українськи;
- Власник Е. Рембач до Ваших послуг.

2238 BLOOR STREET WEST
TORONTO, ONTARIO, M6S 1N6

У ЛЬВОВІ ПОБИЛИ НЕОНІЛУ БРАТУНЬ

Це не новинка, бо про бандитський напад на дружину відомого українського письменника — тепер депутата до Верховної Ради СРСР — Ростислава Братуня писали вже всі закордонні українські газети. Ця нотатка — це просто реєстрація нашого протесту проти й далі практикуваного в Україні офіційного (урядового!) хуліганства і бандитизму.

Неоніла Братунь працює режисером львівського телебачення й саме закінчувала працю над фільмом «Різдво у Львові». Напад був вчинений «невідомими злочинцями» серед дня, на вулиці Львова, біля будинку в якому Братуні проживають.

Злочинний напад на Неонілу Братунь і тяжке побиття були вчинені тоді, коли Ростислав Братунь, на запрошення широкої української громади, виступав у Канаді на захист національних, політичних і релігійних прав українського народу та шукав допомоги в офіційних колах Канади жертвам чорнобильської трагедії й інших нещасть, спричинених окупантами української землі.

Часи злочинного «застою» пережила не лиш Україна, але й наша діаспора. Ще кілька років тому про Ростислава Братуня доброго слова не написала б наша жодна закордонна національна газета. Тільки «Нові Дні» відважувались друкувати його кращі поезії і не вважали його «московським вислужником».

Хочеться вірити, що ті злопам'ятні часи навек минули і що вкортці припиниться також аморальний політичний бандитизм в Україні, якому сприяв дотеперішній злочинний партійний і урядовий апарат.

ДОБРОДІЙНІ ШЕВЧЕНКІВСЬКІ ЮВІЛЕЙНІ КОНЦЕРТИ ЙОСИПА ГОШУЛЯКА

З нагоди 175-ліття від дня народження Т. Шевченка, відомий український канадський співак-бас Йосип Гошуляк дав чотири добродійні концерти з виключно шевченківським репертуаром.

Перший його концерт відбувся в пансіоні св. Петра і Павла (Скарборо) 19-го листопада 1989. Другий — в неділю 10-го грудня в консерваторії Торонтського університету. Третій концерт відбувся в середу 27-го грудня в пансіоні ім. Івана Франка на вул. Роял Йорк в Торонто, а четвертий — в неділю, 31 грудня в пансіоні Ів. Франка в Міссіссага.

PALADIN INSURANCE LTD

Тел. 239-7392

Павло Колодій Insurance Broker

Забезпечуємо: дома, апартаменти, котеджі, автомобілі, торгові підприємства, каліцтво, життя! Також групова асекурація!

97 Six Point Rd.
Etobicoke, Ontario
M8Z 2X3

Homeowners
Tenants
Commercial
Automobile
Life
Disability

GEO. H. CREBER (від 1897 року)
208 Kingston Rd. at Woodbine

УКРАЇНЬКА ФІРМА ПАМ'ЯТНИКІВ
У ТОРОНТІ

- першорядні майстри, скульптори і креслярі;
- імпортований і місцевий граніт, бронза;
- фотографії на порцеляні, надгробні написи;
- хоч замовлення виконують висококваліфіковані майстри — наші ціни найпоміркованіші!

Тел. вдень — 691-5712 і увечорі — 762-3502

РОМАН ДЕМКІВ

КОЛИ Ж БУДЕ ТА ПРАВДА?

Минуло двадцять років з дня смерти Петра Кузьмовича (Волиняка). Його громадсько-політична і літературна діяльність була складовою частиною боротьби українського народу за свою незалежність. Хочу і я, Степан Кузьмович Чечет, сказати слово про брата Петра, а дещо й про себе. Мені тепер 80 років, а Петро старший за мене на два роки.

Народились ми в селі Гульську Новоград-Волинського району Житомирської області. Проте, до революції 1917 року люди вживали нерусифіковані назви — Гільськ і Звягень. Село розташоване на правому високому березі річки Случ. В селі була старовинна козацька церква на три бані, в якій ми причащались і святили пасху. Зразу за селом є давньоруське городище. Не раз слухали легенди про підземні дзвони на цьому городищі і про козацькі походи. Назви урочищ мали також історичний характер. Точно встановлено, що місцем подій, які описав Тарас Шевченко в своїй повісті «Варнак» є село Гульськ. Є твердження, що Т. Шевченко відвідав його в 1846 році. Ось чому на горі, яку й досі називають Панською, в березні 1989 року поставили пам'ятний знак про ці події.

В нашого батька були три десятини землі і троє синів (наймолодший брат — Віктор). Як прожити? Яка перспектива у дітей? І батько перед першою світовою війною їде до США на заробітки. Працював у металургійному цеху на заводах Форда в Детройті. Коли повернувся додому, то купив у німців-колоністів, яких кудись виселяли, 12 десятин піскуватої землі. Потім побудував «панську» хату з трьома кімнатами на підлозі. І став Кузьма Чечет авторитетною особою в селі.

Ні він, ні наша мати жодного дня не були в школі. Мати так і померла неписьменною, а батько самотужки, не знаю коли і як, навчився читати і писати. Дуже хотів, щоб його діти закінчили хоч якусь школу. Мабуть тому в нашій хаті з'явилися «Кобзар» і повні зібрані твори Пушкіна та Лермонтова. Крім того, наш сільський священик Євтихит Гніповський, на прохання батька, дозволив нам ходити до нього додому і брати для читання книги з його величезної бібліотеки. Отже, ми змалечку прочитали силу-силенну різних книжок.

Вже в період революції 1917 року ми з Петром закінчили сільську двокласову школу. Звичайно, мова навчання була російська. Ми були свідками й учасниками національного і соціального відродження. На згаданій уже Панській горі сільська інтелігенція підготувала і здійснила постановку п'єси «Наталка Полтавка». Організували вечори з доповідями, деклямаціями і співами. Активним учасником був і наш батько.

Нас ніхто спеціально не вчив любити Україну, але любов до рідної мови, до своїх народних звичаїв,

до історичного минулого виникала спонтанно.

До 1917 року в Україні не було жодної української школи, а на початку двадцятих років вони вже були в кожному селі. В місті Звяглі відкривається на базі гімназії семирічна трудова школа. Батько наймає сільського вчителя, який почав готувати мене і Петра до вступу в цю школу. І от нас обох в 1923-24-му навчальному році приймають до шостого класу цієї школи, яку ми й закінчили в 1925 році. Хіба треба писати, що коштувало нашому батькові тримати у Зв'яглі дві зими двох дорослих хлопців?

Через рік ми вже стали активістами в школі: Петро редагував загальношкільну стінгазету, а я став головою учкому. Ось передімною лежить «Семестрова картка учен. Новоградської школи ч.3 за 1923-24 шк. рік Чечета Петра, учня шостого класу.» А в цій картці написано: «Вчиться по всім предметам цілком задовольняюче, має гарні здібності, до громадського життя школи відноситься добре, гарно розвинений, лекції відвідує акуратно, не спізнюється. Переводиться до VII класу.» Не вважайте публікацію цієї виписки за нескромність — просто хочу сказати правду.

В 1925 році, після закінчення семирічної школи, ми вступили до комсомолу і наші шляхи розійшлися. Кожен пішов своєю дорогою, але ідейно-політична основа була в обидвох (на той час) однаковою — це була віра в те, що соціалізм принесе всім людям світу соціально-економічне і національне визволення, не стане війн.

Але не довго сяло сонце відносної свободи. Наступив 1929 рік — рік «великого перелому». Одночасно він став роком перелому в житті і свідомості людей. Український народ, як і інші народи Радянського Союзу, почав писати історію своєю кров'ю. Який це був страшний період від 1930 до 1985 року! В 1917 році повалили «клас експлуататорів», потім виявилось, що соціалізм не виправдовує лозунгів, які були на його червоних знаменах, а царські кати потьмянили поруч із сталінськими катами. Люди зайшли в тупий кут...

СК 4 — 4

В 1933 році Петра заарештували. Це було перед самими жнивами. Він зник із села серед білого дня. Петро вже закінчив три курси інституту в Києві і тиждень тому приїхав на канікули. Мати не могла нахвалитись сином-студентом. Вранці завішувала вікна ряднами і вимагала від усіх ходити навциньки. А вчора зранку виконавець покликав його до сільради і він додому не повернувся. Пізно вечером батько побіг до голови Сільської ради:

— Ви викликали мого сина, де він подівся?

— А я не знаю, — невпевнено відповів голова.

— Вони пішли з райуповноваженим за Случ...

Досвідчені люди скоро роз'яснили нам, з якої установи цей «уповноважений». А я добре знав, що Петро не ворог радянської влади. Він тільки з обуренням часто говорив про голод на селі, особливо в останній рік. Отже його арешт — «прикра по-

**Complete
Home
Comfort!**

- Автоматична, контрольована комп'ютером доставка оливи
- 24 години, 7 днів тижнево радіодиспетчерська обслуга
- Продаж і обслуга домашнього ogrivального устаткування
- Обслуговуємо Торонто, Ошаву і околиці
- Все фінансуємо на догідні сплати.

SIPSCO OIL LIMITED

83 Six Point Road, Toronto M8Z 2X3,

Tel. 232-2262

ВИ МОЖЕТЕ ПЛАТИТИ БЕЗКОШТОВНО У COMMUNITY TRUST CO. 2299 BLOOR ST. W.

І я знову побоявся запитати для чого він приточив сюди комсомольські збори.

Викликав він мене всього чотири рази, вимагаючи, щоб я назвав членів організації. Весь час залякував, в тому і таким «художнім» способом: «Твоє життя, як сорочина дитини — вона «запачкана» і коротка. Тільки замість слова «запачкана» вживав нецензурне слово.

Невже коротке моє життя, думав я, пам'ятаючи тахання мотора... Через місяць мене перевели в камеру іншої тюрми, де було 12 чоловік. З цієї камери вже брали на етап.

Минуло ще два довгих-предовгих місяці. Одного дня відкриваються двері й коридорний кричить: «Чет, с вещами!». Всі здивувались, що викликають мене одного і в один голос заявили: «На волю!»

Через півгодини мене забрали з камери і повели на перший поверх. Тюремне начальство настирливо «порекомендувало» мені найшвидше виїхати з України і випустило за ворота. Без жодного документа, без копійки грошей, без куска хліба... За воротими у мене «з журбою радість обнялась». І я пішов у невідоме майбутнє.

В СК 4-4 (Спецкорпус Лук'янівської тюрми, четвертий поверх, четверта камера) я лиш пізнавав «турботу рідного батька про свободу, честь і достоїнство радянських людей». Про те, як я добрався від Лук'янівської тюрми до свого села і де був на вигнанні — розкажу іншим разом. Петрові за антирадянську агітацію «трійка» дала тоді п'ять років.

В 1934 році батька і матір в адміністративному порядку виселяють з хати і везуть у степове село Павлівку Херсонської області, в якому не залишилось людей після голодомору 1933 року. Поселили їх в одній з порожніх хат і направили на роботу в городню бригаду. Коли німецькі фашисти загарбали Україну, батько запряг у воза корову, посадили з матір'ю на свій убогий скарб і через всю Україну поїхали до рідного села Гульськ. Їхали кілька місяців. Приїхали додому, а хати нема — згоріла. Вдвох якось зліпили собі хатину і дожили свій нерадісний вік...

В 1943 році вчитель Нікулін написав в «органи»,

що я «проводил ярую контрреволюционную работу за создание самостийной Украины. К нему лично приезжал представитель ОУН из Западной Украины». Мене негайно заарештували. Коли закінчилось слідство, в останньому протоколі допиту були перераховані всі мої «гріхи» і поставлено питання: «Признаете ли себя виновным?»

Я відписав, що ні в одному з приписуваних мені обвинувачень винним себе не признаю. Ждав суду, але його не було. Через кілька місяців мене з Дніпропетровська в зеківському ешелоні відправили в Карлаг (Казахська ССР), а через півроку прийшло повідомлення, що постановою ОСО (Особое совещание — особлива нарада) мені призначено п'ять років ВПЛ. Мій порядковий номер у Карлагу був 324645. Всі п'ять років я відбув на пересильному пункті Карлага станції Карабас. Сюди приходили і звідси відходили ешелони з в'язнями. За цей час я зустрічався з тисячами різних людей, які проходили через пересилку. Вони мали строки від п'ять років ВТТ до 20 років КТР. Найбільше було українців і литовців. Кому можна було — допомагав. А чим? Ложкою баланди і словом. А в самого — важкий камінь на серці. Дома залишились на призволяще син 6 років, дочка 4 роки і дружина, в якої чоловік — «ворог народу»! Доля кожного репресованого і його родини — це справжня трагедія. І цих трагедій не тисячі, а мільйони. Отже — це трагедія нації. Коли і хто скаже про неї правдиве слово? А сказати треба, бо «сонце встане і осквернену землю спалить...»

На похоронах брата Петра в Торонто один з промовців сказав, що в Петра була дуже велика інтуїція. Я особисто переконався в тому на двох прикладах. Перед другою світовою війною Петро сказав, що настане час, коли на Україні ще будуть будувати церкви. Таке припущення здавалось неймовірним на фоні безоглядної руйнації церков і соборів, глобального засудження релігії. Але ж сьогодні церкви в нас уже будують!

Недавно прочитав у «Літературній Україні», що Україна і її діаспора є два крила українського народу. А Петро був у числі перших, хто виступив за найширший зв'язок діаспори з народом України.

Якщо не помиляюся, то його навіть ляляли за це.

Настрій зараз у мене не дуже втішний, не зважаючи, що кінчається п'ятий рік перебудови. Боюсь, що не діждуся «Вашінгтона з новим і праведним законом...» Закон про державність української мови прийнято, але результатів нема, і скоро не передбачається. Велика сила стоїть на Україні за статус-кво в ситуації, яка склалась з мовами за останні 60 років. Даються взнаки понад триста років пригнічення України експлуататорськими класами Росії і сталінсько-брежнєвська політика.

Наслідком усякого пригнічення є поява рабської ідеології і психології. Такі «раби» кар'єристи-бюрократи є зараз і на Україні. Хочу сказати про них словами Леніна. У праці «Про національну гордість великоросів» він писав: «Ніхто не винен в тому, якщо він родився рабом; але раб, який не тільки цурається до своєї свободи, але й виправдує і прикрашує своє рабство (наприклад, називає задушення Польщі, України і т.д. «захистом вітчизни» великоросів), такий раб є **холуй і хам**, що викликає законне почуття **обурення, презирства і огиди.**»

Але ще є в Україні сини і дочки, які розуміють величезну загрозу асиміляції, яка загрожує українському народові й зроблять все, щоб цьому запобігти.

P.S. Кілька днів тому одержав від брата Віктора листа з Дніпропетровська, в якому він пише, що одержав від обласного прокурора повідомлення про мою реабілітацію. Чому прокуратура не написала про це мені — поки що невідомо.

Грудень 1989 р., м. Черкаси

ПОЯВИЛАСЯ БІБЛІОГРАФІЯ ВИННИЧЕНКА

Канадський інститут українських студій з приємністю повідомляє, що появилася праця п.з. «Володимир Винниченко. Бібліографія з примітками», яку опрацював покійний Вадим Стельмашенко (Роман Маланчук). Ця монументальна праця, що має 3508 позицій, поділена на чотири частини:

1. Винниченкові твори (проза, драма, поезія, публіцистика), 2. Переклади, 3. Література про Винниченка (монографії, замітки в книжках і часописах та джерела чужими мовами) і 4. Два додатки матеріалів, які знайдено після закінчення праці над бібліографією. У праці надруковано шість показників імен, заголовків, перекладачів, часописів, криптонімів та псевдонімів, і предметів. Ця бібліографія появилася українською мовою як довідник, спільними заходами КІУС та Винниченківської комісії Української вільної академії наук у США. Книжку, що має 760 сторінок, можна набути тільки в бібліотечній оправі за 45 канад. дол.

Просимо висилати замовлення на адресу:

Canadian Institute of Ukrainian Studies Press
352 Athabaska Hall
University of Alberta
Edmonton, Alberta
Canada T6G 2E8

Сергій ДЯЧЕНКО

СТРАШНИЙ МІСЯЦЬ — «ПУХКУТЕНЬ»

Якщо першу частину заголовку зрозуміти не тяжко, то з другою справа складніша...

Недавно відомий кінорежисер Ю. Ілленко, очоливши творчу групу в кіностудії Довженка, вирішив створити фільм про події 1933 року на Україні, яка безмірно потерпіла від невиданого голодомору. Сценарій написав я. Позаду велика праця в державних і партійних архівах, аналіза статей старих газет і журналів, перегляд кадрів кінохроніки... І дивно, що тільки не знайшов я там згадок про голод, який забрав мільйони людських життів, немає там ні єдиного слова. Печальна пам'ять про ті страшні події — лише в споминах тих, хто чудом пережив той страшний час. В поїздках по Україні, в розмовах з очевидцями, я крихтами збирав безцінні свідчення. Нічого болючішого мені ніколи не доводилось чути...

Голодомор

У жовтні 1984 року Конгрес США проголосив 4-те листопада Днем пам'яті великого голоду в Україні 1933 року. В прокламації до Дня пам'яті говорилось: «Український голод 1932-1933 років був трагічною сторінкою в історії України саме тому, що був спричинений не стихійною бідною, а був штучно створений раніш обдуманною політикою...»

В нашій країні про це не було відомо (в СРСР — Ред.), що не приносить чести нашим ідеологам. Але чи був в дійсності голод 1933 викликаний «раніше обдуманною політикою»?

Нова економічна політика (НЕП), благодійно вплинула на матеріальний стан в областях України. В 1929 рік республіка ввійшла зміцнілою: виріс добробут селянства, буйно розвивалась промисловість, почався справжній ренесанс в літературі, малярстві, мистецтві, науці. І тут наступила колективізація. Як і всюди, в Україні вона провадилась по-варварському: до 1931 року вже було конфісковано 200 тисяч «куркульських» господарств... Понад мільйон селян вислали в Сибір і Казахстан. Як знаємо тепер, це були люди, які любили землю і вміли її обробляти. Основна частина насильно вивезених родин вигинула, насамперед старі і діти.

На жовтень 1930 року одноосібників, яких залишилось вкрай мало, обложили неймовірними податками. 70% всіх орних земель було усуспільнено. Економічно не обґрунтована, примусова колективізація спричинила різкий занепад сільсько-господарського виробництва, в тому числі і хліба.

Не дивлячись на те, план хлібозаготівель був збільшений. В 1930 році з України вивезено 7.7 мільйонів тонн зерна, яке в основному пішло на покриття експортних зобов'язань Союзу. Українські селяни залишились без необхідної кількості зерна для посіву на наступний рік. В 1931 році республіка знову повинна була здати планові 7.7

мільйонів тонн і нікого не цікавило те, що врожай знизився до 5 мільйонів тонн. В 1933 році все повторилось: Україна, корчившись у голодних спазмах, здавала майже весь вирощений хліб державі...

Далось взнаки невміння малограмотних, позбавлених справжнього господарського відношення до землі керівників-висуванців правильно організувати працю. ...В кінці 1931 року стало ясно, що Україні загрожує голод. І все-таки ще можна було уникнути епідемії голодної смерті. Необхідно було лише знизити плани хлібоздач, виділити зерно для сіви з загальносоюзного фонду. Нарешті треба було скоротити будівництво об'єктів тяжкої індустрії, яке здійснювалось за рахунок засобів, одержаних від продажу хліба...

Керівники Компартії України неодноразово звертались до Сталіна з проханням скоротити «спущений» план хлібозаготівель. Але «батько народів» безжалісно, будьякою ціною йшов на індустріялізацію. В липні 1932 року він вислав у республіку (в Україну — Ред.) своїх емісарів Молотова і Кагановича для наведення порядку у вилученні хліба. У відповідь на скарги, що в селян вже більше не було чого забирати, бо все вже виметено під мітлу, сталінські яничари заявили: «Ніяких поступок чи сумнівів щодо виконання завдання, поставленого партією і радянським урядом не буде...»

Найчесніші і далекозорі керівники районних і обласних партійних організацій пробували сповільнити трагічний хід подій (було б бажано виявити в

цій справі якісь документи нарешті — Ред. Н. Д.). І тоді була прийнята резолюція ЦК КП(б)У, в якій говорилось, що в партійних організаціях виявлені «безпосередні зв'язки цілих груп комуністів і окремих керівників партійних клітин з куркулями і петлюрівцями, в результаті чого деякі партійні організації переходять на бік класового ворога». Резолюція означала репресії, розстріли.

Для витиснення решток хліба, з міст на села направили 112 тисяч членів партії, людей, які проблем села не знали і не хотіли знати. Вони запроваджували «чорні списки» районів, що не справлялися зі здачею зерна. Злочинною ухвалою Раднаркому УРСР і ЦК КП(б)У наказувалось забрати всі товари з опальних районів і нових не довозити. В «чорнім списку» опинилось 86 районів республіки...

А впроваджена в грудні 1932 року на всій території Союзу паспортна система закріпляла селян, за місяцями проживання і колгоспники взагалі паспортів не мали, що позбавляло їх права переїзду. Пізніше їм заборонили працювати на заводах, фабриках, шахтах. Кордон з Росією загородили війська і частини ОГПУ, які стріляли в товпи українських селян...

Йшов 1933 рік. Людям залишалось одно — вмирати.

Чи винен Сатурн?

...Історики, філософи і соціологи пояснюють причину катастрофи 1933 року «перегинами» колективізації, непомірними планами хлібозаготівель задля індустріялізації, сталінською політикою, як також особливостями психології селян. Мені здається, що причини всіх наших «перегинів» криються не лише в цих поясненнях.

У програмовім документі — «Маніфесті комуністичної патрії» Маркс і Енгельс говорять про пролетаризацію селянства, знищення його традиційного укладу життя... Вони вважали селянство дрібнобуржуазною класою приватних власників, «консервативним» і «реакційним», яке прагне повернути назад колесо історії... В своїй праці «Дитяча хвороба «лівизни» в комунізмі» Ленін пізніше пише: «Знищити класи — значить не тільки прогнати поміщиків і капіталістів — це ми зробили порівняно легко — це значить також знищити дрібних товаровиробників, а їх не можна прогнати, їх не можна придушити, з ними треба вжитися, їх можна (і потрібно) переробити, перевиховати тільки дуже довгою, повільною, обережною організаційною працею...»

Прийшовши до влади, Сталін взяв на озброєння тільки першу частину ленінської цитати, перекутивши її зміст. Головну загрозу соціалізмові Сталін бачив у селянстві. «Класова боротьба» з ним стала головним напрямом у будівництві «нового суспільства».

І ця боротьба почалась: пішли розкуркулення, ліквідація дрібних господарств, яка супроводжувалась найжорстокішим терором меншости супроти більшости. Був знищений віками утворений уклад життя селянства.

ЛЕВ СИЛЕНКО

ПЕРЕОЦІНКА
ДУХОВНОЇ
ВАРТОСТІ

Бажаючих придбати такі видання: 1. „Мага Віра“, 2. „Переоцінка Духовної Вартости“, 3. „Що Українець повинен знати?“, 4. „Мага Врата“, 5. „Український Шлях Життя“, 6. „Who is Spiritual Teacher Lev Sylenko?“, та інші книги, прохаємо писати на адресу:

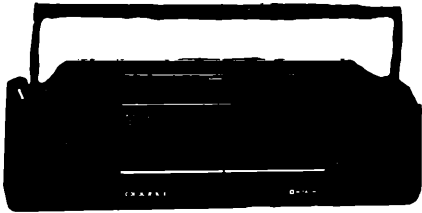
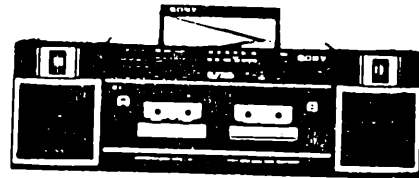
ORIANA
P.O. Box 147,
Spring Glen,
N.Y. 12483, USA

SONA

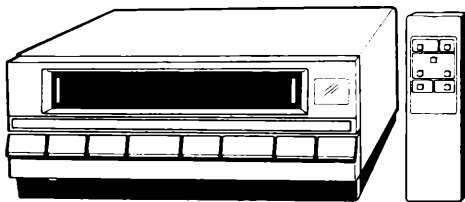
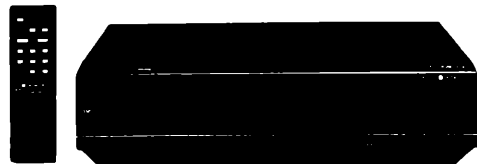
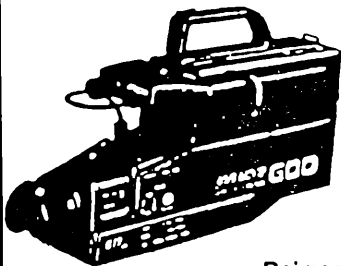
HI

FI

У С Е Н А У К Р А Ї Н У

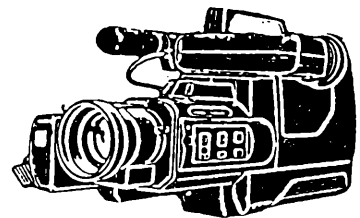
HITACHI TRK-W330**SONY** CFS-W365

Великий вибір відеомагнітофонів (VCR),
телевізорів, стереосистем, багатохвильових
радіоприймачів (з діапазонами довгих, середніх і
коротких хвиль ФМ і АМ), стереомагнітофонів і
іншої звуко- і відеоапаратури.

ORSON OV-9000**HITACHI** VT-727**HITACHI**
VM-3280

НАПРУГА 110-220 вольт
ЧАСТОТА 50-60 герц.

ТЕЛЕВІЗІЙНА АПАРАТУРА
ВПОВНІ ВІДПОВІДАЄ ПРИЙНЯТІЙ НА
УКРАЇНІ СИСТЕМІ SECAM

NATIONAL PANASONIC
NV-M7EN

Всі товари — продукції відомих світових фірм — SONY, JVC, AKAI,
AIWA, NATIONAL, PANASONIC, SHARP, HITACHI, TOSHIBA,
SANYO, SANSUI і PHILIPS

МИ ПРИСТОСОВУЄМО СОВЕТСЬКІ ВІДЕОКАСЕТИ НА КАНАДСЬКУ СИСТЕМУ

SONA

HI

FI

1520 STEELES AVE. W.
(AT DUFFERIN)
(416) 738-9955

232 RIDEAU STREET,
OTTAWA, ONT.
(613) 238-7090

“PROMBANK” INVESTMENT LTD. and THE JACYK GROUP

1260 Eglinton Ave. East, Mississauga, Ontario, Canada L4W 1K8. Tel. (416) 625-2171

- Якісні індустріальні і комерційні будинки та розбудови;
- Різні умови оренди або купівлі.

Не випадково тепер ми повертаємося до оренди, до підряду, до присадибного господарства, обговорюємо навіть спадкове право на землю. з людьми, здібними трудитись на своїй землі, не жаліючи сили, треба не боротись, а всіляко їх підтримувати.

Не задумувались в ті часи ошельмовані пропагандою і позбавлені інформації про події на селах жителі міст над тим, що відбувалось... Те, що відбувалось в нашій країні в 1932-1933 роках, на мою думку, можна було б окреслити словом *ГОЛОКОСТ*... Сталінська сокира за один рік знищила 7 мільйонів українців. Чи не голокост?

Але «батькові народів» не вистачало знищення лише селян. В 30-ті роки українська інтелігенція — носій культури народу — зазнала не менших втрат: загинуло 80% творчої інтелігенції...

Мука пекельна...

Зима на Україні 1933 року випала люта і мороз доконував опухлих з голоду людей.

В січні для видушування хлібоздач прибув посланець Сталіна — Постішев. Керівники республіки просили його врятувати людей — видати колгоспникам хліб, що ще залишився в елеваторах чи коморах, де гнив, чекаючи на вивіз. Але в відповідь було сказано: «Не може бути й мови про поміч держави зерном для посіву. Зерно повинні знайти і засіяти самі колгоспники...» І знову, в котрий вже раз, почались перевірки, обшуки, щоб відібрати останні крихти...

Апогей голоду настав навесні і влітку 1933 року. Сільська Україна вмирала. Щодня гинули від голоду тисячі людей. В ті страшні часи навіть місяцям люди дали свої назви. Ось що розповів мені історик, професор І. Г. Шульга з Вінниці, який ще малим хлопчиком жив у зоні голоду: місяць березень народ почав називати **пужкутень**, що означало «пухнути з голоду». А місяць з поетичною назвою квітень став **капутень** (з німецького «капут», знайомого українцям з окупаційних років)...

Психологічною загадкою для мене — відсутність протесту активного. Як можна було не кинутись на

свого мучителя, що відбирав останнє зерно, не забити його? Таких випадків майже не було.

Ті, що могли ставити спротив, були винищені ще на початку 20-их, а пізніше виселені в час колективізації. В тих же, що залишилися, голод, терор і передчуття неминучої смерті паралізували волю. Щось є спільне в цій приреченості з поведінкою євреїв в гетто перед розстрілом — зберігаючи порядок, самі ставали в чергу. Видимо, тут наявні спільні для всіх людей механізми поведінки...

Голод 30 років зробив свою несправедливу селекцію: виживали ті, що були злісшими. Уцілило і позбавлені людських прикмет «активісти», і представники бенкетуючої «еліти». Загибель гідних, кращих спричинила втрату традицій, деградацію моральності, зміну генотипу народу. Головне ж, людське життя обезцінилось, здешевіла роля трудівника на землі, того, що годує нас всіх. Ці втрати відчуються ще й сьогодні.

Адже і тепер селяни не вільні у своїх діях, удержують менше заплати, пенсії, мають нерівноцінну з міською медичну опіку, в сільських школах бракує вчителів. Праця робітників оцінюється незмірно вище. Хіба ж люди села пролили ще мало поту на свою землю?...

Потрібна «чорна книга», в яку поіменно нале-

КРЕДИТОВА СПІЛКА

при Церкві Св. Покрови (Торонто)

дає позики і платить високі відсотки від ощадностевих вкладів.

ST. MARY'S (Toronto)

CREDIT UNION LTD

832 Bloor St. West (near Shaw St.)

Tel.: 537-2163

4 Bellwods Ave.

Tel.: 360-8355

житись вписати винуватців тих смертей, головних людоїдів — Сталіна, Кагановича, Молотова, Пошшева, їх посібників — людоїдів рангою трохи нижче, всіх тих уповноважених ОГПУ і інших організацій, ретельних «активістів». Зробити це не так вже й тяжко — народ добре запам'ятав їхні імена.

Потрібна й «біла книга» з іменами невинно загиблих в роки колективізації. Пам'ятник жертвам сталінщини — це й пам'ять про жертви колективізації і голоду 1933 року.

Тепер, коли ми будуємо новий дім, нам необхідна правда про нашу історію. Для спокутування, для самоочищення.

(«Огонёк», ч.27, липень 1989.

Переклав з російської мови
Віктор Конюк)

Статтю друкуємо скорочено. Повний її текст прочитало понад три мільйони читачів «Огонька» в Радянському Союзі, завдяки відвазі редактора Віталія Коротича — Ред.

СВ. П. КАТЕРИНА БРАНКА-КРИВУЦЬКА

29 січня 1990 р. в Детройті упокоїлася св.п. Катерина Бранка-Кривуцька.

Покійна народилася 11 грудня 1906 року на Полтавщині. Середню освіту здобула в м. Борисполі, а театральну — у Києві, в Музично-театральному інституті ім. М. Лисенка. Переїхавши до Харкова, починає фахову працю в театрах Слобожанщини — «Березиль», «Музична комедія», «Театр революції», театр ім. Станіславського і театр ім. Шевченка. Вона виконувала ролі Софії — в «Безталанній» Тобілевича, Наташі — в «Суєті», Марусі — в «Ой, не ходи, Грицю!» Старицького, Надії — в «Останніх» Горького, Насті — в «Насті Яворенко» Бірюкова, Марусі — в «Марусі Богуславці» Старицького, Мавки — в «Лісовій пісні» Л. Українки, Проньки — в «За двома зайцями» Старицького та Галі — в «Назар Стодолі» Шевченка. Сама різноманітність ролей — героїчні, ліричні, характерні і комедійні — говорить про широкий діапазон її творчості.

Писав Аркадій Любченко в *Харківських вістях* 1942 р.: **Є всі підстави говорити про те, що Бранка зростає в не абиякого майстра глибокої психологічної розробки образу. Образ Софії, який відтворила Бранка, є удачею спектаклю, він хвилює, захоплює своїми м'якими ліричними тонами, філігранною відшліфованістю». А про ролі Наташі («Суєта») він пише: «Треба мати багато художнього такту й уміння, щоб так натурально відтворити розпечену натуру аристократки, примхливу вдачу дорослої дитини, бездушну ляльку, перейняту панськими забобонами».**

О. Крамов, художній керівник театру ім. Пушкіна, писав у тижневику *Сьогодні* в 1941 р. про виступ в «Лісовій пісні»: **«К. Бранка вірно грає Мавку. Дуже важко знайти ступінь, на якому має відтворитися цей образ. Мавка, будучи казковим символом, одночасно несе в собі початок реального буття. Цей ступінь, цю грань знайшла артистка. Роля зіграна чудово. Бранка дуже мелодійно подає текст, рухи її плястичні і виразні».**

В завірюсі Другої світової війни Катерина Бранка-Кривуцька виїжджає на західні землі України і виступає там в театрі малих форм «Веселий Львів».

Дальші неспокої світової війни та еміграція обмежують її працю в українському театрі, і Катерина Бранка-Кривуцька виступає багаторазово як рецитатор в програмах, що відзначали важливі історичні події українського народу та в літературних вечорах, присвячених українським письменникам.

В 1966 році батьківський комітет при школі українознавства в Детройті організував вечір художнього слова і пісні. Про виступ К. Бранки-Кривуцької В. Несторович писав (*Свобода* 1966 р.): «Артистка Бранка вибрала для вечора з творчості Симоненка одинадцять зразків поезій і дві його новелі. З Ліни Костенко чотири і по одному зразку Г. Кириченка, Лесі Українки і Михайла Коцюбинського. Це дало разом цілу годину передавання з пам'яті віршів і прозових текстів... Все це було подано в такій формі, що слухачі були захоплені талантом артистки».

Катерина Бранка-Кривуцька не обмежувала свою працю до особистих виступів. Вона, не зважаючи на тяжку фізичну працю для заробітку на прожиття, знаходила час і силу, щоб своє мистецьке знання передати молоді і тим здобути любов до рідного слова. При співпраці з українськими організаціями вона пригорнула до себе молодь і приготувала різного характеру літературні монтажні й по-

ЄДНІСТЬ ДУМОК З ВІРНИМИ

1989 рік у духовному житті українців греко-католицького віросповідання у Польщі записався значущою подією, бо вперше у післявоєнний час призначено їм свого єпископа. Як «Нові Дні» вже згадували, у сан владика покликано отця Івана Мартиняка, дотеперішнього Генерального вікарія для віруючих греко-католицького обряду. З Владикою редакція «Нашого слова» провела розмову, яку пропонуємо увазі читачів.

— 20 липня м.р. повідомлення з Ватикану про призначення папою єпископа для вірних греко-католицького обряду в Польщі радісним відлунням понеслось серед наших парафіян, які понад чотири десятки років очікували на свого душпастиря.

Ваша Ексселенціє, хотілося б почути Вашу думку про те, що сталося, бо має воно, безперечно, історичний вимір.

— Про факт цей мої думки є такими ж самими, як усіх вірних і нашого суспільства. Є думки, які сягають Церкви, надії повного впорядкування її статусу. Думаю, що усі бажають розвитку Церкви і народу. Церква мусить мати єпископа, бо без єпископа є вона не повною. Тому що не маємо повної незалежної батьківщини — Церква для нас має і другий вимір — позарелігійний — національний вимір.

Ця величава хіротонія, усі події пов'язані з нею спонукують мене до посиленої праці над духовним добром народу як у душпастирській, так і суспільній праці. А праці є так багато, що є побоювання навіть, як з цим усім дамо собі раду. Моя надія — це наша українська спільнота. Як бачив я її на хіротонії — зродилась у мене велика надія, впевненість, що ці люди знають чого хочуть, чого бажають і з ними при Божій допомозі та з їх допомогою буду намагатись у майбутньому міцно співпрацювати.

— Отче Владико, стали Ви єпископом-помічником для греко-католиків у Польщі. Що цей факт вносить у дотеперішній статус цієї Церкви? Будь ласка, розкрийте дещо з тайників церковного адміністрування.

— Очевидно, після номінації я є помічником примаса Польщі для греко-католиків. Отже розкрию Вам ці тайники. Наші вірні — греко-католики і у великій мірі брати-православні (про що пишуть) — вважають, якщо єпископ-помічник — то його ранг у Церкві є нижчий. Церква — це не світська установа, щоб так думати. Мушу сказати, що до цього часу адміністрування Церквою є в наших руках. Отець примас Глемп виходить далеко вперед назустріч її потребам. Слід нам пам'ятати, що таке адміністрування багато разів захищало нашу Церкву від політичних чинників, які в минулому були надто «вразливі» на Українську католицьку церкву і на все, що вона робить. Авторитет і влада примаса Польщі були для нас необхідними. Як Генеральний вікарій, чи зараз як єпископ-помічник, звертаюсь до примаса у виняткових справах. Все інше є в наших руках. Маю на це декрети. Навіть справи представництва і полагоджування їх у світської влади належать до нас!

— Ваше возведення у сан владика вспівпало з

ставила їх на сцені: «Іфігенія в Тавриді», «Лісова пісня», «Одержима», «Чудо Орфея», «Айша і Махамед», «Оргія» — Лесі Українки, «Великий льох», «Кавказ», «Причинна» — Тараса Шевченка, «Останній спів» Л. Старицької-Черняхівської, «На перші гулі» С. Васильченка, «Наталка Полтавка» І. Котляревського, пародія І. Керницького на «Ой, не ходи, Грицю», «Ярослав Мудрий» І. Кочерги і «Мина Мазайло» М. Куліша.

Богдан Нижанківський оцінив її працю в *Медичному альманахові* Українського лікарського товариства Північної Америки такими словами: «Бранка-Кривуцька є самотнім висококваліфікованим знавцем театральної справи. Як акторка і як режисер вона відзначається винахідливістю і солідністю в своїй праці. Це переконливо потвердила вона виставою драми Старицької-Черняхівської «Останній спів», що 11 березня 1960 р. була поставлена в нашому місті».

В газеті *Свобода* в 1971 році Марія Гарасевич підкреслила дорожочинність праці Катерини Бранки-Кривуцької з молоддю. «Не дивлячись на те, що ми вже звикли до високого рівня всього, що ставить Бранка-Кривуцька, «Оргія» переросла всі сподівання глядача... При такій роботі мило їй або бачити молодь, що не розтрачує сили на марне, а свою молоду енергію, здібність, поривання вкладає у вартісні речі, і йде правильним, окрилений красою праці й успіху, шляхом... Присутня публіка вийшла із залі захоплена досягненням молодих виконавців та повна признання до їхнього вчителя й мистецького керівника Бранки-Кривуцької».

В 1976 Союз України Америки видав звукову касету казок для дітей «Цілий Світ — Велика Школа». Читання казок виконала арт. Катерина Бранка-Кривуцька. В 1982 Кривуцька видала звукову платівку, на якій вона рецитувала «Великий льох» і «Суботів» — Т. Шевченка, «І ти боролась» і «Айша та Махамед» — Л. Українки, «Діточа пригода» — В. Стефаніка, «Хтось казав мені» — О. Бердника.

В 1983 п. Кривуцька видала звукову касету з програмою: «Антон Біда — Герой Труда» — І. Багряного, «Зійде сонце» і «Ранок» — О. Олесья, «Золотий гомін» (в скороченню) — П. Тичини, «Туга» — М. Черемшини, «Довбуш» — Ю. Федьковича.

По виданню касети п. Кривуцька захворіла на рака — «Lymphoma — Hodgkin's Disease» і сім років боролася з цією недугою. В ці тяжкі останні роки К. Б.-Кривуцькій помагала пані Емілія Пилип, яка дбала про потреби П. Кривуцької.

Своєю довголітньою працею Катерина Бранка-Кривуцька як актор і рецитатор принесла українській громаді оживлене слово наших українських письменників та поетів. Як педагог-режисер вона прищепила нашій молоді любов до рідного слова.

Хай буде вічною пам'ять про неї!

д-р Микола Григорчук

великими переминами, які відбуваються нині в Польщі та в Україні. Які надії пов'язуєте з ними?

— Мої надії — це також надії усіх українців. Є ними: свобода Церкви на Україні, приїзд Святішого отця папи Іоанна Павла II на Україну, повернення кардинала Любачівського до Львова, врегулювання в Польщі церковної власності, заснування церковного видавництва, більший контакт з нашими Церквами у світі. Треба нам брати до уваги, що наш народ є не тільки католицьким, але й православним. Тому усі перемини, які відбуваються і відбуватимуться також у церковному житті, мусять зроджувати екуменізм, але спертий на правді і справедливості, а про справедливість відносно нашої Церкви пишуть навіть комуністичні газети, хоч би «Огоньок» у СРСР, зокрема про т.зв. «Львівський синод», на якому нас насильно, жорстоко та ганебно зліквідовано і силою приєднано до Російської православної церкви.

— Якою є організаційна структура греко-католиків у Польщі? Чи надалі залишаються вікаріати?

— Структура нашої Церкви виглядає в цей спосіб, що душпастирська послуга ведеться на території цілої Польщі там, де проживає більша кількість української громади греко-католицького віросповідання. Вірні є охоплені 90 парафіями, які поділені на 4 ~~зонах~~. Є один Генеральний вікарій, єпископ, який має для допомоги 4 консультантів-дорадників.

— Користуючись першою розмовою з Вами, хоч у телеграфному скороченні ми б хотіли почути про Ваше ставлення до сакрального майна. Що Ви у цій матерії як Настоятель Греко-католицької церкви думаєте? Яким шляхом повинні розгортатися справи? Йдеться про право на майно. Адаже непокоять віруючих руйнування, особливо переробки в тих храмах, якими користуються римо-католики.

— Згідно з законом, у порозумінні з церковними властями поодиноких єпархій, будемо намагатися лагодити ці справи в дусі любови й справедливості. справи ці є делікатними, складними.

Треба разом з латинськими, православними, світськими чинниками домовитись і дбати про ціль нашої спадщини, щоб вона не гинула.

— Чи вирішується справа осідку українського єпископа у Польщі?

— Поки що вона є невирішена і я поки що залишаюся і передбачаю на якийсь час своє перебування в Лігніці.

— Ваш погляд, Владико, на евентуальне повернення перемиського собору греко-католикам. Чи цю справу порушувалось у примаса Глемпа?

— Справа перемиського собору є дуже складною. Годі тут у пару словах про це сказати. На ускладнення впливають історичні і теперішні юридичні причини. При добрій волі нинішніх власників можливе спільне користування собором. Справа ця порушувалась багато разів у розмовах і з державними, і косяльними чинниками. Слід сказати, що в Перемішлі є багато нашого церковного майна, не говорячи вже про церкви, які є також нашими...

Усім вірним нашої Церкви і всім українцям у Польщі, на Україні і розсіяним по цілому світі щиро дякую за молитви, і бажаю усім, щоб слово Правди, яке поселилось між людьми стало Тілом, замешкало в на-

шому народі і в нашій батьківщині та давало любов, надію, мир, волю і радість.

Н. Кравчук

ЗВЕРНЕННЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ПРАВОСЛАВНОГО БРАТСТВА ДО НАРОДУ УКРАЇНИ

Брати і сестри!

В день вікопомної злуки українських земель в єдину Соборну Незалежну Державу, ми, члени Всеукраїнського Православного Братства, звертаємось до всіх християн України, до народу українського.

Не простять нам наші нащадки, якщо не збережемо ми тієї єдності державної і духовної, що наші діди нам заповіли. Не сіймо розбрат і ненависть. З братською, християнською любов'ю заходімось розбудувати нашу Державу і Українські Церкви.

Нехай не буде Збруч кордоном для жодної з рідних Церков! Щоб не поділили нашу країну між Римом і Московією.

Молимо Господа нашого Ісуса Христа за відродження Української Автокефальної Православної Церкви по всій Україні і просимо наших кривих братів греко-католиків з любов'ю, розсудливо готувати прихід Всеукраїнського Церковного Собору.

Пам'ятаймо мудрі слова: «В двері, що в них сьогодні входить насилля, завтра ввійде ворог».

ЄДНАЙМОСЯ!

Всеукраїнське Православне Братство

РУХ

Рух — груднева книга (1989) місячника «Сучасність».

Мюнхен: В-во «Сучасність», 1989, 320 стор., видання в твердій, ілюстрованій обкладинці: Ціна 15,00 ам. доларів. Тарас Гунчак, головний редактор.

Це поширене число публікації матеріалів з великої історичної події — Установчого з'їзду Народного руху України за перебудову (8-10 вересня 1989, Київ).

Книга також вміщає документи ще з-перед, як і вже після відбуття з'їзду, спогади про хід засідань, виступи учасників, тексти доповідей — оригінальні матеріали чи в передруці, інтерв'ю, знімки тощо.

В збірці серед авторів представники офіційні і неформальні, українці і неукраїнці, учасники найновішого зрушення, яке почало діяти в Україні під назвою — РУХ.

Книжку можна набути в книгарнях, в Видавництві «Сучасність» чи в його представництві в США.

Повні адреси часто подавані на сторінках «Нових Днів».

ПЛАСІДО ДОМІНГО: «УСПІХІВ ТВОЇЙ СПІВОЧІЙ КАР'ЄРИ»

Не багатьом співакам випало так яскраво розпочинати свою артистичну кар'єру. За неповний рік Володимир Гришко, нині соліст Державного академічного театру опери та балету УРСР імені Тараса Шевченка, виріс із випускника Київської державної консерваторії у співака, знаного у всьому світі. Зовсім недавно Володимир повернувся з еспанського міста Барселони, де на Міжнародному конкурсі вокалістів здобув найвищу нагороду і спеціальний приз видатного співака Пласідо Домінго. Але це були не перші престижні нагороди молодого тенора.

Володимир Гришко, ім'я якого тільки-тільки з'явилося на афішах київської опери, поволі, але впевнено долав шлях до уславленої шевченківської сцени. Музичне обдарування привело його до Київського музичного училища ім. Р. Глієра, де він опанував гру на гітарі та вокал у педагога В. Запорожцева. Виразний, гнучкий, із красивим тембральним забарвленням тенор Володимира Гришка був окрасою кожного учнівського концерту, де хлопець залюбки співав українські народні пісні та романси.

Радили йому стати артистом естради, пророкували на цій царині неабиякі успіхи. Але він мріяв про велике мистецтво — оперу.

Завершивши навчання в училищі, поступає на вечірнє відділення вокального факультету консерваторії, поєднуючи навчання з напруженою роботою в Ансамблі пісні і танцю, на філармонічній сцені. Майбутнє вокаліста залежить не тільки від обдарування, але й значною мірою й від педагогів. Володимирові Грушкови поталанило на вчителів. З ним працювали В. Тимохін та Е. Акрітова, які підготували не одного перспективного вокаліста. В останні місяці опіку над молодим співаком взяла З. Христич. Вона допомагала йому готувати конкурсні програми, дала безліч важливих порад, які допомогли молодому співакові витримати нелегкі конкурсні «марафони».

Ще навчаючись на останньому курсі Київської консерваторії, Володимир Гришко став учасником Республіканського конкурсу вокалістів імені Миколи Лисенка. Виконання на останньому турі арій Рудольфа з «Богеми» Дж. Пуччіні та Андрія з «Тараса Бульби» М. Лисенка вирішили питання не лише про лавреатство, але й нагороди. Жюрі присудило Володимирові Гришкові перше місце й золоту медаль.

Молодий співак з успіхом проходить відбіркове прослуховування на Міжнародний конкурс, який мав відбутися в Марселі.

Нелегко далася Володимирові перемога в цьому змаганні. Адже до французького міста з'їхалися

найталановитіші молоді вокалісти світу, багато з яких вже мали серйозну сценічну практику. Але киянин привіз з Марселю бронзову медаль. Це була велика нагорода. А через дві години після повернення із Франції Володимир уже летів до Риги, де мав узяти участь у Всесоюзному конкурсі вокалістів імені Михайла Глинки, присвяченому 150-річчю від дня народження Модеста Мусоргського.

Через кілька днів щасливий співак отримав диплом лавреата престижного конкурсу, який вважається одним із найскладніших у світі. З гордістю Володимир показує документ, підписаний видатними співаками: І. Архиповою, М. Бієшу, Б. Руденко, О. Ворошилом, З. Долухановою, М. Амранішвілі...

Треба мати велику працелюбність, витривалість і мужність, щоб, пройшовши горнило трьох конкурсів, взяти участь ще й у четвертому.

Володимир Гришко вирішив закріпити свої творчі успіхи. Тим паче, що в Марселі йому запропонували випробувати свої сили в Барселоні, відчуваючи, що юнак не сповна розкрив свої творчі й вокальні можливості.

Хто із оперних співаків не мріє взяти участь у Міжнародному конкурсі, який проводиться в Барселоні! Останнім, хто привіз на Україну барселонську відзнаку, був київський бас Микола Шопша. І ось жюрі знову слухає представника української вокальної школи.

«Програма була, як власне і кожного міжнародного конкурсу, напружена і — згадує Володимир, — складна. Ціну тут мали тільки висока вокальна культура і бездоганне володіння голосом. Кожен з нас дуже хвилювався. Адже в залі сиділи найвідоміші вокалісти світу, ціле сузір'я видатних співаків — Микола Гяуров, Мірелла Френі й сам Пласідо Домінго, який спеціально прилетів на конкурс із Америки».

Не будемо зупинятися на перипетіях конкурсних виступів. Кожен тур був фортецею, яку міг взяти тільки справжній талант. Але й на останньому турі виступало 60 співаків, 20 з яких мали лавреатні статуси, і кожний претендував на перемогу, кожному вона звабливо посміхалася.

Як найяскравішу сторінку конкурсу описали журналісти виконання київським співаком Володимиром Гришком еспанської народної пісні «Гренада». Не часто піднімається в єдиному пориві зала, щоб, стоячи, аплодувати співакові. Володимир Гришко встоюється цієї чести.

Жюрі відзначило не тільки його виконання «Гренади», але й арій Герцога із «Ріголетто» Дж. Верді, Рудольфа з опери «Богема» Дж. Пуччіні, Вертера із однойменної опери Ж. Массне...

Жюрі одностайно надало перевагу солістові київської опери Володимирові Гришкові, який був удостоєний найвищої нагороди конкурсу — Гран-Прі. Але особливо урочистим моментом церемонії нагородження стала хвилина, коли на сцену піднявся Пласідо Домінго, вручив переможцеві свою іменну нагороду і сказав кілька теплих слів про спі-

КАНАДСЬКО-УКРАЇНСЬКА МИСТЕЦЬКА ФУНДАЦІЯ В ТОРОНТО

Тел. (416) 766-6802

Адреса: 2118-A BLOOR STREET WEST
TORONTO, ONT., M6S 1M8

Перша і єдина в Канаді Фундація українського мистецтва, заснована в 1975 р.

- Формує образотворчу Галерію-Музей
- Влаштовує виставки і продаж мистецьких творів
- Організовує конференції, доповіді, читання на мистецькі теми
- Видає книги, альбоми репродукцій, проспекти тощо.
- Ставайте членами, прихильниками і спонсорами КУМФ! Підтримуйте її для збереження і розвитку української культури!

КУМФ відкрита від понеділка до суботи (за винятком середи) від 12:00 до 18:00; у неділю від 13:00 до 17:00 год. Вступ до галерії за добровільними датками.

вака, який підкорив вимогливу еспанську публіку. Домінго побажав юнакові щасливої дороги у не-легке, але таке прекрасне оперне мистецтво.

«Потім ми зустрілися із Пласідо Домінго у неофіційній обстановці і він, як видатний майстер вокалу, дав мені чимало порад, — розповідає Володимир Гришко. — То була відверта професійна розмова не тільки про техніку співу але й про вибір репертуару, розуміння опери, як одного з найпрекрасніших сценічних жанрів. Ми детально обміркували репертуар, який би «ліг» на мій голос. Ця зустріч стане для мене добрим творчим дороговказом. Отримав я також запрошення пройти стажування у музичній академії Бергонца, де видатний співак сучасності дає уроки».

Саме під час цієї зустрічі Пласідо Домінго й написав на програмці Міжнародного конкурсу, поряд із своєю фотографією, слова, винесені в заголовок цієї розповіді.

Зрозуміло, що успіхи і нагороди, здобуті Володимиром Гришком на республіканському, всесоюзному та міжнародних конкурсах, не прийшли до нього самі. Це результат не лише обдарування, а й працелюбності, глибокої залюбленості у справу, якій він вирішив присвятити життя. Але перемоги на конкурсах, попри всю їхню важливість, — тільки перші сходинки до великого мистецтва. Яке місце займе в ньому дебютант, увінчаний лаврами престижних артистичних змагань, залежить відтепер лише від нього.

Василь Туркевич

d'Chameleon

Ladies Fashions & Accessories

жіночий одяг — штучна біжутерія — прикраси

2902 Dundas St. W. (west of Keele)
Toronto, Ont. M6P 1Z1

для читачів даємо знижку

Власник: Степан Кузяк

Tel: 763-6674

Юрій СОЛОВІЙ

МАНІВЦІ «ІДЕОЛОГІВ»: КРУК ТА «СЕЛЯНСЬКА ДОЛЯ»

(Трохи критики — трохи спомину)

Про скульптора Крука — «співця селянської долі» — написано ряд статей, створивши баламутно-невірний стандарт сприймання та інтерпретації його праці; в моїй книжці «Про речі більші, ніж зорі» є передрук рецензії «Люди з первородним гріхом», яка появилася первісно в Нових днях, (лютий 1972 р.) на монографію мистця, обговорюючи — крім книжки — селянський мотив в його творчості.

Не поділяючи загальних схвалень ніби-то ключа творчої плятформи мистця і сюди заадресованих вислідів, я висловив застереження до таврування нашого селянства штампом «первородного гріха», що негує інших авторів порівняння Крука з іншим «співцем селянської долі» — Стефаніком: селянин Стефаніка — врочистий, центр цього світотворення, як біблійні пророки — часами ремствує і стає на пр'ю з Творцем, відчуваючи на власних мозолях невдачі — помилки цього все ж таки чуда! (Теж Стефаніків гумор (прим., колективне голення) є гумором «чистої води», не для розваги людей — «шляхетнішої» породи.)

Крука — «співця селянської долі» — поверхово і ляконічно інтерпретують в сумному трагічному ключі, переочуючи, що ця доля не виімково-селянська, а є — в політично-економічному аспекті — частиною національної долі: національні злидні не оминали села, де були крайні жертви, яких зіпхала недоля на щабель слуг (помивачки, рубачі, водоноси). Але ці найсуворіше покривджені були відносно рідкісними виімками до землі прив'язаного суспільства, де гостив шляхетний дух поваги й пошани до ритуалу життя родини й громади, інтенсивно відчуваючи з перспективи хлібороба драму законів буття.

Стилізаторам і заморожувачам інтерпретації «селянської долі» взяти б до уваги інші джерела проблем, з яких ручаї покривають наше літературне поле з музикою, театром і образотворчим мистецтвом включно... В певний період (50-60-ті роки) у творчості автора панували селянсько-бойківські теми: процесії, похорони, роди, повішені, утоплені, купальниці, молитовниці... і особливі цікаві образи і проблеми в творчості французького письменника Жана Дьжоно.

Збираючи матеріали для репродукцій в згаданій книжці, я бажав висвітлити працю мистця в світлі ним вибраного; Крук надіслав монографію з фірмою Українського Вільного Університету: «Gregor Kruk», München, 1975 (з текстом у німецькій та англійській мовах), іншу, не ту, яку я раніше обговорив.

В монографії УВУ є 190(!) репродукцій, з яких лише 8 відносяться до міту «співця селянської долі»; більш ніж тричі (26) — це портрети конкретних осіб плюс портрети анонімних моделей («Головка дитини», «Малярка», «Борис», «Катерина з Сенегалю» і ін.), які в певний час дихали киснем з оточення мистця. Інші репродукції, помітна більшість, — скульптури й рисунки голих моделей («натурщиків»), переважно жінок, з малим «контингентом» постатей церковних достойників, традиційних жидів і козаків. У цій монографії є теж тексти мистця, серед яких виділяється патріархальний силует батька, селянина-філософа, що чув і міг тлумачити мову землі. Цей пієтет у парі з захопленням Крука до «сіяча його роду» (питомний образ «сіячів» більшості нашого плоду) не досягнув, на жаль, форте й дно глибини проблеми в творчості мистця: з перспективи статистики — на підставі згаданої монографії УВУ — його головне зацікавлення опинилося радше в лагідно-простенькому «еротичному раю», головню з жінками рубенсівсько-майолівсько-ренуарівських форм та вимірів.

Пересічні теоретики залюбки «ламають і пересаджують кості та шкіру» даної творчості заради своєї плеканої ерудиції: декому Крук нагадує німецького експресіоніста Барляха; хтось доглянув його «посвячення» з Дега, французьким імпресіоністом, який, крім малярства, створив теж ряд скульптур...

Скульптурні фігури Барляха відзначаються простими, строгими контурами — неначе вирубуні сокирою готики, коли форми Крука радше бароково-гуляючі; Дега фіксував моменти життя балету клясичного, схоплюючи філігранність і грацію «лебедів» «Лебединого озера», що було теж одним із мотивів у його малярстві, додаючи до традиційного скульптурного матеріалу текстилю (мішання матеріалів — популярний прийом в екзотичних культурах, в західно-європейському середньовіччі, з необмеженою гамою поєднування матеріалів у мистецтві нашого сторіччя) — неіснуючі риси в мистецтві нашого мистця.

До хороводу на тему селянськості Крукових творів Дарія Деревич додала — в душі брошур-про-

спектів для туристів, які більше обіцяють, ніж доставляють — дивні конфігурації про «*неперевершені твори в глині і бронзі*» («Сучасність», липень-серпень 1987 р.; підкреслення моє).

Коли мова про «неперевершені твори» — логічно це заклик до стагнації, знеохочування до процесу творчого дерзання (хоч-би лише «в глині й бронзі»), що заносить тембром наївного футуристичного маніфесту...

Творчість є переважною частиною природи людини; вона постійно творитиме в пошуках нових можливостей артикуляції, задивляючись в невідомі (чи хочби малодосліджені) простори! Теж, коли прийняти можливість, що читач її матеріалу обзнайомлений з процесом «творів у глині й бронзі» — ясніше формулювання тези, особливо в контексті «потрясаючого» помічення неперевршености, напрошувалось. Крім кількох в патосі виголошених сантиментів — Даревич нічого нового про «співця селянської долі» не сказала. Це ще один «переспів» в узагальнюючому з трагічними конотаціями тоні — «усмішки» довоєнного галицького гумористично-сатиричного журналу «Комар». Але, коли «Комар» відмічав лише гумористично-сатиричні нотки *епізодів* (в душі програми — напрямку журналу), дослідники «селянської долі» надають таким епізодам значення формату буття-долі цілого суспільства.

Дослідникам творчості Крука прийде́ться дослідити теж питання, як часто і при яких нагодах він, перебуваючи у Кракові, а опісля в Берліні, на студіях в академіях мистецтва цих міст, відвідував родинні околиці і «стріхи».

Не зважаючи на польський шовінізм, з такими неславними настроями і поведінкою супроти «меншин», і економічну (особливо аграрну) катастрофу, в орбіті якої перебувала Галичина і яка досьгодні дає полякам монументальні головоболі, під кінець 30-их років наше селянство інтелектуально дорівнювало (або, може, навіть перевищувало) цю категорію населення розвинених націй на Заході. Політична дозрілість, яка виявилась у збройній маніфестації (з символічним прологом справи Біласа та Данилишина), а перед тим в організуванні власної економічної сили (кооперативи) і культурного фронту («Просвіти», хори, театральні й спортивні гуртки) — виперли дух «первородного гріха»: виперли залишки духа пригноблення і кріпацтва, що мають ще ті автори на думці, які говорять про «селянську долю» з перспективи відморожених образів нашої — напричуд довгої — середньовічної давнини, коли «первородний гріх» був ще дійсністю дня; такий кут бачення селянства перенісся з інших комплексів, зокрема польських, в очах яких знаменником українства було село, тобто люди кожноразово перетворювані з глини і в ній «модельовані», затавровані «первородним гріхом» у наші духові сфери, що помітне, теж без поважного виводу, при творенні міту-легенди з малих творчих виявів — випадків Крука.

Монографія УВУ, багата на репродукції, є ши-

роким оглядом OEUVRE мистця, вирисовуючи складності Крукової творчості: він сондував свій духовий світ, який, не приглянувшись, робить враження уніформного творчого перебігу, в якому одначе, є щілини — докази творчої напруги, що дало привід для цього спостереження 1972 р.: «... коли Крук перериває манеру виведення своїх фігур, коли на місце заокруглених (гуляючих) і вигладжених форм, що вже перетворилося в шаблон його вислову, і коли на місце об'єктивно накреслених деталей вкрадається імпульсивна гра матеріалом, фіксуючи творчі конвульсії рук, пальців і знаряддя скульптора, тоді акт творчості відживає свіжістю і тоді з первісного біблійного матеріалу глини народжується — неначе батарея заряджена енергією для зрушування уяви, нова істота сповнена містерії — нового існування. У цих творах («Злодій», «Помивачка», «Чекаючий») переживаємо спазм творчого акту, що обіцяє потрясаючі консеквенції. («Люди з 'первородним гріхом'»).

Мої часті відвідини Мюнхену не були б повними без відвідин ательє Крука, не заради його нових праць, варіантів згаданого мотиву (натурщики), а головно заради проведення кількох годин з людиною, яка неначе вийшла з роману Германа Гессе «PETER SAMENZIND», людини вдумливої, але скромної на коментарі та жести, приреченої до орання твердого ґрунту з витривалістю печерника-святця.

Ці відвідини відбувались спонтанно, без попереджень. Ловлячи Крука при праці, — звичайно «модельюючи» мюнхенську округленько-пухкеньку (а не, як почала вимагати мода часу, кантасту) «німфу», — він бігав за глиною (для моделювання), за вином (для гостя) і мокрими лантухами, якими накривається початі праці в глині перед довшою перервою; коли «крила» його розгорненого халата шмигнули тіло модельки — він врочисто вибачався.

Крук помер чи не парубком (це питання, признаюсь, я не пробував встановити, маючи нещасливий досвід в листуванні з нашими установами «Слово», «Союз Українок», «Сучасність» — теперішній редакційний апарат, «Український Інститут Америки...») і, помимо своєї еротичної «пасії» в творчості, може, навіть — непорочним.

У цьому дописі про Крука, написаному з приводу його смерті (Григорій (Гриць) Крук народився у селі Братишів на Станиславщині (тепер Івано-Франківська область), 30 жовтня 1911 р., помер в Мюнхені 5-го грудня 1988 р.) лише заторкнено питання обставин, світогляду і творчої платформи мистця, вказавши на статистичні дані його творчої спадщини, зі свідомістю, що їх у майбутньому доповнятимуть і з новим досвідом коментуватимуть, — надіймось, більш дослідуючи — менш «оспівуючи» творчість одного із цікавіших наших образотворців.

КОМПОЗИЦІЯ

(Стаття 18 з серії про мистецтво)

Під композицією ми розуміємо малюнок, мальований виключно з уяви. Такий малюнок відрізняється від мертвої природи, краєвиду, чи то портрету тим, що при малюванні мистцеві бракує зовнішнього стимулу, який має бути замінений внутрішнім. Багато людей думають, що композиція є справжньою і єдиною творчістю тому, що базована виключно на уяві, а не зорові.

Композицію напевно тяжче виконати, для цього потрібно мати багато більше знання і хисту щоб правильно розмістити постаті супроти тла і збалан-

Гр. Крук. 1. Наймичка, бронза 63 см., 1960; 2. Рабін, кераміка 48 см., 1961; 3. Дівчина з панчохою, бронза 41 см., 1962; 4. На ярмарку в Барі, гіпс 70 см., 1964.

сувати їх з іншими предметами на малюнку. Тут вияв ідеї приставлений у найбільш зрозумілій формі. Найвідоміші мистецькі праці є композиції. Рубенс, Делакруа, Тіціан, малювали у більшості композиції. Більшість релігійних малюнків або баталій підпадають у цю категорію.

Композиція є також форма малярства, що переважно є поза межами аматорів, і якраз через це багато колекторів радше купують композиції, знаючи, що цим себе можуть краще охоронити від заблудження і купна абсолютно безвартісного полотна.

Все ж таки, композиція не є конче гарантією творчої оригінальності. Коли мистець може показати свій повний розвиток хисту, духової та емоційної зрілості, то він також може бути нечесним. Він може легко реаранжувати композиції інших малюнків і продавати за свої власні, присвоюючи собі чужу оригінальність і чужу творчість. Оглядаючи скомпліковану працю тяжко віднайти ошуканство; одинока надія — це чесність мистця.

Багато абстрактних праць підпадає під категорію композиції. У цьому випадку композиція являється необ'єктивною і представляє собою переважно форми і кольори у відношенні один до одного. Абстрактні композиції є цікаві тим, що можна ними експериментувати для розуміння основи композиції. Необ'єктивна композиція може допомогти мистцеві вирішити задачу, але не замінить об'єктивну композицію, якою мистець передає нам свою думку про життя і інтерпретацію його. Кожний мистець творить головню тому, що хоче передати світові свої думки. Думки можуть бути передані або на письмі, або на полотні. На полотні думки виражаються міцніше і є більш впливовими, але треба мати багато більше знання засобів, щоб могли відповідно впливати на інших. Мистець є необмежений щодо підходу і інтерпретації своїх думок. Мистець може розповісти людям історію і нею вплинути на них. Мистець може змалювати гарний краєвид або гарних людей, або може малювати гидоту. Мистець може висказати філософічну думку у малюнку або змалювати дію у баталії. Обидва такі малюнки можуть захопити людину або розумінням думки або спонукою до вищої дії служби людству.

Тому, що композиція може дуже впливово діяти на інших, у більшості країн, включно з Сполученими Штатами Америки, композиція є міцною у героїчних малюнках. Сцени з боїв і війн, підписування договорів та декларацій, були змальовані у сотнях малюнків масою мистців. Ціль цих малюнків є представити, або збудувати образне представлення історії для виховання нових генерацій, знання боротьби країни до самовизначення і здобуття статусу між країнами світу. Малюнок героїчної дії заохочує молодь, а також і старших до потягів самовіддання так дуже потрібного для росту держави і нації. Це захоплення походить головню з образного представлення ідеї, яка крізь малюнок стає багато більш зрозумілою ніж як вона була б представлена символікою слів або знаків.

Малюнок ближчий до реальності. Фактично, малюнок являється відбудовою духа тих починів, які малюнок репрезентує. А дух є настільки справжній і настільки міцний як людина, яка його представляє. У цьому випадку виявлений дух — це дух мистця.

Юрій Мошинський

ВИСТАВКА МИСТЦІВ В ТОРОНТІ

21-го січня 1990-го року в Канадсько-Українській Мистецькій Фундації в Торонті відбулося відкриття виставки Української Спілки Образотворчих Мистців. У виставці взяли участь 18 мистців, які разом виставили 73 картини. Ця виставка мала відбутися в грудні 1989-ого року в Нью-Йорку, але з непередбачених причин організаційного порядку була перенесена до Торонта. Виставка тривала до 4-ого лютого 1990-го року.

Здається, ця зміна в плянах відбулася нагативно на виготовленню афішів та програмок. Вони були не привабливі і виконані непрофесійно. Шкода, що група талановитих людей при співпраці з престижевою фундацією не могла видати матеріалів на вищому рівні.

До виставки були запрошені всі члени спілки мистців. Вирішено не ангажувати ні куратора, ні журі. Тому, що стилі мистців такі різномодні, цього роду виставкам завжди загрожує небезпека хаосу. Однак ця збірна виставка втішала глядача своєю згармонізованістю, але картини поодиноких мистців не завжди були виставлені разом. Це створювало непотрібне збаламучення, бо глядачі, які хотіли віднайти всі картини свого улюбленого мистця, мусіли ходити від залі до залі.

Така велика збірна виставка є корисна передусім тим, що дає загальний перегляд сучасного українського мистецтва. При відносно малому зусиллю, глядачі мають нагоду познайомитися із різномодними мистецькими стилями. Мистці, натомість, можуть порівнювати свої праці з творами своїх колег і показати свої картини ширшій публіці.

Кілька слів про тих мистців, які взяли участь у виставці.

АНДРІЙ БАБИЧ успішно зображує фігури та краєвиди нашарованням густих фарб на полотні. Він виставив три праці, в яких уміло пристосовує техніку абстрактного експресіонізму до розв'язки живописних проблем.

ВОЛОДИМИР БЕДНАРСЬКИЙ є відомий графік, якого твори вирізняються своєю динамічністю та винахідливістю. Символіка його картин вражає глядача глибокою і щирою турботою за долю України.

МИКОЛИ БІДНЯКА дві технічно досконалі ікони є справді подиву гідні. Ці явно надприродні істоти просто гіпнотизують глядача. Ікони виконані в монументальному масштабі. Його унікальна інтерпретація традиційного іконописання є відважна і незабутня.

ХРИСТИНИ ВЕЛИГОРСЬКОЇ-СЕНЬКІВ абстрактно-геометричні композиції, виконані акриліками, розплановані на підставі кривих та діагональних ліній. Вона уважно балансує тонкі взаємовідношення контрастуючих кольорів та різnorodних чітких форм з наміром створити динамічно-ліричний ефект.

БОГДАН ГОЛОВАЦЬКИЙ прибув до Торонта в 1980-му році. Він виставив 4 картини, з яких кожна виконана у своєрідному стилі. Найбільш видатними прикметами його праць є впевнений рисунок, вправне використання світло-тіней та старанно виконані деталі.

ВАСИЛЬ КОНДРАТЮК живе в Торонті вже від 1970-ого року. Його великі, сюрреалістичні картини під архітектурним аспектом нагадують праці Де Чіріко. Елегантно одягнені жіночі фігури з мініатюрними песиками на мотузках снуються сірими вулицями міста, неначе примари.

ЯКІВ КРЕХОВЕЦЬКИЙ відносно недавно почав серйозно малювати і виставляти свої картини. Його малі інтимні краєвиди є виконані в імпресіоністичному стилі холодними барвами — синіми, зеленими та сірими.

МИРОНА ЛЕВИЦЬКОГО 4 розкішні олії представляють його найбільш улюблені теми: жіночі фігури, портрети, клясично-історичні композиції та міські пейзажі. Кожна картина пишається виразними і якими кольорами, перфектно зіграними в симфонію Моцарта. Мистець унапрямує композиції скомплікованою підбудовою чітких ліній, якими переплітає елегантні форми з тлом та створює характеристичну йому поверхню фрагментованих площин.

ВІТАЛІЙ ЛИТВИН приїхав до Торонта в 1980-ому році. Він є відомий графік, який виконав безліч праць на популярні українські теми. Мистець виставив 4 краєвиди в імпресіоністичному стилі.

ПАВЛО ЛОПАТА виставив 3 олії в супер-реалістичному стилі. У своїх великих картинах мистець зображує українські історичні теми, а в менших концентрується над релігійною тематикою.

ГАЛИНИ НОВАКІВСЬКОЇ захоплення дотиковими якостями поверхні предметів які підпали атмосферичним впливам, як наприклад: камінь, дерево, сухі трави, черепки і т.п., перетворюється в надзвичайні експресіоністичні праці. Вона користується чутливою лінією, яка в'ється меандром не тільки контурами предметів, але також створює тривимірні ефекти. В натюрмортах, фігурах і пейзажах вона обмежується переважно глиняно-земними кольорами, які створюють сентиментальний осінній настрій.

ІРИНА РОМАНА НОСИК працює як професійний графік у ділянці біології. В своєму мистецтві вона вживає стародавню техніку мозаїки, щоб відтворити в оригінальний спосіб романтичні персонажі з української історії.

ІВАН ОСТАФІЙЧУК — мистець з України, який недавно замешкав у Торонті. Його драматичні, неоекспресіоністичні олії є густо виповнені півабстрактними формами. Він схильний до темних кольорів, які створюють похмурий настрій в стилі картин Рубенса. Останньою проблемою ясніших барв почали пробиватися через заслонку темної. Це можливо вказує на позитивну реакцію мистця до нового, менш пригнобленого довкілля.

OVER
30
YEARS OF
SERVICE

CHOLKAN

ПОНАД
30
РОКІВ
ПОСЛУГ

КУПНО, ПРОДАЖ та ОЦІНКИ РЕАЛЬНОСТЕЙ
CHOLKAN CORPORATION • REALTOR

Real estate — Appraisals

ЦЕНТРАЛЬНЕ БЮРО:

527 Bloor St. W., Toronto, Ont., M5S 1Y5 (416) 532-4404

OTHER BRANCHES:

2336 Bloor St. W., Toronto, Ont., M6S 1P3 763-5555

5302 Dundas St. W., Etobicoke, Ont, M1B 1B2 236-2666

Main St., Port Sydney, Ont, P0B 1L0 (705) 385-2983

Chevrolet Oldsmobile
3200 BLOOR ST. WEST
236-1011

КОВАЛЬСЬКА ХРИСТЯ

— НАЙЛІПШИЙ ВИБІР НОВИХ І ВЖИВАНИХ АВТ; НАЙКРАЩІ ЦІНИ!

— Христя Ковальська допоможе Вам купити або винайняти відповідне авто, полегчить позичку, гарантію тощо.

Фахова і солідна обслуга, можна порозумітись українською мовою.

COMPLETE CATERING SERVICE.

Banquet Facilities (up to 500 persons)

UKRAINIAN CARAVAN
Restaurant Cabaret

5245 Dundas St. W. (at Kipling) • 231-7447

ISLINGTON, ONTARIO M9B 1A6

- ГОТУЄМО Й ДОСТАВЛЯЄМО РІЗНІ СМАЧНІ СТРАВИ НА ВЕСІЛЛЯ, ХРЕСТИНИ, ЗАБАВИ, ПОМИНКИ І НА ІНШІ ПРИЙНЯТТЯ;
- ПОВНА КУХОННА ОБСЛУГА;

БОГДАН СТЕБЕЛЬСЬКИЙ присвятив довгі, продуктивні роки академічним дослідженням та авторській праці в ділянці історії мистецтва й археології. Нещодавно він повернувся до свого першого зацікавлення

*Марія ГАРАСЕВИЧ***РЕТРОСПЕКТИВНИЙ ОГЛЯД
ЖИТТЯ І ПРАЦІ**

Рік тому, в Едмонтоні, вийшла книжка Яра Славутича під заголовком «У вирі багатокультурности». Видавництво «Славута», тираж всього 500 примірників. Підзаголовок її «Спогади сучасника», має 224 сторінки, на яких розміщено 105 фотознімків. Видання чудове: з характеристичною для Я. Славутича обкладинкою, на доброму папері, продумане й дбале укладення матеріялу, добре зредагована.

Поділив її автор на два розділи: «У першому — особисті спогади про останні 30 років, прожиті в Едмонтоні, що співпали з добою багатокультурности Канади... У другому розділі показано тло, на якому діяв автор цих спогадів». (стор. 5)

Говорячи про цю книжку, не можна її цілком зарахувати до спогадів як таких, які в літературі належать до мемуаристики. Вона переросла ці твори й скорше, своєю точністю, правдивістю, сконденсованістю змісту є історичним документом — цінним джерелом для майбутніх дослідників видатного діяча на полі української культури в Канаді та того бурхливого громадського й наукового життя, що безпосередньо, або посередньо стосувалися до нього. Отож, — це є також документ національних дій і прагнень сукупної української еміграції та її досягнень.

Либонь, на цілому світі, включно з Україною, саме Канада дійсно дала свободу українцям з догідним ґрунтом для розвитку нашої культури, збереження мови, допомагаючи цьому й фінансово. 1961 року прем'єр-міністер Джан Діфенбейкер висловив епохальну думку, варту всім запам'ятати: «(Канада) — не перетоплюючий казан, у якому своєрідність кожного складника знищується заради створення нової, цілком відмінної речовини. Це радше квітник, у який пересаджено найвитриваліші та найяскравіші квіти з багатьох країн — і кожна квітка в новому оточенні зберігає свої найкращі якості, за які її любили та хвалили в її рідній країні».

З цим новим духом Канади, темна доба для українців, коли вчителі били дітей за українську мову, за ту ж саму «провину» людей зганяли із хідників, стала минулим. У своєму слові, на зустрічі з В. Яворівським у Дітроїті, Голова СКВУ Ю. Шимко сказав про це незабутні слова: «Ми пережили расизм, дискримінацію, пониження і ми встояли, ми перемогли». Саме у цю світлу добу, Яр Славутич і розгорнув свою діяльність. А вона широчезна й величезна: творча, наукова, педагогічна, громадська, організаційна. Лише прочитавши всю книжку, можна мати про неї повну уяву. Тому, що Яр Славутич зробив у ній синтезу пройденого й зрбленого дуже сконденсовано, тяжко, а то й не-

— малярства. Його монументального розміру олії виконані у своєрідній версії пост-імпресіонізму. Мистець покриває полотно розмашистими мазками пензля в стилі Ван Го. Його композиції уцерьт насичені сяєвом життєдайного сонця.

МАРІЯ СТИРАНКА виставила 5 акварель в її притаманному стилі. Користуючись воднистими, ліричними барвами, вона вправно створює замріяний, казковий світ. Її рослинні та фігуративні мотиви розпливаються в замряченому світлі. Глядача обгортає वोгка, екзотична атмосфера, немов у тропічній оранжерії.

АНАТОЛЬ СТРУВЕР виставив 3 краєвиди, виконані олійними фарбами в пост-імпресіоністичному стилі. Грубі мазки білої форби віддають вагу мокрого снігу пізньої зими, який обтяжує гілки ялиць міського пейзажу.

ВІРИ ЮРЧИК великі акриліки відзеркалюють її подорож до Китаю. Вона продумано вводить цікавий контраст між багатим східним орнаментом та просторим сюрреалістичним небом. Витончені силуетки китайських коней є новим додатком до її орнаментного репертуару. Ці замріяні, унікальні композиції насичені соковитими барвами темних відтінків.

ЛЮДМИЛИ ШАНТИ краєвиди-пастелі є створені в традиції американських пейзажів 19-ого століття. Вони зображають природу в найбільш драматичних і величавих моментах, як схід і захід сонця та бурхливе море.

Ця виставка образотворчого мистецтва дала нагоду всім членам спілки виставити свої картини, але, на жаль, декілька відомих мистців не могли взяти участі. Надіємося, що в наступному році всі члени зможуть піддержати збірну виставку УСОМ-у.

Останньо Торонто стало Меккою для мистців з України — нових імігрантів, як теж і гостей. Торонтське мистецьке середовище приймає всіх сердечно і радо та створює сприятливі обставини для виставок і продажі картин. Торонтська публіка, захоплена новістю ситуації та під впливом гостинної щедрости і бажання допомогти, масово купує переважно надмірно перецінені картини.

Мистці з України ще не обзнайомлені з суспільно-економічними обставинами, в яких українські канадські мистці живуть і творять. Точне зрозуміння загально-громадських спроможностей є конечне для оцінювання мистецьких праць. Обов'язком українських канадських галерій та мистецьких інституцій є опрацювати зрівноважену оціночну систему та її піддержуватися. Це буде корисне для мистців як теж і для консументів мистецтва.

Велике признання належить членам УСОМ-у та українським канадським мистцям у всіх ділянках творчої праці. Завдяки їхній довголітній творчості та громадській зрілості українська громада в Канаді здобула видатне місце в канадській багатокультурній мозаїці.

Христина Велигорська-Сеньків
Торонто, лютий 1990

**НЕ ЗАБУДЬТЕ ВІДНОВИТИ
ПЕРЕДПЛАТУ СВОГЧАСНО!**

можливо, охопити в рецензії все, отож зупинимось на головних ділянках.

Велику увагу віддає автор своїй педагогічній праці. 50 років життя посвячено їй від юних років, коли навчав неграмотних людей та молодь на різних курсах, а закінчивши педагогічний інститут, викладав мову й літературу в середній школі, потім у Німеччині й Америці скрізь, де його кликала рідна мова, він був там невідклично і нарешті 30 років професорської праці в Альбертському університеті (Канада). Життя і розвиток української мови — це душа Яр Славутича педагога — невтомного вчителя та автора підручників для неї. Його підручники вирішили долю української мови в Альбертському університеті, бо без них її там не викладали б — так було поставлено це питання. «Якщо б мене хтось поспитав, чим я найбільше причинився в добу багатокультурности до збереження й поширення українства в Канаді, то я без вагання сказав би — підручниками» (стор. 56). У підрозділі «Підручники», на 12 сторінках, автор зупиняється на своїй складній, тяжкій, наполегливій праці над підручниками та перешкодами у ній, що їх чинили некомпетентні, або заздрісні люди. Яр Славутич написав і видав вісім підручників української мови для початківців, учнів, студентів, вчителів. Він створив і розробив нову зоро-слухову методу навчання української мови, застосував її так успішно, що вона мала вплив навіть на підручники з інших мов. Крім того, чимало підручників вийшли за його редакцією.

Наукова діяльність Яра Славутича така велика, що на неї треба було би окремої рецензії. Огляд її зробив автор у підрозділі «Наукова діяльність» (стор. 66). Має два докторати, член УВАН, НТШ, був президентом «Канадського Інституту Назовництва», брав участь у наукових з'їздах, дослідницьку літературну працю почав в Америці, а вже в 1950 р. вийшла його книжка «Модерна українська поезія, 1900-1950», незабаром почала друкуватися «Розстріляна муза» і т.д. Наукова діяльність розгорнулася як в літературознавстві так і в мовознавстві на двох мовах: українській і англійській. Написано безліч рецензій, статей, розвідок, досліджень, наукових більших праць. Більшість з них — тематика українська, але є багато праць і з порівняльної літератури, а серед них така цікава праця англійською мовою як «Ернст Гемінгвей в українській літературі». У цьому підрозділі Яр Славутич подає назви либонь усіх більших наукових своїх писань, надрукованих українською, канадською й чужою пресою. Його наукова діяльність була тісно пов'язана з викладанням в університеті, саме завдяки цьому, він міг особливо багато зробити для поширення української літератури: «У Канаді я перший порушив у викладах творчість українських письменників, що жили й діяли на Американському континенті... Ставши головою Осередку НТШ на Західню Канаду, я zorganizував дослідження канадської літературної україніки»

(стор. 90). Цей підрозділ виинятково цікавий не лише підсумком великого наукового дорібку Яра Славутича, але ще й тим, що він поданий на тлі динамічного руху всього розвитку української науки в галузі мовознавства, літературознавства й взагалі українознавства в Канаді. Зустрічаємо багато імен видатних науковців, назви збірників, видань, праць і т.д., що тісно сплітаються в один велетенський здобуток наших науковців.

Скажу за Яром Славутичем: «Якщо б мене хтось поспитав, чим він найбільше причинився до української культури, то я без вагання відповіла б — поетичною творчістю». Прийде інша доба — напишуть інші підручники, напишуть ще ґрунтовніші наукові праці, зміниться громадське життя, а поетичними збірками Яр Славутич піде у віки української культури. Він належить до найбільш національних зарубіжних поетів. Його слово, його муза «не лукавила», не шукала легших шляхів у поневолену Україну, тому його не друкували там, може скоро й не надрукують, але прийде час коли в Україні його ім'я буде між найславнішими зарубіжними поетами і між першими своїм національним звучанням. (Дещо уже друкують — Ред.)

Чомусь Яр Славутич у книжці мало насвітлив якраз свою поетичну творчість. Правда, названо збірки поезій, нагороди за них, признання, як і коли були видані, але було б куди повніше, якби було ілюстровано думками критиків, як це подекуди зроблено з науковими писаннями. До речі, автор навіть не назвав більші критичні праці, хоч як ні один сучасний письменник, він широко опрацьований критикою. Для спогадів було б це дуже цікаво, для дослідників ще цікавіше.

Особливо ж позитивним є те, що на сторінках 118-128 окремим оглядом подано імена всіх перекладачів його поетичних творів на різні мови. Підсумок справді захоплюючо — вражаючий. Вже є друковані переклади на англійську, німецьку, французьку, еспанську, російську, малярську, польську, білоруську, литовську мови. Є переклади також на хорватську й португальську, але ще не друковані.

Розкриття Великого голоду 33 року та особиста участь автора у цьому, займає у книжці місце не так велике сторінками, як дуже яскраве. Яр Славутич ніс на собі обов'язок громадянина й нащадка родини Жученків, який поклав на нього рідний дід як тестамент: розказати світові про жадливий злочин вчинений над українським народом, а його жертви лишити свідками у віки.

Другий розділ книжки під назвою «Багатокультурність» охоплює ту невсипущу працю громадських будівничих, що так врожайно проявила себе за останні кілька десятиріч. В коротких підрозділах, автор говорить про різні організації: громадські, професійні, мистецькі, літературні, про українську мову в провінційних школах, про музеї, окремих мистців, включно з короткими біографіями, про український прапор над Едмонтоном. Ми знахо-

димо імена дуже відомі й імена отих трудівників, які не виходять на широку українську арену в діяспорі, але саме вони чи не найбільші будівничі всього нашого національного життя. І в цьому велика заслуга автора. До того, книжка багато ілюстрована фотознітками.

Що автор міг би був і не давати до книжки, а це: «Помста ковбасника» — через недоречність та «Як я «образив» Шевченка» — автор просто не має рації.

Книжка написана добрим журналістичним стилем: підкреслення важливого й для всіх цікавого, гарна мова, легкість розповіді, вмiла подача матеріалу.

Роблячи ретроспективний огляд свого життя та праці, намагався автор, на сторінках поміркованої розміром книжки, охопити всю свою діяльність та чимало світлого й болючого пережитого. І треба сказати, задум осягнуто. А крім того, він дав себе відчутти й сприйняти як національно наснажену ідейну людину. У моїй літературно-критичній праці «Поет на етапах життя», я схарактеризувала Яр Славутича так: «динамічний у дії, наполегливий у праці, несхибний у меті, невгомний, спраглий охопити оком і збагнути розумом увесь світ, пізнати його вартості, пізнати скарбниці світової культури, переосмислюючи їх на ґрунті своєї української, а по складу душі...ліричний з туго любов'ю налитими жилами до своєї землі». Такий образ виступає і з цієї книжки, лиш треба додати ще основне, а саме — мету, яку поставив перед собою Яр Славутич: все, що в його силах інтелектуальних, творчих, організаційних віддати для української культури в широкому розумінні цього слова. Він слушно й заслужено називає себе в книжці **УКРАЇНІСТОМ**.

ОЛІМПІАДА 1996 РОКУ В ТОРОНТІ Й ОКОЛИЦЯХ?

(Канадська Сцена) — Якщо 26-ті Олімпійські Ігри 1996 року відбудуться в Канаді, то Торонто отримало б 3,500 одиниць доступного житла. Така заява була зроблена на недавній прес-конференції Полом Гендерсоном, головою Торонтсько-Онтарійської Олімпійської Ради (ТООР). Це група, яка намагається переконати членів Міжнародної Олімпійської Ради (МОР) голосувати за Торонто, як місце проведення наступної Олімпіади.

Гендерсон сказав, що ТООР була одногосно за побудову Олімпійського Селища (щоб розмістити 15,000 атлетів) прямо в центрі Торонто, біля озера і на площі, що належить CN. Відділ нерухомого майна залізничної компанії підтримує також цей проєкт. Частина коштів була б оплачена організаторами Ігор — приблизно \$75 мільйонів. Після Олімпіади це селище було б передане Торонтонській харитативній житловій корпорації.

Подібні узгодження були б зроблені в Гамільтоні і Маркгамі щодо селищ для мідії та родин атлетів.

Називаючи весь Олімпійський комплекс «надзвичайною спадщиною» для Торонто, Гендерсон сказав, що плани ТООР будуть подані до уряду до 1 лютого ц.р. 18 вересня ц.р. на зборах МОР в Токіо буде оголошено всьому світові, яка країна буде приймати Олімпіаду 1996 р.

Ф. МИКОЛАЄНКО

НА ЗАХИСТ БОЖОЇ КРАСИ

Експерти в літературі й мистецтві твердять, що оцінити той чи інший твір можуть тільки фахові критики, бо тільки вони здібні бачити прекрасне і тому їхній вирок остаточний і навіть скарга до Бога не pomoже.

Погоджуюсь що до оцінки вартості, при умові, що критик чесний, невідкупний і сам посідає Божу іскру творчості, без якої ніякі наукові титули не мають вартості. Що до смаку, зору, слуху та відчуття і впізнання прекрасного й бридкого, милозвучного й подразливого, то кожна неушкоджена людина не позбавлена Божого дару і скільки б їй експерти не товмачили, що курка співає краще ніж соловейко, а смітник виглядає краще ніж клумба квітів, повірити в те можуть тільки диваки.

Наші бабусі не тільки не знали про літературні стилі та техніку віршування, а навіть читати не вмiли, але вслухуючись у читання Кобзаря, жили в ньому й раділи разом з поетом. І через сотні літ наші нащадки з будь-яким рівнем освіти будуть сприймати поезію Шевченка, Франка, Л. Українки та інших здібних і чесних авторів з таким же захопленням, чуттям і поривом. А в кого викличе смуток чи радість, чи якийсь порив вихвалювана деякими критиками «поезія» на зразок —

Світа. Конини волокнистий дах

От-от чола, — й на друзки — льоду вежі.

В думках відлунює — по крихті — неба важіль.

Із-під сувоїв плину кожен вдих...

або

бг

гб

оз

зо

ас

іс

ос

оссосородон

— це нагадає спробу первісної людини комунікуватись і за це критики призначають першу нагороду!

Кому й для чого це потрібне? Очевидно тільки для снобів, які зібравшись десь у каварні, можуть хвалитись своїм хистом.

Ми ще не такі вбогі, щоб не мати справжньої духової поживи. Візьміть будь-котрий вірш Симоненка, або ближчих нам територіально поетес, як Ганна Черінь та Віра Ворскло. Прочитайте віршований роман «Слова» першої з них. Там немає модного й «обов'язкового» удаваного патріотизму — там кожне слово має власну душу й кров, зрозуміле, чисте, як сльоза, правдиве, як буття, і все те майстерно вбране в ритміку, зовнішню і внутрішню, рими, алітерації й повторення голосівок, а то й цілих складів. Не бракує там порівнянь, метафор, лун. І все те на належних місцях, як ранги при війську. Все те грізне й незламне, як сильна армада в наступі.

Леся СТАДНИЧЕНКО

ЩО МИ БАЧИЛИ І ПОЧУЛИ В УКРАЇНІ

(Продовження з попередніх чисел)

З Харкова їдемо автобусом по хвилястій рівнині, минаємо острови зелених дібров, безконечні поля — деякі уже заорані, блистять у сонці алмазом чорнозем. Палахкотять лани золотих соняшників, вертаються річки, замаянні вербами, синіють ставки. Минаємо глибокі яри — у ярах чагарники, біжуть кудись долиною стежки. Усюди тополі — неймовірно високі, величні, густолисті — виструнчилися, наче б дійсно стали тут на сторожі. Широким шляхом — харківським шосе в'їжджаємо до Полтави.

ПОЛТАВА

Для кожного з нас слово Полтава звучить по-особливому — вона серце України. Наш готель на окраїнах міста, далеко від центру. Наш гід родовита полтавка, зараз же по перекусці бере нас на прогулянку. Спершу на високу Іванову гору, щоб ми могли з неї добре розглянутись. Перед очима весь поділ міста, справа тиха голуба Ворскла. Притулився у долині до гори, сумно, ніби шукаючи опіки, собор Христовоз-

На закінчення хочу сказати кілька слів про щасливіших діячів культури — художників та скульпторів.

Ці щасливіші, бо клієнт (зокрема лінивий) не мусить витрачати час на читання та вдумливість. Як закортить йому оздобити свою фортецю чимсь показним і небуденним, — він тільки гляне і вже знає, що йому до вподоби. Може мистець на тому й не заробить, але хоч за матеріал гроші вернутися. Він не мусить видавати великі тисячі на друк свого твору, як письменник, а здебільшого 50-100 дол. покривають всі його видатки (та ще стільки за рамку). Йому не треба знати чужих мов (ні навіть рідної) щоб знайти клієнтів усякої раси й національності. Треба тільки вміло підібрати мотив, або хоч назву твору.

Якщо він захоче блиснути модернізмом — тут, мені здається, назва відіграє всю роллю. Матеріалу на модерну скульптуру він знайде досить на суспільному смітнику. Всадивши поламану борону в бетон, треба її назвати «Страсний Суд», або «Голгофа» чи «Прамати Ева». Ці назви відомі в усім світі і це гарантує багатого покупця, як не з Бразилії, то з Австралії чи з Африки. Без вдалої назви бізнесу не буде, ваша рогатка залишиться рогаткою і з таким же успіхом її можна назвати «Вівчарем» чи «Конокрадом», але хто те купить?

В модерному малярстві найпопулярніші червоні й чорні клякси. Але щоб здобути нагороду — треба знайти відомого критика, який (за добрі гроші) оспіває й обожнить ваш твір.

Читаєш і дивиєшся — звідки у ніжного сотворіння — жінки — стільки грізної динаміки, що навіть посивілого пенсіонера пориває до змагу. Ти живий доки ти борешся. Інакше — ти мертвець.

Я не вибирав найкращу з поем Ганни Черинь — те мабуть було б мені не під силу — я просто відкрив сторінку і попав у полон.

Віра Ворскло — інший темперамент — інший стиль. *Чиста і Жертвенна Любов* — її рушійна сила і мета. Любов дитяча, юнацька, родинна, материнська й досмертна до рідної краси і волі. Половинчастої й облудної любови вона не терпить. У поетеси є стільки тієї любови і сили, що вона кидає виклик всьому потворному, зрадливому й підступному та сприймає удари не вгущись. Для прикладу можна взяти вірш «Наші кайдани», або «Релігія мусить служити народу».

Згадані вище тільки окремі зірки великого українського сузір'я, на яких зупинився мій зір. Перелічувати їх усіх та вимірювати їхню потужність я не маю наміру, бо ж це не конкурс. Я лиш хочу сказати, що нам не бракує справжньої поезії, а було б її надто більше якби ми її навчилися цінити, і немає ніякої потреби мавпувати чужі пририси підсвідомо.

Зматеріялізований і ожирілий чужий світ буквально казиться. Все є, бракує тільки слави! Неспроможний створити щось цінне — створи найбільшу глупоту і про тебе знатиме світ!

Ми вже глупот натворили досить протягом безславної історії і більше й новіших нам не під силу зносити. Нам мудрости! Мудрости! І вона в нас є, але потоптана.

На батьківщині дехто отримує від влади гонорари, дехто тюремні терміни, а в діяспорі ні того, ні другого. Працівники пера — творці української духовости тут віддають свій труд за дармо, ще й мусять десь заробити собі на хліб насущний та на видання творів, якими люд наш не цікавиться.

Без духової поживи ми стали лінивими жирними моржами з одним призначенням. Щоправда, ми ще молимося, щоб і по смерті бути вічними моржами. Ось до чого довели нас чужі доляри й чужі моди. Ніби й різниці між нами ніякої, а вона незмірна. Різниця та, що чужинці мають свою хату, свою силу й волю і тому можуть дозволити собі на глупі витребеньки, а ми у них — беззахисний погній. Нас використають і викинуть, або засудять.

Доляри нам теж дуже потрібні, тільки не на те щоб ними душу гріти та спати на них. Потрібні вони для утвердження нашої мудрости, а з нею і власного місця під сонцем.

Може якраз заради отих долярів дехто з наших поетів «змодернізувався», бо для нас як не пиши — тільки сам читатимеш, а чужинці падають на все дивацьке, досі небачене. Нехай тим модерністам Бог щастить! Тільки навіщо передруковувати те в українських збірниках? Хтось може хоч з почуття обов'язку видати на те кілька долярів та ще й захворіє.

ЗДАЛЕКА І ЗБЛИЗЬКА

Леся СТАДНИЧЕНКО

ЩО МИ БАЧИЛИ І ПОЧУЛИ В УКРАЇНІ

(Продовження з попередніх чисел)

З Харкова їдемо автобусом по хвилястій рівнині, минаємо острови зелених дібров, безконечні поля — деякі уже заорані, блистять у сонці алмазом чорнозем. Палахкотять лани золотих соняшників, вертаються річки, замаяні вербами, синіють ставки. Минаємо глибокі яри — у ярах чагарники, біжуть кудись долиною стежки. Усюди тополі — неймовірно високі, величні, густолисті — виструнчилися, наче б дійсно стали тут на сторожі. Широким шляхом — харківським шосе в'їжджаємо до Полтави.

ПОЛТАВА

Для кожного з нас слово Полтава звучить по-особливому — вона серце України. Наш готель на окраїнах міста, далеко від центру. Наш гід родовита полтавка, зараз же по перекусці бере нас на прогулянку. Спершу на високу Іванову гору, щоб ми могли з неї добре розглянутись. Перед очима весь поділ міста, справа тиха голуба Ворскла. Притулився у долині до гори, сумно, ніби шукаючи опіки, собор Христовоз-

На закінчення хочу сказати кілька слів про щасливіших діячів культури — художників та скульпторів.

Ці щасливіші, бо клієнт (зокрема лінивий) не мусить витратити час на читання та вдумливість. Як закортить йому оздобити свою фортецю чимсь показним і небуденним, — він тільки гляне і вже знає, що йому до вподоби. Може мистець на тому й не заробить, але хоч за матеріал гроші вернутьсЯ. Він не мусить видавати великі тисячі на друк свого твору, як письменник, а здебільшого 50-100 дол. покрийють всі його видатки (та ще стільки за рамку). Йому не треба знати чужих мов (ні навіть рідної) щоб знайти клієнтів усякої раси й національності. Треба тільки вміло підібрати мотив, або хоч назву твору.

Якщо він захоче блиснути модернізмом — тут, мені здається, назва відіграє всю роллю. Матеріалу на модерну скульптуру він знайде досить на суспільному смітнику. Всадивши поламану борону в бетон, треба її назвати «Страсний Суд», або «Голгофа» чи «Прамати Ева». Ці назви відомі в усім світі і це гарантує багатого покупця, як не з Бразилії, то з Австралії чи з Африки. Без вдалої назви бізнесу не буде, ваша рогатка залишиться рогаткою і з таким же успіхом її можна назвати «Вівчарем» чи «Конокрадом», але хто те купить?

В модерному малярстві найпопулярніші червоні й чорні клякси. Але щоб здобути нагороду — треба знайти відомого критика, який (за добрі гроші) оспіває й обожнить ваш твір.

Читаєш і дивиєшся — звідки у ніжного сотворіння — жінки — стільки грізної динаміки, що навіть посивілого пенсіонера пориває до змагу. Ти живий доки ти борешся. Інакше — ти мертвець.

Я не вибирав найкращу з поем Ганни Черинь — те мабуть було б мені не під силу — я просто відкрив сторінку і попав у полон.

Віра Ворскло — інший темперамент — інший стиль. *Чиста і Жертвенна Любов* — її рушійна сила і мета. Любов дитяча, юнацька, родинна, материнська й досмертна до рідної краси і волі. Половинчастої й облудної любови вона не терпить. У поетеси є стільки тієї любови і сили, що вона кидає виклик всьому потворному, зрадливому й підступному та сприймає удари не вгущись. Для прикладу можна взяти вірш «Наші кайдани», або «Релігія мусить служити народу».

Згадані вище тільки окремі зірки великого українського сузір'я, на яких зупинився мій зір. Перелічувати їх усіх та вимірювати їхню потужність я не маю наміру, бо ж це не конкурс. Я лиш хочу сказати, що нам не бракує справжньої поезії, а було б її надто більше якби ми її навчились цінити, і немає ніякої потреби мавпувати чужі примхи підсвідомо.

Зматеріялізований і ожирілий чужий світ буквально казиться. Все є, бракує тільки слави! Неспроможний створити щось цінне — створи найбільшу глупоту і про тебе знатиме світ!

Ми вже глупот натворили досить протягом безславної історії і більше й новіших нам не під силу зносити. Нам мудрости! Мудрости! І вона в нас є, але потоптана.

На батьківщині дехто отримує від влади гонорари, дехто тюремні терміни, а в діяспорі ні того, ні другого. Працівники пера — творці української духовости тут віддають свій труд за дармо, ще й мусять десь заробити собі на хліб насущний та на видання творів, якими люд наш не цікавиться.

Без духової поживи ми стали лінивими жирними моржами з одним призначенням. Щоправда, ми ще молимося, щоб і по смерті бути вічними моржами. Ось до чого довели нас чужі доляри й чужі моди. Ніби й різниці між нами ніякої, а вона незмірна. Різниця та, що чужинці мають свою хату, свою силу й волю і тому можуть дозволити собі на глупі витребеньки, а ми у них — беззахисний погній. Нас використають і викинуть, або засудять.

Доляри нам теж дуже потрібні, тільки не на те щоб ними душу гріти та спати на них. Потрібні вони для утвердження нашої мудрости, а з нею і власного місця під сонцем.

Може якраз заради отих долярів дехто з наших поетів «змодернізувався», бо для нас як не пиши — тільки сам читатимеш, а чужинці падають на все дивацьке, досі небачене. Нехай тим модерністам Бог щастить! Тільки навіщо передруковувати те в українських збірниках? Хтось може хоч з почуття обов'язку видати на те кілька долярів та ще й захворіє.

Пам'ятник Т. Шевченкові в Полтаві.

движенського монастиря — пам'ятки українського барокко. Довідуємось, що на гору приходив часто Шевченко, будучи в Полтаві — малював тут багато, мислив, вів довгі розмови з друзями. На горі стояла споруджена в XI ст. фортеця, а поселення біля неї звалось спершу Лтавою. Недалеко, зараз же таки у півніжні гори стоїть наче казковий двір — меморіальний музей Івана Котляревського. Кругом зелено, пишно, цвітуть мальви, соняшники, — біля альтанки в якій радо пилав поет — колодязь. Вчувається пісня Наталки, козацький гомін, сміється їдко Енеїда.

Археологічні розкопки вказують, що біля Полтави і в цілій полтавській області ще у кам'яну добу жили люди — недалеко знайдено теж сліди перебування скитів — легендарний Гелон — форпост скитської держави її торговельний і культурний центр, у 6-5 ст. до Хр. про який згадує Геродот.

Обіцявши наші провідниці, що прийдемо ночувати до готелю, ми з дочкою залишились у місті. Вступили там до малої картинної галерії де якраз відбувалась виставка мистця Івана Новобранця. Його картини зображували жахливі події з часів голоду в Україні. У галерії було досить людно, переважали молоді люди. Нам радісно, що чуємо у Полтаві скрізь українську мову. Хоч і багато тут російськомовного населення — місто не втратило свого українського обличчя. Правда, мапа Полтави майже «бичує» нас назвами вулиць: Леніна, Дзержинського, Постишева, Паризької комуні, Розі Люксембург, Фрунзе. Здивованій провідниці ввечері заявляємо, що вранці на «прощу» до поля полтавського бою, не підемо. «Усі ж ідуть — а ви не йдете?» — каже.

Не знаю, справді чого ходять оглядати оте поле нашої неслави, слухати й дивитись як глумляться над нами... Раненько ми зустрілись зате з полтавськими неформалами членами РУХ-у, Товариства оборони спадщини і української мови. «Ще від учора ждали вас — кажуть нам, — живемо як у «міху» — так хочеться зустріти людей, розказати...» Розказують про масові демонстрації у місті під час ганебного цирку, — святкування перемоги над Шведами і «зрадником Мазепою». З'їхались тут люди майже з усієї України

— Одеси, Запоріжжя, Вінниці, Києва — робітники з далекого Донецька... Їх розганяли, били, арештували. При дорозі, що веде до Петрових редут — лежали «хрестом» люди. Полтавці розвішували плякати у місті — звернення до земляків, часто писані ручно. У них немає машинок до писання, копіювання, немає стрічок, немає паперу! Довгу статтю про Мазепу в київському журналі «Україна» переписували у Полтаві ручно. Люди, які її прочитали, робили те саме — копіювали, передавали другим. На демонстрації хтось підніс синьо-жовтий прапор, за ним виріс понад голови другий, третій... Опричники кинулись відбирати, в'язали людям за плечима руки.

Як і в інших українських містах, існує у Полтаві товариство допомоги безробітним і «штрафованим» за вільнодумство. Товариство опікується людьми, яких звільняють з праці, студентами, яких звільнили з університетів, і родинами арештованих. Грішми допомагають платити «штрафи». Грошеві кари накладає влада часом дуже високі, навіть такі, що перевищують однорічний заробіток людини. Товариство «Милосердя» у Полтаві допомагає постійно переселенцям-біженцям з Чорнобиля. Вони живуть у жалюгідних умовах — по дві сім'ї в кімнатах, держава їх майже виреклася. Часто хворіють дорослі і діти — немає для них лікарської опіки.

Великим святом для мене було оглянути полтавський краєзнавчий музей, приміщений у будинку колишнього губерніяльного Земства, де було йому відступлено у час його «народження» 1891 р. три малі кімнати. Згодом у новому будинку Земства, спорудженому на місці старого у 1908 р. дано музеєві уже весь третій поверх. У 1920 р. музей дістав цілий будинок на власність. Він ріс і багатів від часу свого існування завдяки жертвенності українських філантропів, докколишніх дворян, багатих і звичайних громадян Полтавщини. Його плянівникам — будівничим вдалося створити знаменитий архітектурний ансамбль в якому поєднані традиції нашого будівництва — з багатьма формами й елементами народного мистецтва — в тому дерево-різьби, кахлі з українськими візерунками і поліхромної майоліки декоративного розпису.

Головним автором плану спорудження будинку був полтавець архітект Ширшів, — за архітектурне оформлення екстер'єру й інтер'єрів був відповідальний Василь Кричевський. Стінні розписи виконали С. І. Васильківський і М. С. Самокиш, декоративні роботи з дерева — брати Юхименки. Музей був знищений доценту під час війни і відбудований полтавцями на підставі старих фотографій, малюнків і оцілених чудом плянів архітектів. У музеї можна оглянути понад 180 тис. експонатів, унікальних документів, фотографій, археологічних колекцій, творів літератури, живопису, скульптури, скарби нашого народного мистецтва. Він має три головні відділи: історично-археологічний, природничий і відділ мистецтва.

Напроти музею у парку стоїть дуже оригінальний пам'ятник Шевченкові. В один потужний масив-педестал гейби зрослися гострі скелясті верхів'я. Високо на верху у задумі, скорботі і як видається у гніві велична постать Шевченка. Не можна не впізнати задуму творця пам'ятника, Грузина — Кавалерідзе. Мабуть, добре він був ознайомлений і зворушений до глибин душі поемою «Кавказ»...

У Полтаві є одна діюча церква. Це Спаський собор при Жовтневій вулиці, збудований 1704 р. Не змогли увійти — собор був у той час закритий.

У крамницях товару мало, як і всюди — більше добра на базарах. Можна купити багато дарунків у крамницях зі «сувенірами» — килимів, вишивок, опішнянської кераміки, цілющих зел, якими славиться ціла Полтавщина.

Оглянути меморіальний музей Панаса Мирного, було для мене теж незвичайною подією. Поїхала туди уже автобусом з нашою групою туристів, яких випадково зустріла біля великого, прекрасного театру ім. Гоголя у центрі міста.

Гарний дуже дім-дворик у саду нашого відомого патріота — письменника. Цікаво було дізнатись зі старих портретів, знімок, документів розвішених по стінах, приміщених у габльотках, що тут зустрічались численні «світоші» нашого літературного і мистецького світу ще при кінці XIX і початку XX ст. — Михайло Коцюбинський, Старицький, Стефаник, Хоткевич, Кропивницький, Л. Українка, Ол. Пчілка, Занковецька, Хр. Алчевська і інші...

Полтавщина викохала багато знаних письменників, учених, музик, акторів. Москва черпала тут захланими долонями наші таланти, присвоювала... З Полтави походив геній «російської» музики Чайковський. Його давнє родове прізвище було Чайка. З новіших і сучасних полтавців майстрів слова варто згадати Вишню, Головка, П. Загребельного, О. Гончара, Б. Олійника, драматурга Коломійця. Жив і творив у Полтаві Шолом — Алейхем. У Полтаві народився теоретик космічних польотів Ю. Кондратюк і один із перших космонавтів в СССР Г. Береговий.

Ми їздили теж до Решетилівки — центру килимарського промислу на Полтавщині. Ткають там багато килимів орнаментально-тематичних. За технікою виконання — килими є безворсі і ворсові. Ми були захоплені незвичайною гамою кольорів вовняних ниток, яких вживають при тканні килимів. Придивлялися до вправних ткаль, що працювали при верстах... Крім традиційного килимарського промислу, у цілій Полтавській області дуже розвинута нафтова, хемічна, гірнича й автомобільна промисловість.

Важко було залишити миле, гарне місто.

До побачення, Полтаво — спасибі за хліб і сіль, добре слово.

У вас і в нас хай буде гаразд!

Вечірнім спальним поїздом від'їхали до Києва.

(Закінчення в наступному числі)

В ЧІКАГО СТВОРЕНО ТОВАРИСТВО СПРИЯННЯ РУХ-ові

В Чикаго існувала ініціативна група сприяння РУХ-ові в Україні. Вона влаштувала ряд успішних виступів осіб, пов'язаних з РУХ-ом та збрала коло 34 тисяч доларів. Установчі збори відбулися 30 грудня на яких вибрано коло 80 осіб до управи товариства сприяння РУХ-ові. На голову вибрано Богдана Ткачука, а заступниками є Василь Маркус, Святослав Личик, Василь Трухлий, Ахіль Хрептовський та Дарія Ярошевич. Секретарі — Зена Бігун та Дора Турула, скарбник — Іванна Гарасовська.

Комісії вибрано сім: фінансова, організаційна, імпрезова, економічна, референтура зв'язків, преси та інформації та контрольна. Головами комісії є: Ярко Ганкевич, Іванна Горчинська, Оріся Гарасовська, Олег Сацюк, Юліян Куляс, Олексій Коновал, Мирон Куропась та Пилип Демус. Товариство є громадською організацією, яка має зібрати фонди щоб помагати жертвам Чорнобильської катастрофи, Українській Гелсінській Спілці, Товариству української мови, українським школам та всім тим, що спрямовуватимуть український народ до самовизначення і добробуту України. Товариство Сприяння РУХ-ові є в системі СКВУ і закликає українську громаду Чикаго, що бажає допомогти українському народові бути господарем на своїй землі, ставати членами РУХ-у в Чикаго та складати свої пожертви на РУХ в касі «Самопоміч» і «Певність».

О. К.

ГЕТЬМАНСЬКИЙ ДАР

ЄРУСАЛИМ — місто відоме, мабуть, у всьому світі, а особливо близьке воно віруючим християнам. Тут-бо в соборі Господнього Гробу відбуваються містерії, які наближають паломникам з усіх закутків земної кулі атмосферу чуда, що сталося тут, «в третій день по писанію». Єрусалимський собор відзначається особливостями, які чинять з нього найперший і найбільш почитаний християнський храм у світі, бо його мури обіймають безліч місць, пов'язаних з особами і фактами, відомими з Біблії. Суцільний прозорий велетенський купол прикриває священну гору Голгофу, де видніє щілина, в яку, — згідно з переказом — був застромлений хрест з розп'ятим на ньому Спасителем; за Голгофою — провалля, в якому за почином Олени, матері першого християнського імператора Нового Риму Костянтина, віднайдені оцей Чесний або ж Живоотворящий Хрест: далі видно мармуровий «камінь помозання», тобто місце, де мертво вже Ісусове тіло приготувляли до похорону, намастивши його пахощами та загорнувши в плащеницю, а також капицю з черепом Адама, «праотця роду чоловічеського», згодом усипальниці єрусалимських царів. Крім цього, тут міститься велика кількість всіяких інших капиць, господарями яких є християни різних обрядів, а посередні стоять два великі собори — католицький та православний — і в решті «святая святых» цього величавого комплексу — печера Божого Гробу, де було похоронене тіло Ісуса.

Мало кому відомо, що у вітварі православного собору, католикону, як його тут називають по-грецьки («католикос» — це той, хто славить Бога «правдиво», тобто «православний»), серед різних численних скарбів зберігається антимінс (плащениця) — цього українського гетьмана Івана Мазепи єрусалимському патріархові.

На срібній блясі вигравіровано сцену «покладення до гробу»; розмір бляхи — 106 x 83 см. Для більшої тривкості прикріплено її до дерев'яного пластику... Вся ця композиція обведена делікатною гравірованою рамкою.

Над рамкою посередині зображений Нерукотворний Спас; по його боках — чаша й глечик для вина — символи святого Причастя. Під рамкою внизу — герб Гетьмана Івана Мазепи, тобто хрест з місяцем-молотком та шестикутною зіркою, на хресті вирито літери: «М (азепа) ІВА (Іоанн) Г (етьман)».

Довкола центральної композиції, між фантазійним орнаментом на золотому тлі, представлено предмети Страстей Господніх: драбину, молотки, спис, ліхтар, терновий вінок, знаряддя бичування, хітон, калитку з тридцятьма срібляниками тощо. В чотирьох наріжних кутках розміщено символи євангелістів: голови орла, лева, бика й ангела. Зовнішня рама плащениці оброблена тонким граверським «плугом».

Вздовж сцени «покладення до гробу» тягнуться два написи. Вгорі читаємо: «Подаянієм Ясновелможного Его Мости Пана Іоанна Мазепи Росского Гетмана», а внизу латинською мовою: «Sumpti Illustrissimi Domini Ioannis Mazepae ducis Rossae» (помилка в прізвищі Мазепи!).

В усій композиції антимінсу виразно помітний італійський бароковий характер. Те, що митець, який її виконував, був, правдоподібно, італійського походження, потверджує неточне знання ним прізвища замовника, відомого чи не в більшості європейських країн мецената мистецтва й покровителя наук, в тому й художніх. За часів гетьманування Івана Мазепи на Україні побудовано велику кількість величавих, багатоприкрашених церков і монастирів, а також світських репрезентабельних будинків та храмів науки, розвинулася художня творчість і письменство, в яких виявилися риси, притаманні стилеві італійського барокко, але змодифіковані згідно, з дещо відмінним, витонченим смаком українських митців.

Дар гетьмана Мазепи для єрусалимського собору — це безцінна пам'ятка, яка не має багато собі рівних, як під мистецьким оглядом, так і вартості шляхетних металів, з яких його виконано. «Гетьманський антимінс» вживається тільки під час найважливіших церковних свят; тоді кладуть його на престолі і ставлять на ньому Святі Дари. Антимінс Івана Мазепи був вперше описаний князем Олександром Дабижею в журналі «Кіевская старина» (№ 12 за 1893 рік).

Ірина Богун

ЗАСЛУЖЕНЕ ВШАНУВАННЯ АРХИПРЕСВ. ДМИТРА І ДОБРОДІЙКИ МІНОДОРИ ФОТІЙ

Хоч святкові бенкети, влаштовувані з різних нагод чи просто так собі, стали вже буденним явищем серед нашої розбагатілої й самовдоволеної громади, про один з таких бенкетів не можна не згадати на сторінках журналу.

Маємо на увазі Бенкет для вшанування широковідомого й популярного отця архипресвітера Дмитра і його дружини добродійки Мінодори Фотій, що відбувся в суботу, 3-го березня 1990 р. в заповненій великій залі Осередку Культури св. Володимира, на оселі «Київ», в Оквіл, що біля Торонто.

Отець архипресвітер Дмитро Фотій, народжений 1912 р. на Буковині, після закінчення богословської освіти в Чернівецькому університеті й свого висвя-

чення в 1935 р. виконував гідно душпастирські обов'язки у різних буковинських парафіях, а після війни, аж до приїзду в Канаду в 1948 р. був настоятелем у Лексенфельді й Адміністратором Української Автокефальної Православної Церкви в Австрії.

Прибувши до Канади, о. Дмитро обслуговував короткий час округу Смокі-Лейк, а від 1950 до 1978 року був настоятелем великої катедральної громади св. Володимира в Торонто, капеляном нашої молоді, частим репрезентантом УПЦ на різних форумах. Отець Дмитро має надзвичайно рідкісний проповідницький дар, завжди знав що, коли, кому і як сказати й за це шанували та шанують його всі. Він вінчав більшість наших теперішніх торонтських читачів, хрестив, навчав і вінчав їхніх дітей, тож і став, так би мовити, частиною їхнього життя.

За весь той час добродійка Мінодори Фотій була промотором жвавого шкільного, виховного й культурно-громадського життя в Громаді, тож і не дивно що святковий бенкет підготували і переважно заповнили залю їхні вдячні вихованці. Їм і належиться подяка за цю імпрезу, яку звеличили своєю присутністю в заступстві Владики Василя — Голова Консисторії УПЦК о. д-р Степан Ярмусь і Владика УКЦ Ізидор Борецький.

Сподіваємось, що «Нові Дні» присвятять своїм давнім уважливим читачам о. архипресвітерові Дмитрові і добродійці Мінодори Фотій та їхній благодійній діяльності окрему ширшу статтю.

М. Д.

ЗБІРКА ПОЕЗІЙ С. ГОРДИНСЬКОГО

Святослав Гординський. «Поезії. Вірші оригінальні і перекладні.» Видавництво «Сучасність», 1989, 447 стор. Обкладинка автора, тверда оправа, безкислотний папір, ілюстр. ISBN 3-89278-022-6 Ціна: 25.00 ам. доларів.

Наша найновіша збірка — вибір поезії Святослава Гординського, — містить п'ятнадцять циклів віршів та численні переклади з творчості неукраїнських поетів.

Книжка ілюстрована фотографіями — репродукціями авторових і інших мистецьких творів, обкладинок з раніше опублікованих його збірок, знімками з родинного альбома.

«Поміщені в цьому томі поезії є з оригінальних поетичних писань автора, виданих окремими збірками від 1933 року до переїзду в Америку 1947 р. [...] А втім, чимало віршів у цьому виданні появляється в новій редакції. [...] Одним з важливих критеріїв вибору був погляд, чи якийсь вірш з-перед кількох років витримав пробу часу і чи він доходить незмінно до свідомості й відчуття сучасного читача.

...Серед перекладів є кілька таких, які вже були зроблені іншими поетами; наші поетеси тут з бажанням передати такі твори ще ближче до їх оригіналів з погляду формального і поетичного звучання (із «Після слова від автора», стор. 443).

Книжку можна набути в книгарнях, у Видавництві «Сучасність» чи в його представництві в США:

В Європі:	У всіх інших країнах:
SUCASNIST	Sucasnist/ Mr. Y. Smyk
Müllerstr. 33, Rgb.	744 Broad St., Suite 1116
8000 München 5	Newark, NJ 07102-3892
Tel.: (089) 26-37-73	Tel.: (201) 622-0545
Fax: (089) 26-58-89	Fax: (201) 622-1933

Неван ГРУШЕЦЬКИЙ

ЗЕМЛЯ І НЕБО

Така вже людська вдача, що більше вірить друкованому слову, аніж мовленому. Не кажу вже про новини, які передає телефоном кума, або через пліт сусідка; навіть слова дикторів по радіо (особливо, коли вони вам особисто знайомі), не мають такої ваги, як друковане слово. Але приходиться час, коли починаємо і в друкованому слові сумніватися. Буває так, що ви щось бачили і чули на власні очі й вуха, а тоді про це читаєте цілком інший опис у пресі.

Це стосується особливо описів імпрез. Звичайно ніхто не сподівається побачити в нашій пресі негативну критику, бо рецензенти не хочуть наживати собі ворогів. Ну, це ще можна обійти, хитро заховавшись за псевдо «присутній». Але кожна негативна критика, хоч яка оправдана вона б не була, є згори заборонена, бо критиковані артисти образяться і на громадську сцену вже їх більше ніхто й парою волів не затягне. Зате в другий бік, у хвалі, немає обмеження. Хвалити можна без усякої міри, що деколи й буває...

Розкажу вам про одну (фіктивну, звичайно) імпрезу в одному з наших скупчень на еміграції; скажім, Шевченківський концерт. Початок заповіджено точно на сьому вечора. Приходжу, як сказано, але й двадцять по сьомий ще нічого на сцені не діється. Люди ходять по залі, гомонять, полагаджують свої справи. Це запізнення напевно заплановане, щоб увести присутніх у святковий настрій. А може тому, що біля каси ще стоїть черга, а одинокий продавець квитків метушиться, як муха в окопі...

Тепер перекажу про все точно так, як я це бачив і чув. Отже, перш за все, свято відкрив якийсь чоловік в комбінезоні, що переставляв на сцені мікрофони і щось в них підкручував. Тоді виступив представник організаторів імпрези, який привітав духовні особи і шановних гостей, та пояснив, що вшановуємо Шевченка тому, що він має річницю народження і смерті. Цю тему поширив у своєму рефераті доповідач, називаючи Шевченка з великим пієтизмом Тарасом Григоровичем. Він також подав життєпис Шевченка за підручником для нижчих клас Рідної Школи і перерахував його найбільш відомі твори. Після реферату деклямував якийсь хлопчина, але тяжко було розібрати, що саме. Мабуть, вірш, присвячений Шевченкові, бо я зачув такі слова, як «шлява тгобі, бачку Тгарасє». Після другої стрічки затнувся; але багато людей цього, мабуть, і не помітили, а мама (чи хтось там) за ширмою скоро підповіла.

Контрастом до майже незрозумілої деклямації була наступна точка, коли виступила зі сольоспівом огрядна пані. Вона вважала, що чим голосніший спів, тим кращий, і завзято старалася заглушити другу пані, яка їй заважала, бринькаючи собі щось там у кутку на фортепіано. Її голос звучав би

сильно і без посилювачів навіть за милю від мікрофону, але вона стала так близько, що мало його не проковтнула. Нарешті мікрофон не витримав і почав свистіти — на кілька тонів вище. (Треба одначе признати, що люди від свисту стрималися.)

Була ще одна деклямація одної пані, яка говорила поему Шевченка голосно і без затинання, але її інтерпретація була така дивовижна, що навряд чи сам автор пізнав би свій твір. Я певний, що Шевченко це все розумів інакше... але, зрештою, може, він помилявся... Концерт завершився виступом чоловічого хору. Хористи були здебільша пенсійного віку, але давали зі себе все, що могли і ще трохи. Мою увагу прикував один повненький чоловік, який при фортіссімо так червонів, що я очікував, що от-от трісне... але цим разом якось обійшлося щасливо. Хор почав трохи не в тоні, але, щоб не порушувати гармонії, співав уже так до самого кінця.

Після концерту відбулась зустріч громадянства (неформально), у фойє, в туалетах, на порозі — де групки знайомих гуторили поки не повиключали світла. Молодих не було, бо не виступали. Ну, здавалось, звичайний собі концерт, як на нашій обставині.

І так концерт скоро забувся; аж раз через кілька тижнів бачу в нашій газеті великий заголовок: «Незабутній концерт». Підзаголовок: Чудова культурна імпреза надзвичайної ваги». (Між іншим, цю рецензію я зустрів пізніше в нашій провідній заокеанській газеті. Мовляв, нехай знають центри, як культурно живе провінція — і повчаться!) Ось кілька уривків з рецензії. «Надзвичайно цінний реферат на високому науковому рівні виголосив професор (такий-то), в якому перевів глибоку й ґрунтовну аналіз життя і творів великого поета.» Нічого собі, думаю; молодчина «професор», що так «науково» справився за десять хвилин з таким завданням! Далі: «Любов і пошану до Шевченка, яку плекає наша молодь на еміграції, виявив молодий декляматор, чудово передавши гарною українською мовою...» (Ага, я і догадувався, що то була українська мова, а тепер маю підтвердження.) «Перлиною цього висококультурного концерту був виступ нашої славної і всіма улюбленої співачки пані (такої-то), яка своїм чудовим голосом заворушила і зворушила присутніх.» (Ось чому я почувався як не свій і ворушився від незручності на крислі!) «Відома декляматорка, артистка (така-то) своєю високо мистецькою та оригінальною інтерпретацією Шевченкової поеми зробила на присутніх просто потрясаюче враження.» (Правда. Мене також потрясло від злоти, як вона передавала цю поему.) «Належним фіналом до цього прекрасного концерту був виступ нашої гордості — чоловічого хору, де співаки вповні виявили свій вокальний потенціал (пфуу... це правда!) і в героїчних піснях їх фортіссімо просто поривало до бою.» (І мене поривало, але я таки стримався.)

Прочитав я цю рецензію ще раз і ще раз. І точки здається ті самі, і виконавці ж ті; а концерт не той — цілком інший. Просто — земля... і небо!

ПОМЕР ПОЛК. ЮРІЙ АРТЮШЕНКО

Ділимося з читачами сумною вісткою, що 15-го лютого 1990 р. відійшов у вічність кол. полковник Армії УНР, абсолювент УТГІ, відомий громадсько-політичний діяч і журналіст, видатний член Організації Українських Націоналістів бл.п. інж. Юрій Артюшенко, народжений 15-го квітня 1899 р. в Котельні на Слобожанщині. Численним приятелям і однодумцям Покійного висловлюємо наше співчуття.

ПОМЕР ПРОФ. ГР. ЛУЖНИЦЬКИЙ

В суботу, 3-го березня 1990 р. помер у Філядельфії на 87-му році життя кол. професор історії української літератури Пенсільванського університету, письменник, театрознавець, журналіст, автор багатьох книжок і статей в українській пресі, кол. редактор газети «Америка» та інших видань бл.п. Григор Лужницький.

Великій родині Покійного висловлюємо наше глибоке співчуття з приводу болючої втрати.

ПОМЕРЛА МАРТА КАЛИТОВСЬКА

18-го січня 1990 р. у Парижі, Франція, відійшла у вічність сл.п. Марта Калитовська — колишня студентська активістка, поетеса, журналістка, перекладачка і співробітниця Енциклопедії Українознавства в Сарселі.

Б.П. ФЕДІР П. ПОДОПРИГОРА

З жалем і з сумом повідомляємо всіх читачів, що 21-го лютого 1990 р., після довгої недуги відійшов у вічність зразковий громадянин-патріот, провідний член УРДП і СУЖЕРО в Канаді Федір Петрович Подопригора — голова Канадського відділу Фундації ім. І. П. Багряного.

Ф. П. Подопригора довгі роки жив і належав до найактивніших українських громадян у м. Лондоні, Онт., а останньо жив у Міссіссага, що біля Торонто.

Дружині Покійного, дітям, внукам і всім його приятелям-однодумцям висловлюємо наше глибоке співчуття з приводу болючої втрати.

Вічною нехай буде пам'ять про Нього!

УВАГА!

Вже вийшла з друку у видавництві «Вільна Думка» прозова річ Юрія Буряківця, «Право на велику дорогу». Це друге видання цього цінного роману. Книга виправлена і доповнена, видана в твердій люксовій обкладинці, формату 9×11, стр. 318. Це обмежене видання в ціні 20 доларів можна замовляти у автора:

YURY BURIAKIWEC
77-13 170 STREET
Flushing, New York 11366
U.S.A.

Для всіх українців і їхніх родин
у скорботний час місце Вічного покою.

**ST. VOLODYMYR
UKRAINIAN CEMETERY**

**УКРАЇНСЬКИЙ ЦВІНТАР
СВ. ВОЛОДИМИРА**

в Оквилл, Онт.

- Щороку спільна молитва й окремі поминки за душі тут спочилих.
- Дбайливий догляд Адміністрації та запевнена майбутність відносим міністерством Провінції Онтаріо через т. зв. „Вічний Фонд Укр. Цвинтаря Св. Володимира“!
- Дві окремі Секції: УПА і Братства Дивізійників, прикрашені чудовими пам'ятниками.
- Порада і поміч в перенесеннях останків (праху) з інших цвинтарів-поховань!
- Ціни за місця-ділянки найнижчі в околиці! Добрий доїзд! Близький Дім Культури!
- За додатковими інформаціями просимо звертатися на число телефонів:

Години — 9:30 до 4:30 БЮРО — 827-1647
В наглій потребі до хати: 620-4953
ЛАТИШКО АНДРІЙ — адміністратор

**ЗБІРКА ПРАЦЬ ПРО
МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО**

Канадський інститут українознавчих студій повідомляє про появу книги п.з. *Morality and Reality: The Life and Times of Andrei Sheptyts'kyi* (Мораль і дійсність. Життя й доба Андрея Шептицького) за редакцією Павла Магочого. Андрей Шептицький (1865-1944), який понад сорок років був митрополитом-архієпископом Греко-католицької церкви в Галичині, був велетенською постаттю України ХХ століття. У книзі зібрано есеї, в яких уперше всесторонньо досліджено митрополита Андрея як владика церкви, богослова екуменіста, національного провідника й філантропа. Есеї зібрано в такі розділи: «Шептицький і політика», «Шептицький під час Другої світової війни», «Шептицький і релігія», «Шептицький і суспільство», «Шептицький і католики східного обряду закордоном» та «Шептицькіяна». В книзі подано хронологію його життя, понад 50 фотографій, три генеалогічні таблиці й дві карти. До книги написав передмову відомий історик церкви Ярослав Пелікан.

Книга *Morality and Reality* має 509 сторінок і її можна набути тільки в полотняній оправі за 44,95 дол. у таких фірмах:

КАНАДА
Richard Jones and Associates
10722 — 124th Street
Edmonton, Alberta
T5M 0H1

ЄВРОПА
Orbis Books
66 Kenway Road
London SW5 ORD
England

ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ

ЖУРНАЛ «БЕЗ ДАХУ НАД ГОЛОВОЮ»

В грудневому числі редактор журналу «Нові Дні» пригадав нам історію постання цього органу 40 років тому і процес його появи в постійній фінансовій кризі.

30 років тому в мюнхенській «Українській літературній газеті» появилася моя стаття «Мистецтво «без даху над головою» (передрукована в моїй книжці «Про речі більші, ніж зорі»).

В американському журналі «Vanity Fair», грудень 1989 р., є інформація про продаж журналу Енді Варголі (пам'ятаєте? Відомий мистець українсько-карпатського походження) «Інтерв'ю» за 12 мільйонів доларів. Новий власник Peter M. Brant

Ці три події-факти збігаються або виходять з одної точки: відсутність-присутність фондів. І ще одна інформація: щоденник «Свобода» за 25 квітня 1960 р. помістив відгук опонента на мою статтю, який пропонував українським мистцям «дах морального задоволення». Мені ніколи не пощастило купити фарби, полотно, папір, підрамники, рами, пензлі та інші потрібні професійні матеріали на паспорт з емблемою «морального задоволення». Може, «Нові Дні» матимуть кращі успіхи, купуючи папір, друк, поштові значки та інші матеріали за вказівками знавця «морального задоволення».

А тим часом — 12 мільйонів за непопулярний журнал, а популярний журнал у фінансовій кризі. Чому?

При першій аналізі вражає величина території й коло читачів (інші питання виринатимуть з часом). Логічно: «Нові Дні» повинні стати доступними масам читачів на Україні, в Польщі, Румунії, Росії і т.д.; читачі в Україні не потребують книжок передруків матеріалів з своєї преси, але вони хочуть більше, ніж «усну словесність» щасливіших сусідів, які одержали пересилку хусток з-за океану: в їхніх очах — ми є амбасадори нашої справи і правди.

Пройшовши країнами, про які вдома снувались лише «чутки», наш досвід інший. На наших очах творились чуда економіки доценту зруйнованої Західної Німеччини; на наших очах провінційальне американське мистецтво перетворилось у світову величину. І на наших позиціях відбуваються «чуда»; тут не місце все вираховувати, але маю під рукою список творів і видань Віри Вовк: 45 (поезія, проза, драматичні твори, переклади на українську мову і переклади українських творів на чужі мови). Очевидно, тут мова про 45 книг, у деяких з них багато кольорових репродукцій нашого образотворчого мистецтва, — це ж в наших умовах олімпійські досягнення! Про такі осяги Україна повинна знати, бо це буде сприятливим вітром для лету в майбутнє!

Наша найкраща культура твориться на непередбачених ланах (глянув на одну позицію в енциклопедії НТШ: о, леле — поплутана метрика (не древня), скорочені і невдалі інформації про факти (надіюсь, що це не є сигналом малої компетенції видання!)).

Хоч життя біологічно видовжується, — в іншому (духовому) вимірі воно швидко скорочується. Гніздовський намалював картину людини, яка потопає в морі книг — метаморфоза сучасного життя: ми всі (мистець мав на думці «книжкового моля») потопаємо в морі книг, журналів, концертів і платівок, музеїв і виставок «на кожну кроці»...

Такий журнал, як «Нові Дні», може дещо зарадити

теж цьому «потопові», представляючи у своєму форматі динамічні події і проблеми, цікаві там (на Україні) і тут.

Ю. Соловій, Рутерфорд

У Ваших думках багато цікавого, пане Маестро, але хто ж нині без доброго гонорару систематично представлятиме в журналі динамічні події і проблеми на належному рівні? І як донести «Нові Дні» до масового читача в Україні, коли традиційні цербери досі не допускають до них навіть головних редакторів центральних українських періодиків? Я вже й не питаю про те, звідки взяти фонди на ці додаткові значні видатки. — Редактор.

ЩЕ ПРО НАШУ ПИСЬМЕННІСТЬ

У журналі «Нові Дні» за місяць січень 1990 р. є обширна статейка Івана Безпечного «Кирило й Методій — основоположники слов'янської письменності».

Ось, що пише вчений:

Стародавні українські племена, що жили на території східної Європи, до X ст. не мали своєї азбуки, яка відповідала б фонетиці власної мови, не виробили вони також і літературної своєї мови, що вже мали деякі молоді народи Європи.

Поставлю питання нашому вченому нехай скаже, коли саме цей термін (ФОНЕТИКА) увійшов у закон, бо в ті часи, таким зворотом не послуговувались!

Хочеться запитати нашого вченого також, як це сталося, що він не згадав про «ВЛЕС КНИГУ», яка вказує на дуже старинне писемство наших предків. Мабуть, тому, що й всі інші вчені починають від того, що ми прийняли культуру «од Греков»...

Ромейці (греки) назвали наших пращурів *варварами*, і ми в це повірили, ще й знищили наші старі пам'ятки, щоб не дізналися хто наші були Батьки!

Хотів би звернути увагу нашому вченому — якщо він подорожував по Греції, то напевно бачив там множество всяких старинних пам'яток, як ось стоїть ні чоловік, ні баран, ні чорт, із півметровим половим предметом, і дреться вгору, та інші сороміцькі явища старої ромейської культури, які не стали знищеними. А наші, що не були аж такі сороміцькі (хоч би світовид) стали знищені і оплюгавлені. Чому?

Отже приходиться гадка: *Щоб поневолити народ, треба в нього вкрасти його минуле...*

За Іваном Франком, були ще й такі писемності, про які наш вчений чомусь не згадує: галицький рукопис (Клотца), рукопис Маріянський, рукопис Ассеманіанський. А культури, які сягають у сиву давнину, коли ще таких, як ромейці й на світі не було, от як культура ТРИПІЛЬСЬКА, ще давніша МІЗИНСЬКА та інші? І з сучасних розкопів в Україні вчені твердять, що були й ранні культури, 30,000 років тому.

Не було ще тоді ні Авраама, ні Ноя із його кораблем, а також не було й Мойсея.

Де саме починається культура даного народу, в тому числі і українського? Без дискусії, починається там, де немає чужого впливу, і от ті, що кричать, що ми прийняли культуру од Греків якраз мають той чужий вплив, бо звуть своїх прабатьків ПОГАНАМИ, цебто варварами.

Ю. Марчак, Англія

ВІДПОВІДЬ ВІРІ ВОРСКЛО ПРО БРАЗИЛІЮ

«Нові Дні» (в числі за січень ц.р.) помістили писання Віри Ворскло про Бразилію. Чіпляється авторка о. П. Бальцара, що писав у «Праці» (того ми не стрічали?) ніби селяни дістали землі на суму дві тисячі ам. доларів і не можуть її сплатити, бо там навіть у місті робітник заробляє на місяць лише 20 ам. доларів... Це неправда, бо мінімальна платня вносить півтори тисячі крузарів, тобто сорок доларів. Селяни на фермах цього року за збір фасолі платили денно по два долари, то виходило 60 доларів для рільного зарібника, а плянтатори ще більше. Мішок фасолі коштує 25 доларів, а ціна через дощі зростає до 40-50 доларів за мішок і то по 60 кг. Тут нема мішків по сто кілограмів, як пише всезнаюча авторка.

Червона земля є тільки на півночі Парани, де росте кава і в Місіонес в Аргентині. А тут, де живе і спомагає хліборобів о. Бальцар, земля чорна, місцями піскова. І цілком не дика. Про це переконалися студенти з Канади. Бодай би їх була запитала. Ділянки деяких наших невто-ропних людей викупили кауші, тобто італійці і німці з Ріо Гранде до Сул, і на цій землі нині красуються лани пшениці, сої, кукурудзи та інших продуктів. Хай приїде В. Ворскло і на власні очі це побачить.

Контракт на купівлю землі робиться офіційною мовою португальською, але люди є такі письменні, не можна їх так безлічно зневажати, що це тільки темна маса, як привиджується різним «приятелям» о. Бальцара та оо. Василян. Щодо того сплачування фасолею, то вже послачували такі, що дійсно роблять і совісні і тут ніхто з людей не кривдує, ті гроші з фасолі йдуть на купно землі новим безземельним кандидатам, хоч і тут є такі, що хочуть «священника обшахувати», як мені казали люди на оселі Кейммадас.

Земля тепер в Парані дорого коштує, але земля добра. Люди цього року збирали з десяти пшениці по 120 мішків і мають по 120 мішків фасолі. До ніякого комунізму тут не наближається, бо всі наші хлібороби голосували масово на Коллора. Прудентопільський повіт, де працює о. Бальцар, 80% голосував на Коллора, на праву... Хто казав, що земля не родить? Земля ще тут дуже родить і люди можуть жити добре навіть на 6-ох гектарах землі. Але тільки ті, що працюють і не лінуються. Бо тепер є багато лінохів, яким держава дає ділянки, вони зараз продають і знову робляться «безземельними», щоб ще раз отримати ділянку. На це вже звернула увагу бразилійська влада, вишукує таких та й назначає, щоб їм взагалі ніякої землі не дати, бо це попросту кримінальні типи. Чесні люди сплачують і знають дуже добре, що це допомога для інших, не для о. Бальцара. Але, на жаль, ті, що потраплять написати, що оо. Василяни за 50 літ не видали ні одного букваря та ні одної читанки, далі товчуть воду у ступі. Варто знати, що видано понад десять разів і то тиражем по десять тисяч!

Ніхто тут не проповідує «любови до ближнього», а йдеться про тих, які хочуть мати землю і раді ту землю оплатити. А ті, що не хочуть, то до о. Бальцара не йдуть і не мають чого нарікати. Теж казати, що люди не годні звести кінців, то неправда, бо ті, що працюють — мають і собі дають раду.

Ще раз радимо авторці того пасквілю приїхати до Прудентополя і піти та поговорити з тими, що їм набув землю о. Петро Бальцар та й перевірити на місці як справи стоять, а не баламутити суспільну опінію! Це не-

морально і злобно. Хіба боїтеся, щоб люди, охочі до праці не мали кусника землі для обробітки і гинули з голоду. Ми в «Праці» про комітет і набування землі не пишемо, бо це робимо приватно, без розголосу. Я також отримав був гроші з Америки, то їх віддав о. Бальцареві купити землю і тих грошей мені не звернули, бо це не мої гроші. Я тішуся, що хтось має де працювати. А виплатити повинен, щоб можна й другому зробити таку вигоду!

Прудентопіль, 7.2.90

о. Василь Зінько, ЧСВВ

ПОЕТОВІ З ЧОРНОБИЛЯ

Честь і хвала Вам за Вашу копітку працю на користь України та нас усіх, розсіяних по білому світі. 26 квітня — це день не тільки трагедії української нації в зв'язку з чорнобильською атомовою катастрофою. Це також день народження одного з наших найкращих поетів ХХ століття Юрія Буряківця, що народився і жив в дитячі та юнацькі роки в Чорнобилі.

Тому, щоб хоч скромно відзначити день його народження, пропоную для «Нових Днів» деякі з його ранніх поезій. Хай вони будуть як жмут достиглих колосків на могилу його матері Надії Васиївни, що відійшла з цього світу після зруйнування атомовою радіацією її чорнобильського вікопомного гнізда.

Долучую скромну пожертву на пресовий фонд «Нових Днів».

Дарія Бунт, Каліфорнія

65-ліття поета Юрія Буряківця сповнилося минулого року. В одному з наступних чисел «Нових Днів» надрукуємо більшу вибірку з його кращих поезій. — Ред.

КОРОТКО ПРО «НОВІ ДНІ»

... З приємністю читаю кожне слово, а особливо в теперішні часи, коли наша уява України, вільної і незалежної, стає з кожним днем більш актуальною. Держіть свій журнал, як і попередньо, виявом вільної думки всіх українців...

В. Марич, Едмонтон

**

...Засилаю передплату на журнал до кінця 1992 року, з часточкою на пресовий фонд.

Журнал дуже гарний, читається з приємністю, а часто й перечитується...

І. Юрченко, Онтаріо

**

...Моя внучка побачивши перший примірник «Нові Дні» запитала мене, чому NOWI пишеться з буквою «W», а не з «V». Вона каже, що в англійській мові «W» не звучить так як «V». Я відповів, що погоджуюсь з нею і треба запитати Редакцію: чому ви вживаєте в англійському перекладі букву «W», а не букву «V» — «NOVI DNI?»

Константин Дрю (Konstantyn Drew)

Ваша внучка має слушність. Правильно в англійській транскрипції треба писати «V», так як Ваше ім'я треба писати через «C», а не «K». Але «Нові Дні» почали виходити в Австрії, тому й залишилась у заголовку німецька транскрипція з дабл'ю. А зміна навіть однієї букви в назві пов'язана при реєстрації зі значними видатками — Ред.

ГОВОРИТЬ ПІДЛЯШШЯ

Білськ, 28 січня

Вельмишановні Земляки!

Від 1987 року виходить на Підляшші суспільно-культурний часопис «Основи». Заснований він був у цьому призабутному загалом української громади регіоні як перший і досі єдиний того роду часопис. З огляду на неофіційний характер і фінансові та технічні труднощі вийшло досі щойно три числа «Оснoв», в яких поміщено кілька десятків історичних та публіцистичних статей, літературних і образотворчих творів авторів з Підляшшя, України, Польщі, заокеанської діаспори.

«Основи» є часописом присвяченим передусім справам Підляшшя, Полісся та Холмщини — отже звертаюся до всієї української громади — передусім до уродженців цих земель — з проханням нав'язати співпрацю й надсилати всякі матеріали, пов'язані з їхнім минулим — спогади, фотографії та інші архівалії. Дозволять вони повніше описати недавнє минуле цих призабутних й постійно денационалізованих регіонів.

Нові умови суспільно-політичного життя в Польщі (м. ін. зношення цензури) дозволяють почати старання над створенням постійної редакції й офіційним видаванням часопису, а також створенням осередку дослідів і документації, який в своїх працях концентрувався б на цих трьох регіонах.

Всіх охочих нав'язати співпрацю, статі передплатниками та фінансово спомогати «Основи» просимо звертатися на адресу редакції. Гроші пересилати можна (наприклад, за посередництвом Peka Trading Comp.) на банкову адресу RBK, Bielsk Podlaski, nr. 370419, nr. konta 021021 — 152 — 001787, Jerzy Gawryluk.

Щиро дякую всім, хто хоче долучитися й допомогти в нашій нелегкій праці.

Адреса:

Jerzy Gawryluk
ul. Grzywaczewskiego 44
17-100 Bielsk Podlaski, POLAND

Головний редактор і видавець «Оснoв»
Юрій Гаврилук

ДВА ВИСТУПИ ДРАМАТИЧНОГО АНСАМБЛЮ МОЛОДІ «МУЗА»

Український Драматичний Ансамбль Молоді «Муза» з Торонто поставить у неділю, 29-го квітня в залі Української Православної Громади, 1000 Байрон Авє., в **Оттаві** п'єсу Стефанії Гурко «ПРИІЗД МАТЕРІ». Режисер — Михайло Гава. Початок о год. 3:30 по полудні.

В неділю, 13-го травня той же Ансамбль поставить у залі Інституту св. Володимира, 620 Спадайна вул. в Торонто прем'єру відомої комедії нашого славетного драматурга Миколи Куліша — «МИНА МАЗАЙЛО». Початок 2:30 по полудні і 7:00 год. ввечері. Квитки у книгарнях «Арка» і при касі в день виступу.

**

Біда, в кого жінка бліда. А в кого як калина, то й йому гірка година.

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „НОВИХ ДНІВ“

КАНАДА:

Семотюк Нюся і Ярослав, Торонто	\$50.00
Шелегон Юлія (у 40-ліття «Нових Днів»)	40.00
Н. Н., Гамільтон	40.00
Шанда Петро, Іслінгтон	33.00
Ткаченко Михайло, Торонто	30.00
Сойко Василь, Монреаль	25.00
Йова А., Стрітсвілл	10.00
Лека М., Торонто	10.00
Марич В., Едмонтон	10.00
Дзюбенко В., Ванкувер	5.00

С.Ш.А.:

Гладун Іван, Нарберт	\$40.00
Д-р В.Б. Возняк, Норд Ріджвілл	23.00
Пономаренко Іван, Клівленд	20.00
Коць М., Лексінгтон, Н.Й.	20.00
Булавицькі Олекса і Ніна, Міннеаполіс	20.00
Посипайло Марія, Форт Лавдердейл	17.00
Каранович Дарія, Ірвінгтон	12.00
Бунт Дарія, Брі	7.00
Яремкевич Ю., Ірвінгтон	7.00
Мартинюк І., Помпано Біч	5.00
Білас М., Філядельфія	4.00
Добровольська Л., Химич Д.	2.00

ЗАОКЕАНСЬКІ КРАЇНИ:

Архієпископ Анатолій Дублянський, Німеччина	\$50.00
Клименко Гаврило, Бельгія	49.66
Борис М., Мюнхен, Німеччина	23.00
Вишневий Гр., Австралія	20.00
Федорович Богдан, Німеччина	10.00

ПРИЄДНАЛИ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ:

Горгота Ада, Торонто	3
Гаврющенко Сергій, Нью Джерсі	1

Щиро дякуємо всім вище названим за допомогу.

Редакція і Адміністрація.

У ЛІКАРЯ

— Серце у вас б'ється нерегулярно. Чи ви п'єте алкоголь?

— П'ю, пане докторе, але регулярно.

ПІДОЗРІННЯ

Батько до дочки, що пізно вернулася додому:

— Ти була сама?

— Сама.

— А з ким ти була сама?

**

Чоловік, щоб діждатися золотого подружнього ювілею, мусить перше мати залізне здоров'я. Аякже! Бо такий світ!

POSTAGE PAID AT TORONTO
Second Class Mail Registration
Number 1688
If not delivered please return to:
NOW! DNI
P.O. Box 400, STA „D“
TORONTO, ONT.
CANADA M5P 3J8

CHARTERS TO UKRAINE

- HELLO, UKRAINE!** 15 days from \$2495.00 to \$2999.00
KIEV-LVIV-TERNOPIL
DEPARTURE: May 20; June 3; July 1, 29; August 26; September 9, 23.
- THE BEST OF UKRAINE** 15 days from \$2599.00 to \$2999.00
KIEV-CHERNIVTSI-TERNOPIL-LVIV-YALTA
DEPARTURE: May 20; June 17; August 12; September 9, 23.
- LONG STAY: VISIT WITH FAMILY AND FRIENDS**
- 'A' GOLDEN UKRAINE** 15 days from \$2399.00 to \$2899.00
KIEV 4 days, LVIV 9 days
- 'B' HOSPITABLE UKRAINE** 15 days from \$2399.00 to \$2899.00
KIEV 4 days, TERNOPIL 9 days
DEPARTURE: May 20 to September 23.
- FESTIVE UKRAINE** 15 days from \$2599.00 to \$2999.00
KIEV-ZAPORIZHYA-ODESSA-LVIV
DEPARTURE: June 3; July 1, 15; August 12; September 9, 23.
- HORSEBACK RIDING & CAMPING** 15 days prices n/a
KIEV-POLTAVA & REGION
DEPARTURE: July 29, August 12.
- ADVENTURE TOUR TO COSSACK LANDS** 15 days prices n/a
KIEV-POLTAVA-ZAPORIZHYA
DEPARTURE: May 20; September 9, 23.
- ITINERARY 16-1** 15 days prices n/a
KIEV-POLTAVA-KHARKIV-ROSTOV/DON-KRASNODAR-MOSCOW
DEPARTURE: June 3,17.
- ITINERARY 16-3** 15 days prices n/a
KIEV-ROSTOV/DON-KRASNODAR-SOCHI-LENINGRAD
DEPARTURE: August 26.
- DNIEPER RIVER CRUISE** 15 days prices n/a.

A luxury cruise ship will be your hotel for 14 days. Comfortable 2 bed cabins with private facilities, full board, sightseeing at all stops, a chance to fish, swim in the Dniپر, and sun on its banks. Sightseeing at all stops by motorcoach. You may prepay for your relatives in Ukraine to join you on this cruise.

DEPARTURE: July 20.

Contact your travel agent or Intours for your FREE brochure with detailed departure dates and prices.

BOOKINGS CAN ONLY BE DONE THROUGH YOUR TRAVEL AGENT.

INTOURS CORPORATION
1013 Bloor Street West
TORONTO, Ontario M6H 1M1
Telephone (416) 537-2165

Telex 06-218557
WATTS 1-800-268-1785
Telefax (416) 536-1627
Reservac SAM 91575